

Handelsministeriet
Værelse Nr. *P. 10*

Betænkning
1959
nr. 109

Betænkning

om

HANSTHOLM HAVN

Afgivet den 25. september 1959

BETÆNKNING NR. 235

1959

69. 57 / 1

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	5
2. Havneplanens historie	6-8
3. Hovedtræk af dansk fiskeris hidtidige udvikling og nuværende struktur.	9-18
4. Nordsøfiskeriet og dets fremtidsudsigter.	19-24
5. Kapacitet, anlægsomkostninger og driftsoverslag for Hanstholm havn.	25-32
6. Udvalgets undersøgelse af dansk fiskeri i Nordsøen og Skagerak i året 1957.	33-40
7. Den lokaløkonomiske og beskæftigelsesmæssige virkning af anlæg af en fiskerihavn ved Hanstholm	41-48
8. Konklusion	49-53
Bilag:	
A. Tabeller til betænkningens afsnit 6.	55-68
B. K. Antonsen: Erhvervsstrukturen i de vestjyske fi- skeribyer.	69-82
Fiskerikort over Nordsøen og Skagerak	85

1. Indledning

Udvalget er nedsat af ministeriet for offentlige arbejder ved sålydende skrivelse af 27. december 1955 til professor, dr. oecon. Vagn Madsen, Århus:

»Efter derom fra folketingets finansudvalg modtagen henstilling har ministeriet besluttet at nedsætte et udvalg, sora- i tilslutning til de påtænkte modelforsøg med Hanstholmhavn-projektet i laboratoriet for havnebygning og kystteknik på Danmarks tekniske højskole - vil have til opgave at foretage en fornyet vurdering af de økonomiske og erhvervsmæssige forhold, der står i forbindelse med spørgsmålet om bygning af en fiskerihavn ved Hanstholm.

Ved at meddele foranstående beskikker ministeriet herved hr. professoren til medlem af og formand for bemeldte udvalg, idet bemærkes, at man samtidig hermed har anmodet de øvrige på den vedlagte fortegnelse opførte om at indtræde som medlemmer af udvalget. Det tilføjes, at man har overdraget udvalgets sekretærforretninger til fg. fuldmægtig, cand. jur. Poul Andersen, ministeriet for offentlige arbejder, der vil blive bistået af fg. sekretær i nærværende ministerium, cand. polit. J. L. Halek, samt at man har meddelt udvalgets medlemmer, at de fra Dem vil modtage meddelelse om tid og sted for mødernes afholdelse.

For deltagelse i udvalgets møder tilkommer der Dem sædvanlige mødediæter samt godtgørelse for befordringsudgifter. «

Under samme dato beskikkede ministeriet følgende til medlemmer af udvalget: Underdirektør i monopoltilsynet, cand. polit. Niels Banke, kommunaldirektør, cand. oecon. Oluf Ingvarsen, Silkeborg, professor, dr. techn. Helge Lundgren (ud-

peget af rektor for Danmarks tekniske Højskole) samt direktør Claus Sørensen, Esbjerg (udpeget af fiskeriministeriet).

Under 18. februar 1956 meddelte ministeriet fg. fuldmægtig i ministeriet for offentlige arbejder, cand. jur. Poul Andersen fritagelse for hvervet som sekretær for udvalget og beskikkede i stedet sekretær i samme ministerium, cand. jur. Poul Melbye. Fuldmægtig Poul Andersen har dog fortsat deltaget i udvalgets møder som observatør for det af ministeriet nedsatte Thyborønudvalg af 1957.

Udvalget har i juni 1956 foretaget en besigtigelse af havneanlægget ved Hanstholm samt af fiskerihavnene i Skagen og Hirtshals og af flere landingspladser på Jyllands vestkyst nord for Limfjorden. Under denne tur havde udvalget endvidere en sammenkomst med formanden for det lokale Hanstholmhavnudvalg, amtmand H. Egedorf, Thisted, og forskellige lokale repræsentanter, der fremførte deres synspunkter over for udvalget.

Endvidere har udvalget i maj 1959 besøgt Esbjerg havn.

Til brug for sit arbejde har udvalget indhentet følgende materiale:

Fra Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser:

Vurdering af langtidstendenserne for bestanden af de vigtigste fiskearter i Nordøen og Skagerak.

Fra mag. scient., cand. polit. K. Anton- sen:

Redegørelse for erhvervsstrukturen i de vestjyske fiskeribyer.

Fra dr. oecon. Holger Gad:

Redegørelse for erhvervsdannelse og økonomisk struktur i Thisted amt, samt

Redegørelse for fiskeribefolkningens udvikling og struktur i Danmark.

Udvalget har afholdt i alt 33 møder.

2. Havneplanens historie

2.1. Tiden før 1917

Planer om anlæg af havne på Jyllands vestkyst fremkom allerede i midten af det forrige århundrede. Redegørelse for disse planer og for undersøgelsen af forskellige havneprojekter indeholdes i den af udvalget angående Hanstholm havn den 18. december 1951 afgivne betænkning, hvortil henvises. Her skal alene redegøres for den efter loven om bygning af Hanstholm havn stedfundne udvikling.

2.2. Loven om Hanstholmhavn af 1917

Ved lov nr. 182 af 31. marts 1917 blev ministeren for offentlige arbejder bemyndiget til bl. a. at lade anlægge en større fiskerihavn ved Helshage (Hanstholm) for et beløb af 11,4 mill. kr. Lovforslaget var fremsat efter indstilling fra en kommission, der i 1914 af ministeren for offentlige arbejder var nedsat med det formål nærmere at undersøge et i rigsdagssamlingen 1913-14 privat fremsat forslag til lov om havne- og moleanlæg på Jyllands vestkyst til støtte og udvikling af det danske fiskeri.

2.3. Arbejdet på havnen

Kun kort tid efter lovens vedtagelse påbegyndtes de indledende arbejder i forbindelse med havnens anlæg under ledelse af ingeniør Jørgen Fibiger, som også havde udarbejdet detailprojekt. Noget tilsyn fra vandbygningsvæsenets side fandt ikke sted. Først efter ingeniør Fibigers død i 1936 blev arbejdet overdraget til vandbygningsvæsenet.

Der var i loven af 31. marts 1917 afsat 11,4 mill. kr. til Hanstholmhavnen, men det stod snart klart, at dette beløb på grund af prisstigninger på ingen måde kunne strække til. Hertil kom, at de årlige bevilninger, der kunne skaffes til arbejdet, var

relativt små, og det var i stedse højere grad nødvendigt at anvende dem til almindelig vedligeholdelse af den allerede udførte del af anlægget, således at beløbene til nyanlæg stadig blev reduceret.

Da en gennemførelse af arbejdet i det hidtidige langsomme tempo ville være både uøkonomisk og tidkrævende, fik ministeriet for offentlige arbejder i 1941 folketingets finansudvalgs principielle tilslutning til efter besættelsens ophør at lade havneanlægget fuldføre inden for et rimeligt begrænset åremål med ændrede konstruktioner som nærmere foreslået af vandbygningsvæsenet i et samme år udarbejdet revideret projekt. Man regnede på daværende tidspunkt med, at bygningen af havnen kunne fuldendes på ca. 8 år, og at udgiften hertil ville andrage ca. 27½ mill. kr. Året efter blev imidlertid alt arbejde ved Hanstholm, på tysk forlangende, standset. Alle faste anlæg og bygninger på havnepladsen blev bortsprængt af besættelsesmagten, der også beordrede hele Hansted by evakueret. Der var på dette tidspunkt anvendt i alt 9 mill. kr. til havneanlægget.

Efter besættelsens ophør blev der foretaget en undersøgelse af den ved arbejdets standsning næsten fuldførte vestmole. Undersøgelsen viste en stærkt fremskreden ødelæggelse, bl. a. som følge af manglende vedligeholdelse. Træet i de til moleunderbygningen anvendte tømmerkister var flere steder helt borttædt af pæleorm eller forsvundet, molefylden skyllet bort og betonen stærkt medtaget.

Ministeren for offentlige arbejder søgte og opnåede derfor i 1948 bevillingsmyndighedernes tilslutning til, at der - uden præcedens for spørgsmålet om havnens færdiggørelse - stilledes 5,15 mill. kr. til rådighed til retablering af de indtrufne skader på vestmolen. Dette reparationsarbejde påbegyndtes i 1949.

2.4. 1948-udvalget

Da der i tiden efter påbegyndelsen af arbejdet med anlægget af Hanstholm havn var rejst tvivl såvel om hensigtsmæssigheden af de ved havneanlægget anvendte konstruktioner som om, hvorvidt de forudsætninger, der førte til beslutningen om anlæg af en havn på det pågældende sted, stadig var til stede, nedsatte ministeren for offentlige arbejder under 30. juni 1948 et sagkyndigt udvalg til undersøgelse bl. a. al spørgsmålet om, hvorvidt det var muligt på teknisk forsvarlig måde at bygge en havn ved Hanstholm, og om det under hensyntagen til de meget betydelige beløb, der ville medgå til et sådant havneanlæg, måtte anses for ønskeligt ud fra et samfundsøkonomisk synspunkt, at anlægget blev bragt til udførelse.

I den betænkning, dette udvalg afgav i 1951, udtales det, at havnen vil kunne bygges for et beløb af ca. 85 mill. kr. beregnet på basis af vandbygningsvæsenets projekt af 1941 med priser pr. 1. oktober 1950. Til denne udgift, der indbefattede de bevilgede 5,15 mill. kr. til retablering af vestmolen, kom den før 1942 afholdte udgift på 9 mill. kr. til havneanlægget samt 12 mill. kr. til anlæg af en vej fra Thisted til Hanstholm. De samlede udgifter til Hanstholm havn og de i forbindelse hermed stående anlæg ville således efter udvalgets beregninger andrage i alt 106 mill. kr. Udvalget anfører, at færdiggørelsen af selve havneanlægget antagelig vil koste godt 100 mill. kr., idet man måtte regne med en prisstigning på ca. 25% i forhold til priserne pr. 1. oktober 1950.

Betænkningen indeholder endvidere overslag over den projekterede Hanstholm havns rentabilitet. Driftsresultatet er beregnet under tre forskellige forudsætninger med hensyn til havnens kapacitet og udnyttelsesgrad, og der er regnet med en samlet anlægssum på 85 mill. kr. I de tre beregninger svinger det årlige driftsunderskud mellem 5.275.000 kr. og 4.215.000 kr. Bortses der fra forrentning og afskrivning af anlægget, varierer det årlige driftsunderskud mellem 725.000 kr. og 790.000 kr. Udgiften til oprensning er anslået at ville stige til 500.000 kr. årligt.

Med hensyn til fiskeriets fremtidsudsigter blev der i 1951-betænkningen givet udtryk

for, at man ikke på daværende tidspunkt kunne have nogen sikker mening herom, og at man ikke kunne udelukke den mulighed, at dansk fiskeri - efter den tilbagegang, der var indtrådt i 1950 — i de kommende årtier ville kunne fortsætte den fremgang, som har kendetegnet det sidste halve århundrede. Udvalget mente, at mulighederne for udvidet dansk fiskeri utvivlsomt var til stede i de fjernere farvande (bl. a. ved Grønland), medens der i Nordsøen og Skagerak ikke på samme måde syntes at være grundlag for en betydelig udvidelse af fiskeriet.

Udvalget påpegede dog, at det allerede med de foregående års omfattende fiskeri i Skagerak og Nordsøen havde vist sig, at den daværende havnekapacitet var for lille, og at en ikke ubetydelig udvidelse af havnekapaciteten var nødvendig. Udvalgets flertal fandt imidlertid, at forholdene ved Hanstholm var i særlig grad uegnede for anlæg af en havn. Udvalgets flertal skønnede endvidere, at der ved Hanstholm havn ville fremkomme tilsandinger lige så alvorlige som de, der har fundet sted ved Hirtshals, og at man ikke kunne se bort fra den mulighed, at en stadig forøget tilsanding kunne gøre det umuligt at vedligeholde en rende ind til havnen med en blot nogenlunde tilfredsstillende vanddybde.

1948-udvalget fandt, at anvendelsen af et givet totalbeløb til udbygning af fiskerihavne ville muliggøre en langt større forøgelse af den samlede havnekapacitet, såfremt det anvendtes til udvidelse af allerede eksisterende fiskerihavne fremfor til anlæg af Hanstholm havn.

På denne baggrund anbefalede udvalgets flertal at opgive Hanstholmprojektet og i stedet fremme planerne om udbygning af Skagen og Frederikshavn fiskerihavne.

Et mindretal (fiskerierhvervets repræsentanter) gik ind for, at havnen burde bygges færdig, idet man bl. a. henviste til havnens særlige beliggenhedsværdi for dansk fiskeri i almindelighed og sildefiskeriet i særdeleshed. Mindretallet var endvidere af den opfattelse, at såfremt begge havnens moler havde været ført ud, ville størsteparten af sandvandringen passere havnemundingen uden at aflejres.

Udvalgets indstilling førte ikke til nogen definitivt stillingtagen med hensyn til

spørgsmålet om færdiggørelse eller opgivelse af havneprojektet. De i 1949 påbegyndte istandsættelsesarbejder fortsattes, og der var ved udgangen af marts måned 1955 til disse arbejder samt til diverse vedligeholdelsesarbejder ved havnen i alt stillet ca. 7 mill. kr. til rådighed.

2.5. Entreprenørfirmaet Monberg & Thorsens beregning

Efter at Hanstholmhavnudvalget i december 1951 havde afgivet sin betænkning, anmodede ministeriet for offentlige arbejder entreprenørfirmaet Monberg & Thorsen, der havde haft istandsættelsesarbejdet på den indre del af Hanstholm havns vestmole i entreprise, om at foretage en beregning af anlægsudgifterne til de i havneprojektet af 1941 indgående to dækkende moler med tilhørende tværmoler herunder udgiften til istandsættelsen af vestmolens ydre del.

Disse arbejder, hvis udførelse kun er et led i havnens færdigbygning, var af Hanstholmhavnudvalget anslået til en udgift af i alt 53 mill. kr. i priser pr. 1. oktober 1950.

Efter entreprenørfirmaets beregninger skulle udgifterne til arbejderne pr. samme dato andrage 43,2 mill. kr., hvilket beløb dog i modsætning til udvalgets overslag ikke omfatter tillæg til administration og uforudsete udgifter på 15 %. Firmaets under hensyn hertil supplerede overslag bliver derfor 43,2 mill. kr. + 15 % = 49,7 mill. kr. I dette beløb er imidlertid inkluderet en udgift på 3,5 mill. kr. til merforbrug af cement ud over, hvad der er forudsat i udvalgets overslag. Hvis det sidstnævnte overslag korrigeres under hensyn til anvendelsen af den efter entreprenørfirmaets mening nødvendige cementmængde, bliver overslagene henholdsvis 49,7 mill. kr. og 56,5 mill. kr., således at den reelle forskel mellem overslagene var den, at firmaets tal lå ca. 6,8 mill. kr. eller 12% under udvalgets tal.

2.6. Tiden efter 1955

Efter at der fra forskellige sider var fremsat ønske om fornyede undersøgelser af visse spørgsmål i forbindelse med Hanstholm havn, bl. a. udgifterne til oprensning, besluttede ministeren for offentlige arbejder i efteråret 1955 at lade iværksætte en teknisk undersøgelse til belysning af spørgsmålet om materialvandringen ved Hanstholm og af mulighederne for at finde frem til en udformning af havnemolerne, som kan formindske den forudsete tilsanding ved og i havnen. I maj 1956 tiltrådte bevillingsmyndighederne, at et beløb på 500.000 kr. blev stillet til rådighed til udførelse af modelforsøg vedrørende Hanstholm havn, og det blev overdraget professor, dr. techn. H. Lundgren som leder af laboratoriet for havnebygning at gennemføre forsøgene. Bevillingen på 500.000 kr. er i april måned 1958 blevet forhøjet med 350.000 kr.

Samtidig med beslutningen om udførelsen af modelforsøgene anmodede ministeren for offentlige arbejder bevillingsmyndighederne om bemyndigelse til at anvende i alt 3 mill. kr. til følgende formål:

Istandsættelse af det inderste stykke af vestmolen på en strækning af 184 m, istandsættelse af den bestående del af den 90 m lange tværmole, samt udbygning af tværmolen til dens fulde længde, 138 m.

I skrivelse af 18. november 1955 gav folketingets finansudvalg sin tilslutning til anvendelsen af det nævnte beløb og henstillede samtidig til ministeren for offentlige arbejder at nedsætte et udvalg, som - jævnsides med modelforsøgene - skulle have til opgave at foretage en fornyet vurdering af de økonomiske og erhvervmæssige forhold, der står i forbindelse med spørgsmålet om bygning af en havn ved Hanstholm.

Denne henstilling resulterede i nedsættelsen af nærværende udvalg.

3. Hovedtræk af dansk fiskeris hidtidige udvikling og nuværende struktur

3.1. Fiskerierhvervets produktion

Udviklingen i det danske fiskerierhvervs produktion siden 1925 belyses gennem ne-

denstående oversigt over den samlede vægt og førstehåndsværdi af danske fiskeres landinger i dansk og udenlandsk havn.

Tabel 3.1.
Fangsten af fisk, krebs- og skaldyr 1925-58

	1925	1930	1938	1949	1950	1954	1957	1958
1000 ts.	78,5	92,7	88,6	240,7	239,0	349,2	521,5	588,5
Mill. kr.	44,3	40,6	43,0	183,7	157,2	200,8	260,4	298,2

Udviklingen kan kort karakteriseres således: Efter en vis fremgang i løbet af 1920'erne var dansk fiskeris produktion som følge af de begrænsede afsætningsmuligheder på eksportmarkederne stagnerende gennem det meste af 1930'erne. Siden krigsudbruddet og især fra 1941 steg produktionen meget stærkt. Efter en midlertidig tilbagegang i 1945 fortsattes denne udvikling frem til 1949. Der indtrådte i 1950 en ret stærk og pludselig nedgang i produktionen. I de følgende år er denne nedgang efterhånden atter indvundet, og dansk fiskeris produktion ligger i dag på et højere niveau end nogensinde før. Den følgende redegørelse for fiskeriets udvikling vil især omhandle perioden siden 1949.

Oplysningerne i tabel 3.1. om den samlede fangstmængde og -værdi giver imidlertid et overdrevent indtryk af stigningen i erhvervets produktion. For værditalleens vedkommende skyldes dette prisstigningerne, og for mængde tallenes vedkommende har forskydninger i produktionens sammensætning, specielt industrifiskeriets udvikling, medført, at det samlede vægttal giver et for stærkt udtryk for produktionsstigningen.

For at få et fyldestgørende udtryk for udviklingen i erhvervets produktion er der foretaget en beregning af fangstværdien i faste priser. På grundlag af denne beregning kan det fastslås, at erhvervets produk-

tion i perioden fra 1938-49 er fordoblet, samtidig med at fiskepriserne i gennemsnit ligeledes er godt og vel fordoblet. Udviklingen fra 1949-58 belyses af oversigten i tabel 3.2.

Tabel 3.2.
Indeks for fangstværdi i faste priser 1949-58

1949 = 100	1950	1954	1957	1958
Konsumfisk	87	78	81	84
Industrifisk	150	470	826	998
I alt	89	92	109	116

Af beregningen, som er foretaget med 1957-priserne som vægte, fremgår det, at produktionen efter en nedgang på godt 10 % fra 1949 til 1950 i løbet af de følgende år og især siden 1955 atter er steget og nu ligger knap 20 % over 1949-niveauet. En tilsvarende beregning med 1949-priserne som vægte giver et noget svagere udtryk for produktionsstigningen.

Forskellen mellem resultaterne af de to beregninger skyldes, at priserne på industrifisk siden 1949 er steget med godt 50 %, medens den gennemsnitlige prisstigning på konsumfisk i samme periode kun har udgjort godt 30 %. Da hele produktionsstigningen siden 1949 falder på industrifiskeriet, fører en beregning med 1957-priserne som vægte til det stærkeste udtryk for produktionsstigningen. Årsagen til den pro-

duktionsomlægning, som har fundet sted siden 1949, må først og fremmest søges i de daværende meget dårlige muligheder for konsumfiskeriet samt i en ændring af forholdet mellem priserne på erhvervets hovedprodukter. Hertil kommer, at der, som det nærmere er omtalt i afsnit 4 i løbet af **1948-49**, indtrådte en væsentlig forringelse af bestanden af vigtige konsumfisk, især i Nordsøen, som medførte en stærk produktivtetsnedgang inden for konsumfiskeriet. Siden 1953 har priserne på industrifisk været omtrent uændrede, medens priserne på næsten alle arter konsumfisk har været stigende. En eventuel fortsættelse af denne prisudvikling må påregnes at bringe de senere års produktionsomlægning til ophør og medføre, at produktionens sammensætning atter ændres til gunst for konsumfiskeriet.

3.2. Fangstens fordeling på farvande

Den stærke stigning i fiskeriets produktion i løbet af krigs- og efterkrigsårene såvel som den senere produktionsomlægning har været ledsaget af en fortsat forskydning af fiskeriets tyngdepunkt mod farvandene uden for Skagen. Der er hermed sket en fortsættelse af en udvikling, som har kunnet iagttages gennem en længere årrække.

Udviklingen siden 1938 er illustreret i nedenstående tabel 3.3 samt i tabellerne 3.4 og 3.5.

Tabel 3.3.
Fangstværdiens fordeling på farvande

	Procent af samlet fangstværdi i årene		
	1937-38	1948-49	1957-58
Nordsøen ¹⁾	41,6	46,7	43,2
Skagerak	8,2	10,4	16,9
Tilsammen	49,8	57,1	60,1
Kattegat m. Sundet	21,2	16,3	14,9
Bælthavet	15,3	11,8	10,4
Østersøen, vestl. del	1,7	1,3	1,4
Østersøen, østl. del	6,7	9,3	10,4
Limfjorden	4,2	3,1	2,1
Vestjyske fjorde	1,1	1,1	0,7
Tilsammen	50,2	42,9	39,9

¹⁾ Herunder fjernere farvande.

I slutningen af 1930'erne hidrørte halvdelen af fangstværdien fra farvandene uden for Skagen. Produktionsfremgangen under og umiddelbart efter krigen gjorde sig gæl-

dende i alle farvandsområder, men var relativt stærkest i farvandene uden for Skagen, således at disse farvandes andel af den samlede fangstværdi i slutningen af denne periode i 1948-49 var steget til 57%. I de senere år er denne udvikling fortsat, idet især produktionsstigningen i Skagerak i perioden 1949-53 har været meget udpræget. Den relative tilbagegang for fiskeriet i indvandene har ramt alle farvandsområder med undtagelse af den østlige Østersø, hvor især laksefiskeriets udvikling har medført en relativ fremgang i fangstværdien.

Baggrunden for den fortsatte forskydning af dansk fiskeris tyngdepunkt mod farvandene uden for Skagen er, at fiskebestanden i de indre farvande ikke i samme grad som bestanden i Nordsøen og Skagerak kan tåle en yderligere befiskning. Dette medfører, at forholdet mellem udbyttet af en given indsats af mandskab og materiel henholdsvis i de ydre og i de indre farvande forskydes til fordel for de ydre farvande. Denne udvikling indebærer et stadigt økonomisk incitament for fiskeriets udøvere til helt eller delvis at forlægge fiskeriet til de ydre farvande.

De foreliggende statistiske oplysninger om antallet af fiskere og fartøjer er specificeret efter hjemsted og giver ikke nogen mulighed for at følge forskydningen i indsatsen af produktionsfaktorer mellem de forskellige farvandsområder, idet fiskeriet i vidt omfang drives fra andre havne end hjemhavnen. På længere sigt vil der være en naturlig tendens til, at fiskerne bosætter sig i de byer, hvorfra fiskeriet nu drives, men denne tendens sætter sig, så vidt det kan bedømmes, kun langsomt igennem. Det er velkendt, at fartøjer fra indvandene i vidt omfang fisker med de nord- og vestjyske havne som basis, medens fartøjer, hjemmehørende i disse havne kun i meget begrænset omfang (f. eks. vinterfiskeriet efter laks i Østersøen) fisker i indvandene.

3.3. Fangstens fordeling på landingshavne

I takt med fiskeriets forskydning mod de ydre farvande har fiskerihavnene langs den jyske nord- og vestkyst fået stigende betydning som basis for dansk fiskeri. Udviklingen siden 1938 illustreres af oversigten i tabel 3.6. over fangstværdiens fordeling på landingshavne.

Tabel 3.4.
Fangstværdiens ¹⁾ fordeling på farvande

Mill. kr.	1938	1949	1950	1954	1957	1958
Fjernere farvande	} 18,1	3,6	5,8	0,2	—	—
Nordsøen		81,8	57,4	77,7	112,4	128,3
Skagerak	3,6	20,1	20,6	32,3	43,1	50,9
Kattegat	7,4	26,6	22,5	30,9	36,7	42,0
Øresund	1,2	2,6	2,5	3,1	1,9	2,3
Bælthavet	6,5	21,9	20,1	22,8	28,1	29,5
Østersøen, vestlige del	0,7	2,3	2,8	3,6	3,8	3,8
— , østlige del	3,0	16,8	17,0	22,3	25,2	32,6
Limfjorden	1,7	5,3	5,2	5,3	5,9	5,9
Vestjyske fjorde	0,4	2,2	2,0	2,1	2,2	2,0
I alt	42,7	183,2	156,0	200,1	259,1	297,3

¹⁾ Fisk og krebsdyr.

Tabel 3.5.
Fangstmængdens ¹⁾ fordeling på farvande

1000 tons	1938	1949	1950	1954	1957	1958
Fjernere farvande	1,6	5,0	7,9	0,1	—	—
Nordsøen	23,5	61,1	50,4	121,1	233,4	277,3
Skagerak	11,7	41,3	50,7	94,5	121,1	146,1
Kattegat	17,3	51,9	45,4	55,8	71,5	73,2
Øresund	2,7	2,5	2,7	2,2	1,3	1,3
Bælthavet	16,2	32,8	28,4	24,8	31,1	31,2
Østersøen, vestlige del	1,5	3,4	4,4	4,3	5,0	5,2
— , østlige del	9,0	22,1	14,7	18,2	27,2	30,7
Limfjorden	2,5	4,5	6,1	8,4	8,3	6,6
Vestjyske fjorde	0,7	2,7	2,3	1,8	1,7	1,0
I alt	86,7	227,4	213,2	331,1	500,3	572,6

¹⁾ Fisk og krebsdyr.

Tabel 3.6.
Fangstværdiens fordeling på landingshavne

	Mill. kr.			Procent		
	1938	1949	1958	1938	1949	1958
Esbjerg	8,3	18,1	75,5	19	10	25
Hvide Sande	0,5	4,6	9,4	1	3	3
Lemvig	} 2,8	10,0	23,8	} 7	5	8
Thyborøn		4,1	4,6		2	2
Hirtshals	0,8	5,7	21,6	2	3	7
Skagen	3,1	20,7	33,0	7	11	11
Strandby	..	1,5	3,6	..	1	1
Frederikshavn	1,5	4,0	8,2	4	2	3
Tilsammen	17,0	68,7	179,7	40	37	60
Direkte landing i udenlandsk (engelsk) havn	5,2	36,0	9,8	12	20	4
Tilsammen	22,2	104,7	189,5	52	57	64
Øvrige danske havne	20,5	78,5	107,8	48	43	36
I alt	42,7	183,2	297,3	100	100	100

Det fremgår af denne oversigt bl. a., at medens næsten halvdelen af fangstværdien landedes i indvandshavnene i 1938, udgjorde disse havnes andel af den samlede fangstværdi i 1958 kun 36 %>. Der er som mod-

stykke hertil i denne periode sket en forøgelse af de store nord- og vestjyske fiskerihavnens andel af fangstværdien, men det må ved vurderingen heraf tages i betragtning, at de direkte landinger i engelske

havne nu udgør en væsentlig mindre del af den samlede fangstværdi end tidligere. Da de fartøjer, som lander fisk direkte i udenlandske havne, næsten udelukkende er hjemmehørende i de nævnte store fiskerihavne, har nedgangen i de direkte landinger til udlandet automatisk medført en stigning i de pågældende danske havnes betydning ved siden af den stigning, som skyldes forskydningen mellem indvandshavnene og fiskerihavnene ved den jyske nord- og **vestkyst**. Især havnene i Hirtshals, Thyborøn og Hvide Sande har i de senere år fået stigende betydning.

Til illustration af udviklingen i aktiviteter i de store fiskerihavne bringes i tabel

3.7 en oversigt over det årlige antal landinger fra danske fartøjer i de pågældende havne gennem en årrække. Ved vurderingen af aktiviteten i disse havne må det yderligere tages i betragtning, at Hirtshals og Skagen i betydelig udstrækning tillige tjener som basis for svenske fiskere. Den relativt stærke stigning i antallet af landinger i Esbjerg siden 1949-50 skyldes ikke alene den omstændighed, at Esbjerg-fartøjerne nu i højere grad end tidligere lander deres fangster i hjemmehavnen, men skyldes tillige, at overgangen til industrifiskeri har medført en stigning i det årlige antal landinger pr. fartøj, idet turene efter industrifisk gennemgående er mere kortvarige end turene efter konsumfisk.

Tabel 3.7.
Antal landinger fra danske fartøjer i udvalgte havne

	1938	1949	1950	1954	1957	1958
Esbjerg	8.656	6.750	8.302	12.104	12.385	11.887
Hvide Sande	..	..	..	18.084	16.249	14.481
Thyborøn	8.025	5.774	4.976	4.929	7.098	7.349
Hirtshals	..	11.673	11.814	16.863	20.176	22.209
Skagen	31.230	41.151	40.624	44.544	49.122	48.019
Frederikshavn	11.017	10.422	13.944	21.071	14.567	15.658
Udlandet (England)	..	2.314	1.487	1.198	885	518

Strukturen af det fiskeri, som drives fra de forskellige store havne er vidt forskellig, og til belysning heraf bringes i tabel 3.8. en oversigt over den gennemsnitlige fangstmængde og -værdi pr. landing i 1958.

Tabel 3.8.

Gennemsnitlig mængde og værdi pr. landing i udvalgte havne 1958

	Tons	Kr.	Værdi i øre pr. kg
Esbjerg	18,0	6.352	35
Hvide Sande	0,4	649	162
Thyborøn	5,5	3.239	59
Hirtshals	3,1	973	31
Skagen	1,8	687	38
Frederikshavn	1,2	524	44
Udlandet (England)	9,1	18.919	208

Det fremgår heraf, at landingerne i udenlandsk havn regnet efter værdi gennemgående er langt større end landingerne i dansk havn. Dette skyldes, dels at de pågældende fartøjer er relativt store, dels at turene gennemgående er af ret lang varighed, og dels at disse landinger udelukken-

de består af konsumfisk. Også landingerne i Esbjerg og Thyborøn er relativt store, idet de fartøjer, som driver fiskeri fra disse havne, er store og gennemgående foretager lange ture. Der henvises i øvrigt til redegørelsen for udvalgets fiskeriundersøgelse i afsnit 6.

3.4. Sæsonvariationer i fiskeriet

Dansk fiskeri er, i modsætning til f. eks. norsk fiskeri, ikke baseret på enkelte stærkt sæsonbetonede fiskeforekomster, men på mange forskellige arter, hvoraf en række kan befiskes hele året. Alligevel er landingerne i de danske havne stærkt sæsonbetonede. Årsagen til denne sæsonvariation er i første række vejrforholdene i forbindelse med den omstændighed, at dansk fiskeri drives med forholdsvis små fartøjer. Den sæsonmæssige variation i landingerne er imidlertid af meget forskellig styrke og karakter i de forskellige havne. Sæsonvariationerne i årene 1956-58 er illustreret i tabel 3.9.

Tabel 3.9.
Årsfangstens fordeling på måneder, gennemsnit for årene 1956-58

Procent af årlig fangstværdi	Jan.	Febr.	Marts	April	Maj	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
Esbjerg	0,3	4,2	5,1	6,3	13,0	12,8	12,4	15,2	13,4	8,8	6,8	1,7
Hvide Sande	1,8	1,3	3,3	7,2	20,8	22,4	15,2	6,9	6,6	7,0	4,9	2,5
Thyborøn	1,4	1,5	4,2	5,5	9,7	10,7	12,9	19,5	17,5	8,5	6,2	2,3
Tilsammen	0,7	3,3	4,8	6,2	13,0	13,2	12,8	15,4	13,7	8,6	6,5	1,9
Hirtshals	8,1	7,8	7,5	7,0	10,0	8,7	9,8	10,6	9,9	7,8	7,4	5,4
Skagen	7,5	5,1	7,3	7,5	8,7	8,9	11,4	10,9	11,2	8,9	7,2	5,4
Tilsammen	7,7	6,1	7,4	7,3	9,2	8,9	10,8	10,8	10,7	8,5	7,3	5,4
Øvrige havne herunder udland (England)	7,1	5,1	5,4	7,0	9,4	7,9	7,9	8,9	9,4	12,8	10,6	8,4
I alt	5,0	4,7	5,5	6,8	10,6	9,9	10,1	11,5	11,1	10,6	8,6	5,6

I Nordsøhavnene Esbjerg, Hvide Sande og Thyborøn, hvor mere end en trediedel af fangsten - regnet efter værdi - landedes i 1958, er sæsonvariationen meget udpræget. I månederne december og januar ligger fiskeriet her som regel næsten stille, medens der i månederne maj-september drives et meget intensivt fiskeri. I havnene Hirtshals og Skagen er sæsonbevægelsen langt mindre udpræget, idet der også i vintermånederne drives et betydeligt fiskeri fra disse havne. I indvandene er variationerne fra måned til måned ligeledes relativt beskedne, idet der bortset fra isvintre landes ret betydelige fangster i vintermånederne.

Forskellen mellem sæsonvariationerne i Thyborøn og Hirtshals skyldes ikke, at der

fra Hirtshals drives fiskeri med relativt store fartøjer, tværtimod er Thyborøn-fartøjerne gennemgående noget større end de fartøjer, der fisker fra Hirtshals. Sæsonforskellen beror udelukkende på, at fiskeriet fra Thyborøn drives i den nordlige og mellemste Nordsø i ret betydelig afstand fra Thyborøn, medens fiskeriet fra Hirtshals, især i vintermånederne, overvejende drives på fiskepladser i Skagerak i nærheden af Hirtshals, hvilket giver mulighed for at udnytte selv kortvarige perioder med gunstige vejrforhold.

3.5. Fordeling på fiskearter af fangsten i farvandene uden for Skagen

Dansk fiskeris store udvikling siden 1930'er-

Tabel 3.10.
Årsfangstens fordeling på de vigtigste arter (farvandene uden for Skagen)

1000 tons	1938	1949	1950	1954	1957	1958
<i>Konsumfisk:</i>						
Fladfisk	19,9	41,5	30,7	27,9	27,4	28,3
Torsk ¹⁾	4,9	13,0	15,1	15,1	17,8	18,5
Sild og brisling	3,3	20,5	14,1	9,1	8,0	11,1
Makrel	1,0	1,9	2,8	3,4	7,8	2,5
Dybvandshummer og dybvandsrejer	0,5	0,3	0,8	0,8	1,9	2,1
<i>Industrifisk</i>	3,7	17,4	35,9	153,3	288,9	355,1
Mill. kr.	1938	1949	1950	1954	1957	1958
<i>Konsumfisk:</i>						
Fladfisk	16,8	65,8	46,9	48,7	57,5	60,4
Torsk	1,6	8,0	8,7	11,1	13,5	15,3
Sild og brisling	0,4	9,0	5,8	3,7	4,7	7,0
Makrel	0,2	0,9	1,3	2,1	5,1	2,3
Dybvandshummer og dybvandsrejer	0,4	1,0	2,7	3,2	5,7	7,6
<i>Industrifisk</i>	0,1	2,5	6,2	32,2	62,4	77,0

¹⁾ Fra 1941 beregnet som hel fisk.

ne er gået hånd i hånd ikke alene med den nævnte forskydning mod de ydre farvande, men tillige med en stærk ændring af forholdet mellem erhvervets hovedprodukter. Som **det fremgår af tabellerne 3.10 og 3.11** var fladfiskenes, det **vil** navnlig sige rødspættens, andel af værdien af den samlede fangst i **farvandene** uden for Skagen i slutningen al **1930'erne** nået op på godt 50%. Dansk fiskeri indtog herigennem en særstilling, idet intet andet land i tilsvarende grad havde koncentreret sig om dette fiskeri. Under krigsårenes stærke produktionsstigning skete der ikke nogen afgørende ændring af dette forhold, men siden 1919 er strukturen ændret på afgørende måde. I dag udgør fladfiskens andel af **fangstværdien** i disse farvande således kun godt 30%, medens torskens andel nogenlunde uændret udgør knap en halv snes procent at den samlede fangstværdi. Industriefisk, som før krigen var uden betydning i erhvervets produktion, udgør derimod **nu** **henimod** halvdelen af produktionsværdien. Denne udvikling er i alt væsentligt sket i årene siden 1949. Også fangsten af dyb-

vandshummer og dybvandsrejer udgør nu en relativt større del af fangsten end tidligere.

Tabel 3.11.

Procentvis fordeling af fangstværdien på de vigtigste arter (farvandene uden for Skagen)

	1938	1949	1958
<i>Konsumfisk:</i>			
Fladfisk	77,8	62,3	33,7
Torsk	7,4	7,6	8,5
Sild og brisling	1,8	8,5	3,9
Makrel	0,9	0,9	1,3
Dybvandshummer og dybvandsrejer	1,8	0,9	4,2
<i>Industriefisk</i>	0,5	2,4	43,0

3.6. Beskæftigelsen i fiskerierhvervet

Beskæftigelsen i fiskerierhvervet opgøres årligt, idet der sondres mellem erhvervsfiskere, d. v. s. personer, der driver fiskeri som hovederhverv, og lejlighedsfiskere, d. v. s. personer, der driver fiskeri som bi-erhverv, men for hvem fiskeriet dog er al væsentlig økonomisk betydning. I tabel 3 12 er antallet af fiskere i overensstemmelse

Tabel 3.12.
Antal fiskere¹ farvandsvis 1925-58

	1925	1938	1950	1954	1956	1958
Hele landet	15.737	15.675	17.071	14.748	14.731	15.141
Heraf ved:						
Nordsøen ²⁾	2.383	3.021	3.973	3.244	3.276	3.605
Skagerak	396	507	696	700	672	705
Kattegat ³⁾	4.172	4.370	4.818	4.576	4.586	4.672
Bælthavet	4.008	3.965	4.173	3.157	3.114	3.058
Sundet	746	560	536	558	551	560
Vestlige Østersø	408	484	457	364	374	368
Østlige Østersø	1.444	1.249	1.334	1.166	1.190	1.212
Limfjorden	2.180	1.519	1.084	983	970	961

¹⁾ Opgjort som antallet af erhvervsfiskere + halvdelen af lejlighedsfiskerne.

²⁾ Herunder Ringkøbing og Nissum Fjorde.

³⁾ Herunder Skagen.

med sædvanlig fremgangsmåde opgjort som antallet af erhvervsfiskere + halvdelen af antallet af lejlighedsfiskere.

Som det fremgår af oversigten, var antallet af beskæftigede i fiskeriet i 1938 stort set det samme som i 1925. Fra 1938 til 1949-50, hvor antallet af fiskere kulminerede, steg beskæftigelsen i erhvervet med godt 1.400 personer, d. v. s. med knap 9 %. Fra 1950 til 1954 var beskæftigelsen atter

faldende. Nedgangen i antallet af fiskere i denne periode mere end opvejede krigsårenes tilgang, og beskæftigelsen har siden ligget på et lidt lavere niveau end i slutningen af 1930'erne. I årene 1952-53 er der imidlertid sket en ændring i fremgangsmåden ved indsamlingen af fiskeristatistiske oplysninger, som formentlig har medført nogen nedgang i fiskertallet, idet dette tal i årene frem til 1951 må formodes at

have været noget for højt. Det er derfor ikke muligt med sikkerhed at afgøre, hvor stor en del af nedgangen i beskæftigelsen i fiskerierhvervet siden 1950 der er reel, og hvor stor en del, der skyldes den nævnte omlægning af statistikken. Fra 1954 til 1956 var beskæftigelsen inden for erhvervet stort set uændret, men siden 1956 synes beskæftigelsen atter at være svagt stigende. Af tabel 3.12 fremgår det endvidere, at beskæftigelsen i stigende grad koncentrerer sig i havnene langs Nordsøen og Skagerak. Den relative stabilitet i fiskertallet ved Kattegat skyldes bl. a., at Skagen, hvor fremgangen har været stærk, i denne statistik henregnes til Kattegat.

3.7. Indkomst- og produktivetsforhold

Til belysning af indkomst- og produktivetsforholdene i erhvervet er der i tabel 3.13 foretaget en opgørelse af produktionsværdien pr. beskæftiget (erhvervsfiskere + halvdelen af lejlighedsfiskere).

Tabel 3.13.
Produktionsværdi og ansat indkomst pr. fisker
Hele landet.

Kr.	Produktionsværdi		Ansæt indkomst
	Løbende priser	1957-priser	
1958	19.700	18.300	..
1957	17.300	17.300	..
1954	13.600	14.900	7.600
1950	9.200	12.400	4.900
1949	10.800	14.000	5.500

Opgørelsen er dels foretaget i løbende priser, dels i 1957-priser. Da oplysninger om udgiften til rå- og hjælpestoffer, vedligeholdelse og reparation af fartøjerne m. v. ikke foreligger, har det ikke været muligt på dette grundlag at belyse indkomstudviklingen for erhvervets udøvere fyldestgørende. Man er derfor henvist til at belyse indkomstudviklingen ved hjælp af oplysningerne om den gennemsnitlige ansatte skattepligtige indkomst inden for erhvervet. Af opgørelsen af produktionsværdien i 1957-priser fremgår det, at produktiviteten siden nedgangen i 1950 atter har været jævnt stigende og i 1958 har ligget ret væsentligt over niveauet fra første halvdel af 1950'erne. Fra 1938 til 1949 er produktionsværdien pr. fisker regnet i faste priser steget med ikke mindre end ca. 90 %.

Tabel 3.14.
Ansæt indkomst pr. fisker i Esbjerg,
Hirtshals og Skagen

Kr.	Esbjerg	Hirtshals	Skagen
1958	14.468	12.652	12.034
1957	12.277	10.113	10.816
1954	10.059	7.945	9.453
1950	5.348	4.662	5.872
1949	7.476	6.046	8.931

I tabel 3.14 er anført den gennemsnitlige ansatte skattepligtige indkomst for fiskere i havnene Esbjerg, Hirtshals og Skagen. En sammenligning med de tilsvarende indkomster for samtlige danske fiskere (tabel 3.13) synes at vise, at produktiviteten for Nordsø- og Skagerakfiskere ligger noget over gennemsnittet for erhvervet som helhed.

3.8. Udvikling i fartøjer og materiel

Kutterflådens udvikling siden 1938, se tabel 3.15, har været præget af to forhold: For det første en strukturel ændring af flådens sammensætning, for det andet en nøje sammenhæng med udviklingen i erhvervets økonomi.

Antallet af små fartøjer på under 10 BRT har været i stadig tilbagegang. Antallet af fartøjer på mellem 10 og 15 BRT var stigende fra 1938 til 1951, men har siden udvist tilbagegang. For de noget større fartøjers vedkommende har fremgangen især været stærk inden for størrelsesgruppen 15-20 BRT, som bl. a. omfatter den fartøjstype, som fortrinsvis anvendes fra havnene Skagen og Hirtshals, hvor fiskeriets udvikling som tidligere nævnt har været stærk i denne periode. Fartøjstyperne i størrelsesgruppen 20-35 BRT synes derimod at være mindre populære, idet bestanden af disse fartøjer gennem efterkrigsårene har været stagnerende, ligesom fremgangen under krigen her kun var beskedent. Den væsentlige tilvækst i kutterflåden falder således på de store fartøjer, d. v. s. fartøjer på mellem 35 og 50 BRT. Derimod har det tilsyneladende ikke været muligt at opnå rentabel drift af fartøjer på over 50 BRT før i de seneste år, hvor antallet af sådanne fartøjer til gengæld er stærkt stigende. Antallet af kuttere, der bygges i 1959, vil andrage ca. 100 fartøjer mellem 40 og 150 BRT, hvortil kommer ca. 50 mindre fartøjer. Af de 100 fartøjer mellem 40 og 150 BRT er ca. 80 stålcuttere fra 80 til 150 BRT.

Tabel 3.15.
Kutterflådens udvikling 1938-58
Antal motorfartøjer over 5 BRT

BRT.	1938	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
5- 9,9	1.740	1.603	1.624	1.613	1.517	1.460	1.450	1.429	1.405	1.389	1.350
10-14,9	670	823	833	856	809	804	810	803	790	790	803
15-19,9	429	483	538	553	552	571	581	604	625	655	668
20-34,9	327	369	424	416	412	403	402	400	394	399	410
35-44,9	148	270	304	298	289	284	279	274	275	287	302
45-49,9	6	59	68	71	65	62	58	58	69	101	126
50	10	13	23	18	19	13	10	10	9	12	23
I alt	3.330	3.620	3.814	3.825	3.663	3.597	3.590	3.578	3.567	3.633	3.682
Samlet tonnage i 1000 BRT	44	54	63	61	59	58	57	57	58	61	64
Samlet maskin- kraft i 1000 HK	86	147	171	169	169	169	170	174	178	193	208
Antal radiosendere	..	..	..	..	..	885	911	965	1.066	1.215	1.453
Antal ekkolod	..	..	..	..	..	527	899	1.112	1.303	1.481	1.734

Ved at sammenholde den oven for beskrevne udvikling i erhvervets produktion og økonomi med kutterflådens udvikling siden 1950 fremgår det klart, at tilvæksten af nye fartøjer er stærkt påvirkelig af ændringer i erhvervets økonomi. Kutterflådens samlede bruttotonnage var således ret stærkt stigende til og med 1950. Men i dette år bragtes denne udvikling brat til ophør samtidig med den indtrådte forringelse i erhvervets økonomi. Først i det sidste par år udviser den samlede flåde atter fremgang.

Tabel 3.16.
Gennemsnitlig HK pr. fartøj (fartøjer over 5 BRT)

BRT	1938	1949	1958
5- 9,9	12	17	21
10-14,9	24	35	40
15-19,9	40	59	74
20-24,9	52	70	85
25-29,9	60	78	90
30-34,9	66	70	101
35-39,9	70	63	109
40-44,9	70	104	127
45-49,9	109	114	162

Jævnside med overgangen til stadig større fartøjer er der, som det vil fremgå af tabel 3.16, sket en ortsat fornyelse og forøgelse af maskinkraften inden for alle størrelsesgrupper. Også fiskeredskaberne har i de senere år undergået en betydelig udvikling. Således anvendes flydetrawlen nu i stor ud-

strækning både af danske og fremmede liskere. Flydetrawlen har den fordel, at den kan indstilles til at fiske på forskellige vanddybder, hvad der selvsagt har stor praktisk betydning, når man ved hjælp af ekkolod har konstateret, i hvilken vanddybde en lisketime befinder sig. Foruden flydetrawlen har også en i de senere år fremstillet trawl, kaldet vingetrawlen, haft stor betydning for dansk havfiskeri. Vingetrawlen, der anvendes som bundtrawl, har en stor spændvidde og er forholdsvis let at trække gennem vandet. Endelig skal nævnes tobistrawlen, der har været af stor værdi for tobisfiskeriet.

Ud over selve fangstredskaberne er også det tekniske udstyr om bord i fartøjerne til stadighed blevet forbedret. Til illustration heraf er i tabel 3.15 anført antallet af radiosendere og ekkolod installeret i danske fiskerifartøjer.

Endelig skal nævnes, at fiskerierhvervet gennem de forskellige nye pejlesystemer, især Decca-systemet, har fået et værdifuldt hjælpemiddel til med få meters nøjagtighed at bestemme et fartøjs position, hvad der er til stor nytte i det daglige fiskeri.

3.9. Fiskeriets bidrag til nationalproduktet

I tabel 3.17 bringes en oversigt over udviklingen i fiskerierhvervets bidrag til nationalproduktet. Det fremgår heraf, at fiskeriet her i landet kun er et »lille« erhverv, idet dets andel af den samlede bruttofaktorindkomst kun udgør godt 1/2 %•

Tabel 3.17.
Fiskeriets bidrag til nationalproduktet¹⁾

Mill. kr.	1938	1949	1950	1954	1957	1958
Bruttofaktorindkomst:						
Årets priser	32	135	100	130	182	205
1949-priser	54	135	107	99	139	160
Procentvis andel af den samlede bruttofaktorindkomst (årets priser)	0,43	0,71	0,46	0,47	0,56	0,59

¹⁾ Inkl. dambrug samt østers- og muslingefiskeriet.

3.10. Eksporten af fisk og fiskeprodukter

Af tabel 3.18 fremgår, hvorledes eksporten af fisk og fiskeprodukter fordelt på de vigtigste varegrupper har udviklet sig i de senere år.

tigste varegrupper har udviklet sig i de senere år.

Tabel 3.18.
Samlet udførsel af fisk og fiskeprodukter

Mill. kr.	1938	1949	1950	1954	1957	1958
Fersk fisk og rogn	33,8	151,9	128,3	152,9	195,6	243,2
Røget, saltet, krydret eller tørret fisk	1,1	16,1	10,2	24,2	27,9	27,6
Hermetik (fisk, krebsdyr og kaviar)	0,6	19,2	25,8	14,2	19,3	20,0
Fiskemel	—	—	0,2	27,3	48,7	62,9
Sildeolie m. v.	—	—	—	12,5	11,4	14,4
Andet	1,2	8,8	13,0	5,8	12,0	18,7
I alt	36,7	196,0	177,5	236,9	314,9	386,8

Det ses af tabellen, at der i de sidste år er sket en betydelig forøgelse af den samlede eksport. Især eksporten af fiskemel og af fersk fisk (herunder især fileter) er steget kraftigt, hvorimod hermetikeksporten har været stagnerende i en årrække.

fisk og krebsdyr er medregnet de fangster, danske fartøjer har landet direkte i fremmede Nordsøhavne.

I tabel 3.19 er den samlede udførsel af fisk og fiskeprodukter i tiden fra 1938 fordelt på de vigtigste aftagerlande illustreret.

I de anførte værdier for udførslen af fersk

Tabel 3.19.
Samlet udførsel fordelt på de vigtigste aftagerlande

Mill. kr.	1938	1949	1950	1954	1957
Storbritannien	16,5	83,7	58,3	48,1	84,0
Vest- og Østtyskland	11,6	26,2	30,7	34,4	47,9
Sverige	2,6	7,6	9,4	26,7	33,7
Italien	0,9	21,6	19,1	22,0	23,1
USA	0,2	46,0	5,6	23,5	20,5
Øvrige lande	4,9	10,9	54,4	82,5	105,7
I alt	36,7	196,0	177,5	237,2	314,9

Det fremgår af denne oversigt bl. a., at Storbritannien fortsat er vor største enkelt-aftager. I øvrigt er det bemærkelsesværdigt, at udførslen til »Øvrige lande« er steget meget stærkt. Denne spredning af afsætnings skyldes ikke mindst udviklingen af nye

markeder i en række oversøiske lande og er bl. a. muliggjort ved optagelse af nye produktioner (f. eks. lynfrosne fileter) og anvendelse af forbedrede emballeringsmetoder i forbindelse med en forbedring af transportforholdene.

3.11. Fiskeindustrien

Udviklingen inden for dansk fiskeindustri siden 1938 belyses gennem nedenstående oversigt over salgsværdien af fiskeindustriens produkter.

Tabel 3.20.
Fiskeindustriens produkter

Mill. kr.	1938	1949	1950	1954	1957
Helkonserves (hermetik)	3,6	29,8	36,3	31,4	41,2
Halvkonserves (ikke hermetisk henkogt)	2,3	10,2	10,1	12,0	12,8
Røget fisk ¹⁾	5,0	23,0	21,6	24,3	25,0
Fiskefilet ¹⁾	0,5	14,0	7,1	27,8	43,2
Fiskemel ¹⁾	0,1	7,8	11,4	41,4	63,3
Fiskeolie ¹⁾	—	3,0	4,5	11,4	19,4
I alt	11,5	87,8	91,0	148,3	204,9

¹⁾ De anførte værdier er beregnede.

Ud over de anførte varearter fremstilles fiskefars, klipfisk, salt- og kryddersild, men oplysninger om værdien af den samlede produktion foreligger ikke.

Som det vil ses af oversigten, er produktionen inden for samtlige varearter undergået en kraftig udvikling siden 1938. Det

mest karakteristiske træk i **udviklingen** er den betydelige fremgang i produktionen af fiskemel og -olie samt fileter i de senere år. Denne udvikling har især været betinget af de gode afsætningsmuligheder på de udenlandske markeder.

4. Nordsøfiskeriet og dets fremtidsudsigter*

4.1. Totalfangst af de vigtigste fiskearter

I tabel 4.1 er angivet den samlede fangst af de vigtigste fiskearter i Nordsøen i årene 1913, 1928, 1938, 1948 og 1956 samt danske fiskeres andel heraf (1956 er det seneste år, for hvilket der foreligger international fiskeristatistik).

Ved Nordsøen forstås her området fra Den engelske kanal i syd til en linie Shetlandsøerne-Ålesund i nord. Mod øst er området begrænset af linien Hanstholm-Lindesnes, og tallene omfatter således ikke fangster fra Skagerak.

Tabel 4.1.
Samlet fangst i 1000 tons af de vigtigste fiskearter i Nordsøen¹⁾ 1913-56

1000 tons	1913		1928		1938		1948		1956	
	Alle lande	Heraf Danmark	Alle lande	Heraf Danmark	Alle lande	Heraf Danmark	Alle lande	Heraf Danmark	Alle lande	Heraf Danmark
Sild	844	1,5	755	2,6	1.034	1,1	1.291	8,0	1.346	86,6
Torsk	106	1,3	64	3,2	58	3,5	70	9,5	80	13,5
Rødspætte	50	10,6	64	18,0	46	16,2	84	35,6	64	21,3
Kuller	96	0,9	115	4,8	71	0,8	71	3,9	94	0,7
Hvilling	35	0	34	0,2	37	0	59	0	75	2,4
Makrel	24	0,3	9	0	25	0,2	31	0,6	44	0,6
Sej (blåsej)	26	0	18	0	27	0	28	0	47	0,1
Hajer	1	0	3	0	7	0	11	2,0	28	0,5
Tunge	2	0	5	0,1	5	0,3	5	0,3	12	0,5
Brisling	10	0,1	13	0	18	0,2	10	0,4	18	1,6
Rokker	11	0,1	13	0,1	8	0,1	15	0,5	12	0,4
Andre fisk	72	2,4	75	4,0	88	4,0	91	11,3	194	90,4
I alt	1.277	17	1.168	33	1.424	27	1.766	72	2.014	218,6

¹⁾ I den danske fangst er udbyttet i Ringkøbing fjord, Nissum fjord og Limfjorden indbefattet. Rejer, hummer, muslinger etc. er ikke indbefattet.

Som det fremgår af tabel 4.1, har væksten i mængdeudbyttet af de enkelte fiskearter været vidt forskellig. Sildefangsten har nogenlunde fast udgjort omkring 70 % af fangsten, medens f. eks. udbyttet af tunge og hajer siden 1913 er blevet stærkt forøget. Taget under ét har stigningen i totalfangsten været ret begrænset, idet den fra 1913 til 1956 har udgjort ca. 57 00-

Danmarks andel af den samlede fangstmængde er steget betydeligt; den udgjorde i 1913 ca. 1 0/0, i 1928 ca. 3 0/0, i 1938 ca. 2 0/0, i 1948 ca. 4 0/0 og i 1956 ca. 11 0/0. Stigningen i den danske andel af totalfangsten har således især fundet sted i løbet af 1950'erne og er et resultat af den voldsomme vækst i dansk industrifiskeri i disse år.

Oplysningerne i dette afsnit bygger bl. a. på en af Danmarks Fiskeri- og Havundersøgelser til **alget** afgivet **redegørelse**.

Tabel 4.2.
Totalfangst i tons af alle fiskearter i Nordsøen 1928 - 56

tons	1928	1938	1948	1956
Belgien	381	17.557	50.545	29.427
Danmark	26.771	26.912	72.070	218.193
Den tyske Forbundsrepublik	122.228	297.318	152.932	284.252
England	348.110	203.409	200.939	110.146
Frankrig	29.978	39.331	119.354	97.322
Færøerne	0	64	0	0
Holland	146.323	151.412	183.273	177.233
Island	0	0	0	0
Norge	256.071	504.978	737.590	767.538
Polen	0	5.471	0	46.931
Skotland	226.461	206.002	203.733	195.414
Sverige	5.005	12.090	45.430	58.423
USSR	—	—	—	28.690
I alt	1.161.331	1.464.544	1.765.866	2.013.569

Efter »Bulletin Statistique«.

Stigningen i totalfangsterne fra 1938 til 1948 skyldtes **formentlig** i første række den **skånelse af** fiskebestanden, der fandt sted under krigen. Fra 1948 til 1956 er det samlede **udbytte af Nordsøfiskeriet** dog steget yderligere med ca. 14 %, **navnlig** fordi udbyttet af »andre fisk« (heri bl. a. af nye emner for fiskeriet som i. eks. tobis), men også af sild, brisling, makrel, torsk, sej, hvilling, kuller og hajer er steget. Udbyttet af rødspættefiskeriet har derimod i denne periode været faldende.

Af samtlige lande har Norge den største andel i **Nordsøfiskeriet**, således i 1956 ca.

38 % Stigningen i Norges udbytte skyldes hovedsagelig en forøgelse af mængden af sild i den silderace, der navnlig befiskes i norsk territorialfarvand (**vintersildefiskeriet**).

Der er dog også en meget betydelig stigning i udbyttet af sildefiskeriet fra Den tyske Folkerepublik, Frankrig, Danmark, **Sverige**, Belgien, Polen og USSR, der alle fisker på Nordsøens andre silderacer. Stigningen i sildefiskeriets vægtudbytte for disse lande skyldes navnlig et tiltagende trawlfiskeri tildels efter **småsild** til industrielt brug.

Tabel 4.3.
Danmarks fiskeriudbytte i farvandene uden for Skagen 1949-58¹⁾

	Værdi i mill. kr.										
	Konsumfisk				Industrifisk ²⁾			Totalfangst			
	Fjernere farvande ³⁾	Nordsøen	Skagerak	Tilsammen	Nordsøen	Skagerak	Tilsammen	Fjernere farvande ³⁾	Nordsøen	Skagerak	Tilsammen
1958	—	80,2	22,0	102,2	51,4	25,6	77,0	—	128,3	50,9	179,2
1957	—	71,2	21,9	93,1	41,2	21,2	62,4	—	112,4	43,1	155,5
1956	—	63,7	21,5	85,2	36,4	19,3	55,7	—	100,1	40,8	140,9
1954	0,2	61,7	16,1	78,0	16,0	16,2	32,2	0,2	77,7	32,3	110,2
1952	1,5	60,6	18,9	81,0	5,5	11,5	17,0	1,5	66,1	30,4	98,0
1950	5,8	56,1	15,8	77,7	1,4	4,8	6,2	5,8	57,5	20,6	83,9
1949	3,6	81,3	18,1	103,0	0,5	2,0	2,5	3,6	81,8	20,1	105,5

¹⁾ Fangsten i Nordsøen og Skagerak eksklusive Limfjorden og de vestjydske fjorde.

²⁾ Siden 1938 specificeres fangsterne af industrifisk ikke i de årlige fiskeribetragtninger og det har derfor for de senere år **vedkommende været nødvendigt** at beregne industrifiskens andel på grundlag af de offentliggjorte mængde- og værdital for de enkelte arter.

³⁾ Barentshavet og farvandene ved Island og Grønland. (Der er fra disse farvande kun landet konsumfisk).

(Tabel 4.3. fortsat)

	Mængde i 1000 tons										
	Konsumfisk				Industrifisk ²⁾				Totalfangst		
	Fjernere farvande ¹⁾	Nordsøen	Skagerak	Tilsammen	Nordsøen	Skagerak	Tilsammen	Fjernere farvande ¹⁾	Nordsøen	Skagerak	Tilsammen
1958	—	46,3	22,0	68,3	231,0	124,1	355,1	—	277,3	146,1	423,4
1957	—	45,2	20,5	65,7	188,2	100,7	288,9	—	233,4	121,2	354,6
1956	—	42,0	23,4	65,4	167,7	82,5	250,2	—	209,7	105,9	315,6
1954	0,1	43,1	19,2	62,4	78,0	75,3	153,3	0,1	121,1	94,5	215,7
1952	1,0	48,3	25,1	74,4	32,9	65,9	98,8	1,0	81,2	91,0	173,2
1950	7,9	43,6	21,6	73,1	6,8	29,1	35,9	7,9	50,4	50,7	109,0
1949	5,0	58,0	26,9	89,9	3,0	14,4	17,4	5,0	61,0	41,3	107,3

¹⁾ Siden 1955 specificeres fangsterne af industrifisk ikke i de årlige fiskeriberetninger, og det har derfor for de senere års vedkommende været nødvendigt at beregne industrifiskens andel på grundlag af de offentliggjorte mængde- og værdital for de enkelte arter.

²⁾ Barentshavet og farvandet ved Island og Grønland. (Der er fra disse farvande kun landet konsumfisk).

I tiåret 1949-58 er værdien af den danske årsfangst i farvandet uden for Skagen steget med 74 mill. kr. eller med knap 70 0/0. Denne stigning i fangstværdien falder alene på industrifiskeriet, idet fangstværdien her er steget med 75 mill. kr.

Ser man på de fangede mængder, fremgår det, at fangsten af konsumfisk i de senere år har ligget på et stabilt niveau men væsentligt under 1949-niveauet. Fangsten af industrifisk er fra 1949 til 1958 steget fra 17 mill. kg til 355 mill. kg, d. v.s. ca. 20 gange så meget som i 1949. Man bemærker i øvrigt, at samtidig med industrifiskeriets stærke udvikling er det danske fjernfiskeri efter konsumfisk i Barentshavet samt i de islandske og grønlandske farvande gået stærkt tilbage og er i de seneste år helt ophørt.

4.4. Udviklingen i fiskebestanden efter 1945

Som følge af det stærkt formindskede fiskeri under 2. verdenskrig voksede bestanden af større fisk i Nordsøen betydeligt i denne periode, hvilket bevirkede, at såvel totaludbyttet som udbyttet pr. times fiskeri i årene efter krigen var større end før krigen. I løbet af et par år formindskedes bestanden af rødspætter, torsk og kuller imidlertid på ny, og man ventede, at denne tilbagegang ville fortsætte. Dette blev dog ikke tilfældet; tværtimod viste udbyttet af arter som kuller og torsk en stigende tendens fra omkring 1953, mens rødspættefiskeriet siden ca. 1950 har svinget omkring et 30 0/0 større middeludbytte end før krigen.

Årsagerne til denne ret overraskende æn-

dring må foruden i gode ynglear og gunstige år for ynglens opvækst bl. a. søges i følgende forhold:

1. Engelske stortrawlere forlod sidst i 19-10'erne Nordsøen og henlagde ifølge frivillig ordning deres fiskeri til nordlige farvande (særlig Barentshavet). Kun de mindre trawlere fortsatte fiskeriet i selve Nordsøen.

2. I 1951 påbegyndtes bl. a. det danske isfiskeri efter sild til industrielt brug i Nordsøen, hvorved en stor del af fiskerflåden, der hidtil havde drevet rødspættefiskeri, frigjordes herfra, således at bestanden i hvert fald i flere måneder af året nød en vis skånsel. Det skal dog i denne forbindelse nævnes, at samtidig med, at danske fiskere reducerede snurrevodsfiskeriet, udvidede engelske fiskere deres snurrevodsfiskeri betydeligt.

3. I 1953 påbegyndte danske fiskere et helt nyt fiskeri af tobis til industrielt brug i Nordsøen, hvad der bevirkede en yderligere skånsel af rødspætter, idet et stort antal kuttere i forårsmånederne og forsommeren efter forårsfiskeriet på industrisild fortsatte med tobisfiskeri i stedet for at rigge om til rødspættefiskeri. Dette industrifiskeri er i de seneste år yderligere blevet suppleret med fiskeri efter andre hidtil ikke udnyttede arter, især sperling.

4. Med Nordsøkonventionens ikrafttræden i foråret 1954 indførtes en lidt større maske i trawlskaber, hvilket utvivlsomt har skånet en hel del opvoksende rødspætter mod for tidligt fiskeri, hvorved vægtudbyttet de følgende år blev stigende.

Til illustration af den ændring, der efter krigen er foregået specielt i rødspættebestanden i Nordsøen, kan anføres, at danske mærkninger af markedsstore rødspætter i den centrale Nordsø efter krigen (fra 1946 til 1958 inkl.) har vist, at der lige efter krigen kun blev fanget en ret lav procentdel af de mærkede rødspætter, fordi bestanden var meget stor (måske 4 gange større end lige før krigen). Derefter steg genfangstprocenten hurtigt, efterhånden som bestanden af tog. Fra og med 1951, da en stor del af fiskerflåden gik over til at fiske sild i en betydelig del af fiskesæsonen, faldt genfangstprocenten pludselig meget stærkt og holdt sig på dette lave niveau de følgende år. Genfangstprocenten af mærkede rødspætter i løbet af det første år efter mærkningen var følgende:

1916	30 0/0
1947	32 0/0
1918	37 0/0
1919	43 0/0
1950	51 %
1951	30 0/0
1952	30 0/0
1953	25 0/0
1954	24 0/0
1955	31 0/0
1957	29 0/0
1958	26 0/0

Faldet i genfangstprocenten ledsagedes naturligt af det nævnte stigende langstudbytte pr. times fiskeri.

4.5. Fremtidsudsigter for bestanden af de vigtigste fiskearter

7.5./1. *Konsumfisk*

SILD

Silden i Nordsø-Skagerak deles i to hovedgrupper:

Den ene har sine gydepladser ved Nordsøkysten inden for norsk søterritorium, hvor et meget intensivt fiskeri finder sted i vintermånederne. I de seneste år er denne sild i stigende grad fisket også uden for søterritoriet, og i dette fiskeri deltager danske fiskere i et vist omfang. Denne sildebestand har gennem årene været underkastet meget store svingninger, men netop i de senere år har fiskeriet givet rekordudbytte. Hvor længe denne særlig gunstige periode vil vare, vides ikke.

Den anden store gruppe er sommer- og efterårsgydende sild, der yngler i den vest-

lige halvdel af Nordsøen, hvor fiskeriet begynder i maj-juni ved Shetlandsøerne og slutter om vinteren ved Den engelske kanal. Udbyttet i disse områder af Nordsøen har været underkastet forholdsvis små svingninger i årenes løb. Udbyttet af sildefiskerierne i den sydligste del af Nordsøen er dog gået stærkt tilbage i de senere år (det engelske fiskeri siden 1950, det tyske siden 1953).

TORSK

Bestanden af torsk viste i årene mellem de to verdenskrige en nedadgående tendens. Efter at den forøgelse af bestanden, der skyldtes sidste krigs fredning, var forsvundet i 1948, har udbyttet i de senere år alligevel vist en betydelig stigning. Selv om der muligvis igen kommer en svagt nedadgående tendens i mængden af torsk i Nordsøen, må torsken antages at forblive en af de vigtigste arter såvel i Nordsøen som i Skagerak. Den omstændighed, at torskebestanden er holdt nede, har været til fordel for bestanden af andre fiskearter, idet torskene æder en meget stor del af fiskeynglen.

RØDSPÆTTE

Udbyttet af rødspættefiskeriet har i årene efter 2. verdenskrig som helhed været tilfredsstillende. Det må antages, at rødspættefiskeriet stadig vil være et stabilt fiskeri.

KULLER

Kullerbestanden i Nordsøen har vist en tydelig tilbagegang siden ca. 1870, kun afbrudt af enkelte kortvarige stigninger, der dels skyldes fremkomst af særlig rige årgange, dels en delvis skånelse af bestanden under krigen. Tilbagegangen må antagelig i hovedsagen tilskrives overfiskning. En betydelig forbedring af bestanden, som har været iagttaget i de seneste år, kan ikke påregnes at ville holde.

HVILLING

Bestanden af voksne hvilling i Nordsøen har efter krigen svinget omkring samme niveau som før krigen. Udbyttet er øget i de senere år, navnlig på grund af øget skotsk fiskeri.

I Skagerak synes der at have været en tilbagegang i bestanden af voksne hvilling i årene efter krigen.

MAKREL

En stigning i udbyttet har fundet sted i årene efter krigen navnlig på grund af øget trawlfiskeri.

Nogen tendens til ændring af bestandens størrelse er ikke påvist.

SEJ, BLÅSEJ OG LANGE

Om bestandens vekslinger foreligger kun få oplysninger, men der synes ikke at være tegn på tilbagegang.

SILDEHAJ

Muligvis er der her tale om en mindre nedgang i bestanden, hvilket til gengæld er en fordel for bestanden af andre fiskearter, da sildehajer ligesom torsk æder en stor del af fiskeynglen.

TUNGER

Bestanden er forøget efter krigen på grund af særlig rige årgange. Selv om den igen går noget tilbage, må det påregnes, at tungen stadig kan give et betydeligt udbytte.

BRISLING

Der synes ikke at være nogen bestemt tendens i variationerne af brislingbestanden i de områder, hvor dansk fiskeri drives. Brislingfiskeri drives kun i ringe omfang i Nordsøen og kan sikkert øges meget. I det vestlige Skagerak findes undertiden meget store brisling, som formentlig kan gøres til genstand for regelmæssigt fiskeri.

TUNFISK

Bestanden er i årenes løb undergået store variationer; hvor længe den nuværende rigere periode, der begyndte i 1920'erne, vil vare, vides ikke.

4.5.2. Industrifisk

Fiskeriet efter fisk til industrielt brug er for Danmarks vedkommende af forholdsvis ny dato; som foran nævnt påbegyndtes fiskeri i større udstrækning efter sild til industrielt brug først i 1951 og efter tobis i 1953. Begge disse fiskerier har siden da udviklet sig meget stærkt.

Ud over de to nævnte fiskerier har man i de seneste år påbegyndt et nyt fiskeri, som synes at skulle få væsentlig betydning, nemlig fiskeriet efter sperling.

Man har fra forskellige sider næret ængstelse for, at industrifiskeriet efter sild, brisling og hvilling på kortere eller længere sigt skulle have en skadelig virkning på bestanden af voksne tisk, dels fordi bestanden af de pågældende arter vil blive udtyndet, dels fordi disse industrifisk samt tobis og sperling tjener til føde for andre fisk.

Der foretages for tiden omfattende internationale undersøgelser af dette spørgsmål, men på tidspunktet for nærværende betænkningens afgivelse har disse undersøgelser endnu ikke ført til noget endeligt resultat. To internationale mærkningsforsøg udført på Bløden grund viste, at i efterårs-sæsonerne 1957 og 1958 opfiskedes henholdsvis 13 % og 15 % af den ved sæsonens begyndelse tilstedeværende mængde sild. Denne reduktion er af en rimelig størrelsesorden, og har formentlig skabt nogen ro om industrisildefiskeriet i øjeblikket.

4.6. Fremtidsudsigter for Danmarks Nordsøfiskeri

Det er foran i afsnit 4.3 nævnt, at hele den fremgang, der har karakteriseret det danske fiskeri i Nordsøen siden 1948-49, har været baseret på ekspansionen af industrifiskeriet, idet konsumfiskeriet som helhed har været stagnerende. Dette kan formentlig forklares ved, at rentabiliteten i denne periode gennemgående har været noget højere i industrifiskeriet end i konsumfiskeriet.

Det er ikke i øjeblikket muligt at forudsige, hvorvidt det nuværende intensive industrifiskeri vil kunne fortsættes fremover, eller om det vil blive indskrænket enten som følge af svigtende fiskebestand eller som følge af internationale fredningsaftaler. Følgende forhold bevirker imidlertid, at man måske kan anlægge et forholdsvis optimistisk syn på fremtidsmulighederne:

A. Antallet af industrifiskefartøjer med stor aktionsradius er betydeligt, således at kutterne opsøger fisken, hvor den findes. Det kan her nævnes, at da tobisfiskeriet påbegyndtes i 1953, foregik det tæt ved de danske kyster, medens tobisforekomsterne nu opsøges over det meste af Nordsøen.

B. Som det vil fremgå af det foregående, kommer der stadig nye fiskearter til som emner for industrifiskeriet, og det er næppe

urimeligt at antage, at flere hidtil upågtede tiskearter fremtidig vil blive udnyttet. C. Det er ikke sandsynligt, at der vil blive indført legale begrænsninger i adgangen til at fiske arter som tobis, sperling og lign., der ikke anvendes til konsum.

Som det vil være fremgået af den foran i afsnit 4.5.1. foretagne gennemgang af de enkelte fiskearter, synes den biologiske baggrund for en fornyet intensivning af fiskeriet efter de vigtigste konsumfiskearter på de hidtidige fiskepladser imidlertid ikke at være alt for gunstig, idet udbyttet af fiskeriet af de vigtigste arter er meget påvirkeligt af den intensitet, hvormed fiskeriet drives. Når konsumfiskeriet i de senere år har givet et tilfredsstillende økonomisk resultat, skyldes dette foruden gode yngleår formentlig bl. a., at fiskeriet efter de pågældende arter nu drives mindre intensivt end i årene op til 1950. Såfremt intensiteten på ny forøges væsentligt på de traditionelle fiskepladser, må udbyttet pr. times fiskeri påregnes at falde.

Tænker man sig imidlertid, at alene Danmarks andel i konsumfiskeriet i Nordsøen blev forøget, ville en sådan isoleret forøgelse på grund af Danmarks ringe andel i det samlede konsumfiskeri (bortset fra rødspættetiskeriet) ikke have nævneværdig indflydelse på udbyttet pr. times fiskeri, såfremt man ser på Nordsøen som helhed, men som det vil fremgå af redegørelsen i betænkningens afsnit 6, er det danske fiskeri ret stærkt koncentreret om bestemte fiskepladser. En isoleret forøgelse af dansk fiskeri på disse traditionelle fiskepladser kan derfor meget vel tænkes at være tilstrækkelig til at medføre et fald i udbyttet pr. times fiskeri.

4.7. Oversigt over fiskerimuligheder fra en eventuel Hanstholm havn

4.7.1. *Narfisken*

Af fiskerimuligheder i umiddelbar nærhed af havnen (ture af højst 1-2 døgn's varighed) kan nævnes:

Hummerfiskeri på stengrundene omkring Hanstholm.

Makrelfiskeri fra april til oktober med garn og dørg. I sommertiden er mængden af makrel ved Hanstholm som oftest meget stor.

Snurrevodsfiskeri om sommeren efter *rødspætter* ud til ca. 50 m dybde.

Bundgarnsfiskeri i Vigsøbugten.

Kystfiskeri med kroge og vod efter *torsk* og *fladfisk* mellem Vorupør og Svinkløv.

4.7.2. *Fjernere fiskeri i Nordsøen og Skagerak*

Følgende muligheder for fjernere fiskeri vil kunne få betydning i forbindelse med en Hanstholm havn:

Sildefiskeri: Efterårsgydende sild fra den vestlige Nordsø vandrer efter gydningen østpå gennem Nordsøen og ind i Skagerak og trækker om foråret igen ud i Nordsøen. Desuden findes i Skagerak en del voksne sild af racer, der yngler i Skagerak, Kattegat og Limfjorden.

Mulighed for fiskeri efter konsumsild foreligger navnlig om efteråret, når silden forlader Skagerak. Dette sidste fiskeri vil antagelig kunne følge sildestimerne på deres vej fra Skagerak gennem den østlige Nordsø til gydepladserne.

Sildefiskeri på Fladen grund (i juli-august) samt ud for den norske sydvestkyst (i december-marts).

Industrifisk-fiskeri efter småsild, eventuelt i nogen grad efter tobis og visse små arter af torskefisk (sperling og blåhvilling) og andre fisk, der kan optræde i stimer.

Trawlfiskeri efter *torsk* og *fladfisk* i den nordlige Nordsø.

Langlinefiskeri efter *sej* og *lange* langs den Norske Rende.

Kullerfiskeri med langliner om efteråret vest og nordvest for Hanstholm.

Dybhavsrejer- og dybvandshummerfiskeri: Disse fiskerier er i stigende grad blevet drevet mere vestlig i Skagerak, mens de oprindeligt væsentlig blev drevet nord og øst for Skagen. Fiskeri efter dybhavsrejer vil også kunne drives i den nordvestlige del af den Norske Rende, ca. 150 sømil N. N. V. for Hanstholm og ved Fladen grund, hvis de danske fiskere går over til at koge rejerne ombord, ligesom de norske fiskere gør det i Skagerak.

Fiskeri efter *sildehaj* og *tunfisk* i Nordsøen og Skagerak.

Flere af de nævnte fiskearter er værdifulde emner for konserverindustrien.

5. Kapacitet, anlægsomkostninger og driftsoverslag for Hanstholm havn

5.1. Modelforsøg og resultaterne heraf

Hanstholmundersøgelsen blev påbegyndt i juni 1956, efter at folketingets finansudvalg havde stillet en særlig bevilling til rådighed herfor. I alt er der til undersøgelsen bevilget 850.000 kr., hvoraf ca. 600.000 kr. er investeret i en ny forsøgshal (med de nødvendige installationer), der vil kunne nyttiggøres også ved andre undersøgelser. De resterende ca. 250.000 kr. er forbrugt på den konkrete undersøgelse af Hanstholmproblemet. Undersøgelsen er udført i henhold til en overenskomst mellem vandbygningsdirektøren og professor, dr. techn. H. Lundgren som leder af laboratoriet for havnebygning.

Formålet med undersøgelsen var gennem modelforsøg med tilhørende forundersøgelser at bestemme den bedste udformning af havnen med særligt henblik på materialvandringsforholdene.

Undersøgelsen har kunnet udføres med størst sikkerhed for en havn, hvis størrelse svarer til de hidtidige projekter, jfr. fig. A, der viser vandbygningsvæsenets projekt af 1941, som lå til grund for det tidligere Hanstholmudvalgs overvejelser. (Som bekendt er den indre del af vestmolen samt vestre tværmole nu bragt i en sådan stand, at de kan indgå i den færdige havn, medens den ydre del af vestmolen henligger delvis som ruin). Kendskabet til dybdeforholdene omkring den eksisterende vestmole har været en vigtig støtte for undersøgelsen.

Da modelforsøgene bl. a. har vist, at den naturlige besejlingsdybde uden for en havn af den i 1941-projektet forudsatte størrelse vil blive væsentlig større end nødvendigt for en ren fiskerihavn, har laboratoriet som resultat af undersøgelsen over for ministeriet og udvalget fremlagt forslag til såvel en kombineret fiskeri- og trafikhavn som en ren fiskerihavn. Bortset fra en drejning af østmolen svarer disse forslag til de på figurerne B og C viste.

Hovedkonklusionerne af undersøgelsen er:

I. Hvis molerne føres så langt ud, som oprindelig påtænkt (forslag B), bliver den naturlige besejlingsdybde foran havnen ca. 8,5 m, medens man ved tidligere projekter kun har regnet med 7 m dybde i forhavnen. En sådan havn vil derfor kunne tjene som kombineret fiskeri- og trafikhavn. Hvis havnen bygges efter forslag C, bliver den naturlige besejlingsdybde foran havnen ca. 7 m.

II. Hvis havnen bygges efter et af disse forslag, bliver der for at opretholde den naturlige besejlingsdybde ikke tale om nogen sejlrrende ind til havnen og derfor heller ikke om nogen hyppigt gentagen, kostbar oprensning foran havnen.

III. Havnens munding bør have en tilspidset form, hvorved fås den mindst mulige tilsanding inde i havnen.

IV. Ved forslagene B og C fås en årlig tilsanding inde i havnen på ca. 15.000 m³. Ved det tidligere projekt (figur A) fås en årlig tilsanding inde i havnen på ca. 50.000 m³.

Til hovedkonklusionerne skal knyttes følgende supplerende bemærkninger:

Naturlig besejlingsdybde: De angivne besejlingsdybder skal forstås som sandsynlige minimumsværdier, idet den virkelige besejlingsdybde må forventes at variere ca. 2 m med vejrforholdene. For forslag C vil den gennemsnitlige besejlingsdybde således være ca. 8 m, samtidig med at det må anses for usandsynligt, at besejlingsdybden bliver mindre end 7 m eller større end 9 m.

Årlig tilsanding: De anførte tilsandingsmængder er behæftede med en usikkerhedsfaktor på 2, hvilket betyder, at det er usandsynligt, at mængderne bliver mere end det dobbelte eller mindre end halvdelen af de anførte værdier. Forholdet mellem tilsandingsmængderne i de forskellige forslag påvirkes dog kun lidt af denne usikkerhed.

Til illustration af tallenes størrelse kan oplyses, at tilsandingen for forslag B og C kun udgør ca. 2 % af den sandmængde, der årligt passerer havnen. Hvis mundingensvid-

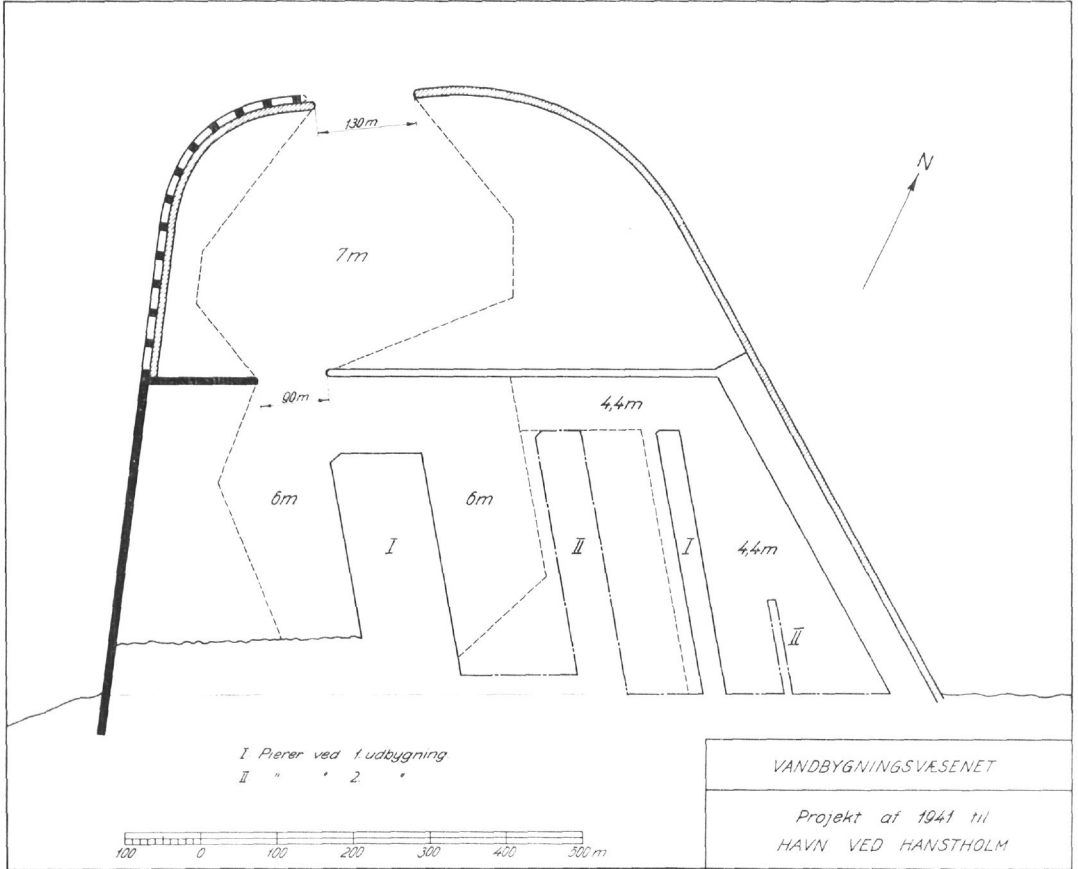

Fig. A

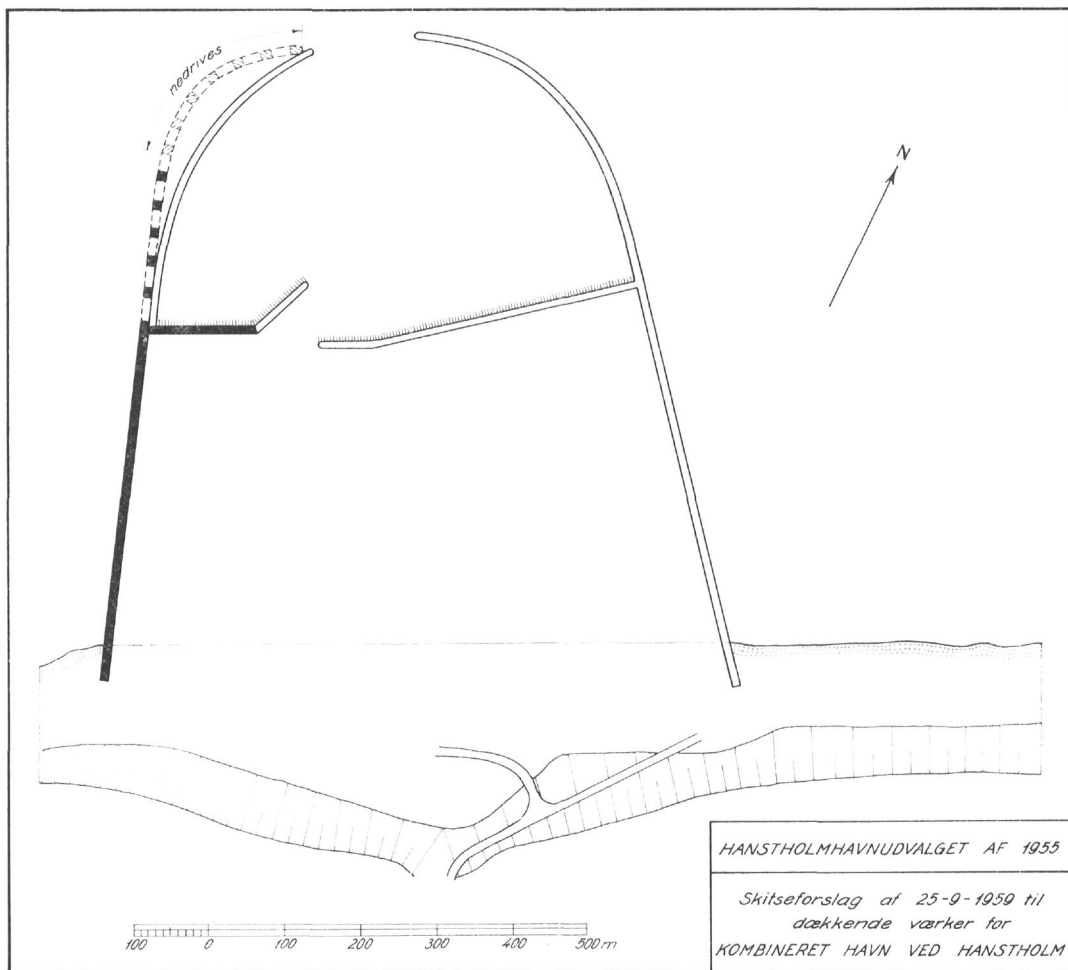

Fig. B

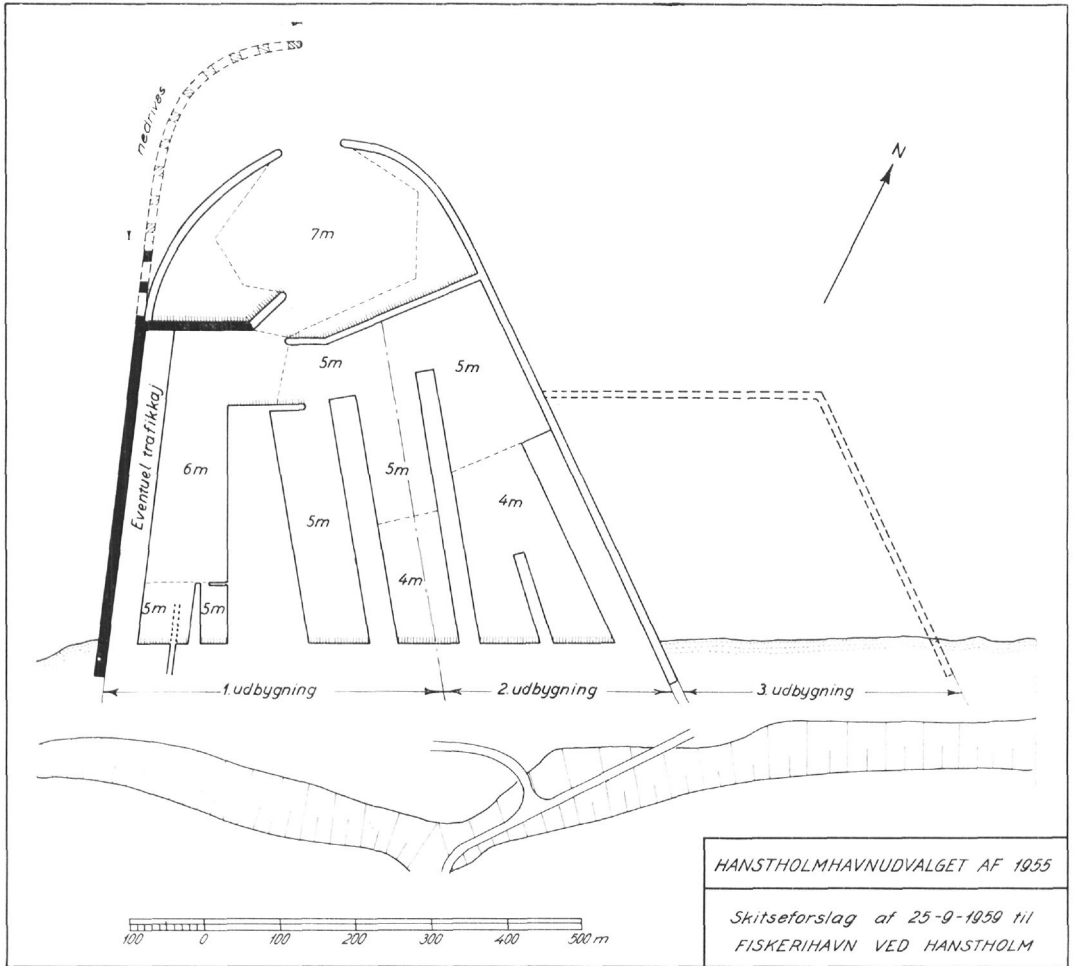

Fig. C

den ændres, sker der en forholdsmæssig ændring af tilsandingsmængderne. Den årlige tilsanding for forslag B og C er så lille, at der kan hengå flere år mellem oprensningerne.

Der bliver formentlig i fremtiden mulighed for yderligere forbedringer i de anførte tilsandingsmængder og besejlingsdybder ved anvendelse af nye metoder. En nedsættelse af tilsandingsmængden kan sikkert opnås ved anbringelse af en tærskel af speciel form på bunden af havnemundingen. En mindre forøgelse af besejlingsdybden kan muligvis fås ved anbringelse af betonblokke i de områder, hvor dybden er for lille. En endelig konklusion på dette område kræver dog nærmere undersøgelser, hvorfor det vil være naturligt at afvente de erfaringer, der fås i havnens første år.

5.2. Kapacitet og anlægsudgifter for en fiskerihavn ved Hanstholm

Det har været udvalgets opgave at undersøge problemer i forbindelse med bygning af en fiskerihavn ved Hanstholm. Udvalget har derfor ikke fundet anledning til at tage problemerne i forbindelse med anlæg af den ovenfor skitserede kombinerede trafik- og fiskerihavn (forslag B) op til undersøgelse, men har koncentreret sine overvejelser om forslag C, idet den hertil svarende besejlingsdybde fuldt ud dækker fiskeriets behov.

På basis af fra vandbygningsvæsenet modtagne oplysninger om overslags- og enhedspriser pr. 1. oktober 1958 har laboratoriet for havnebygning for udvalget foretaget en beregning af anlægsudgifterne for en fiskerihavn udformet i overensstemmelse med forslag C.

Det bemærkes, at østmolens placering (bortset fra selve munden) ikke er bestemt ved modellforsøgene, men er fastlagt ud fra økonomiske overvejelser. Beregninger har vist, at det ikke er hensigtsmæssigt i første omgang at forøge inderhavns areal ud over det på figur C angivne, idet en større investering i dækkende værker medfører et betydeligt rentetab indtil det tidspunkt, hvor der bliver behov for større kapacitet i inderhavnen.

Laboratoriet har endvidere foretaget en beregning af en sådan havns kapacitet, idet man bl. a. har forudsat en gennemsnitlig

kutterstørrelse på 25 BRT, hvortil svarer 75 m² liggeplads pr. kutter. Såfremt man fremover må regne med voksende gennemsnitlig kutterstørrelse, vil havnens kapacitet angivet i kutterantal følgelig blive mindre end her forudsat, men målt i BRT vil kapaciteten forøges, idet større fartøjer fylder mindre pr. BRT.

Da fiskeriet i en årrække efter anlægget af havnen ikke kan forventes at udnytte hele inderhavns areal (25 ha), har udvalget forudsat, at udbygningen af inderhavnen sker i to tempi.

For at opnå den mindst mulige førsteinvestering synes det naturligt:

- At udnytte indersiden af vestlige ydermole,
- At udbygge den vestlige del af inderhavnen først, idet man herigennem får den mindst mulige uddybning.

Den del af inderhavnen, der tænkes udnyttet ved 1. udbygning, er angivet på figur C.

Bestemmelsen af den optimale opdeling af arealet i bassiner og pierer kræver et betydeligt projekteringsarbejde med undersøgelse af bølgeuroen i bassinerne (igennem modellforsøg), besejlingsforholdene for kuttere og eventuelle andre fartøjer, transport- og behandlingsforholdene for fisken etc. Da havnens kapacitet stort set er bestemt af det til rådighed værende areal i inderhavnen, har det for udvalgets overvejelser været af mindre betydning at gennemføre det omtalte store projekteringsarbejde på indeværende tidspunkt. Laboratoriet har derfor på basis af det foreløbige skitseforslag beregnet kajlængder og uddybningsmængder til brug for overslaget.

Man kan herefter regne med følgende besejlingsdybde, kapacitet og anlægsudgift:

Fiskerihavn efter forslag C

	Besejlingsdybde m	Udnyttet areal i inderhavn ha	Antal kuttere (normalt)	Anlægsudgifter mill. kr.
1. udbygning	7,0	15	250	59
1. + 2. udbygning		25	480	72

Det bemærkes, at det normale kutterantal svarer til den kutterflåde, der er forudsat at fiske fast fra havnen, og at disse kuttere er regnet at skulle ligge i 3 lag ved liggekajerne. Under særlige forhold kan havnen rumme ca. det dobbelte antal kuttere (i 6 lag). Selv med 6 lag kuttere i begge sider af bassinerne kan 2 kuttere passere hinanden i midterløbet.

I skønnet over anlægsudgifterne indgår kun fremtidige udgifter, idet der overalt er set bort fra de beløb (i alt 19 mill. kr.), som hidtil er anvendt til anlæg af havnen.

I nedenstående oversigt er angivet dels de længder kaj indfatning, som skal bygges efter skitseforslaget, fordelt på vanddybder, dels de nyttige kajlængder fordelt efter anvendelse:

	Kajindfatning at bygges m				Nyttige kajlængder m			
	6 m	Vanddybder i m		I alt	Liggekaj	Lossekaj	Specielle kajstrækning	I alt
		5 m	4 m					
1. udbygning	655	1260	165	2080	1250	350	270	1870
2. udbygning	—	400	935	1335	1150	270	150	1570
1. + 2. udbygning	655	1660	1100	3415	2400	620	420	3440

Til oversigten over kajlængder bemærkes:

a. Lossekajen er sat til 25-30 % af liggekajernes samlede længde.

b. »Specielle kajstrækninger« omfatter reparations- og udrustningskaj i forbindelse med beddingen, kajer for forsyning med is og vand, kaj for oliebaade, eventuel kaj for redningskib etc.

c. Den nyttige kaj længde er ikke ganske sammenfaldende med den kajlængde, som skal bygges, idet indersiden af moler delvis kan udnyttes som nyttig kaj, medens til gengæld visse kaj strækninger, såsom enden af pierer, ikke kan udnyttes.

Hovedpunkterne i overslaget over anlægsudgifterne for en fiskerihavn efter forslag C kan sammenfattes således:

	Mill. kr.
Ydermoler	22,6
Risikotillæg, ca. 15 % •	3,0
Tværmmoler	9,9
Dækkende værker i alt	35,5
1. udbygning af inderhavn	23,3
Samlet investering ved 1. udbygning	58,8
2. udbygning af inderhavn	12,8
Samlet investering ved 1. og 2. udbygning	71,6

Det bemærkes, at posten »Ydermoler« indbefatter udgiften til nedrivning af 365 m af den eksisterende ruin af vestre mole.

I udgiften til 1. udbygning af inderhavnen indgår et beløb på 1,3 mill. kr. til byg-

ning af auktionshal og administrationsbygning

På figur C er angivet muligheden for en eventuel senere 3. udbygning af havnen placeret øst for østmolen. Udvalget har ikke foretaget beregninger over omkostningerne ved en sådan senere udbygning af havnen, men har blot ønsket at pege på muligheden heraf.

I tilknytning til figur B (forslag til en kombineret fiskeri- og trafikhavn) kan det oplyses, at udgiften til anlæg af dækkende værker efter dette forslag overslagsmæssigt kan opgøres til knap 53 mill. kr., d. v. s. en merudgift på ca. 17 mill. kr. i forhold til forslag C. Denne merinvestering vil åbne mulighed for indretning af en trafikhavn med en besejlingsdybde på 8,5 m.

Overslaget over anlægsudgifterne er som nævnt baseret på de af vandbygningsvæsenet opgivne enhedspriser m. v. pr. 1. oktober 1958. Disse enhedspriser er knyttet til projektet af 1941, hvor yder- og tværmoler er massive betonkonstruktioner opbygget af blokke i forbandt, og er korrigeret for stigningen i materialepriser og arbejdslønnene. En sådan konstruktion kan med sikkerhed opføres selv på den mest udsatte kyst, og det er formentlig lettere at forudberegne omkostningerne for denne konstruktion end for mere komplicerede konstruktioner.

Imidlertid har man i talrige havne med godt resultat anvendt de mere materialebesparende jernbetonkonstruktioner i stedet for de massive betonblokmoler, hvorved der

ei opnået store besparelser. Vandbygningsvæsenet har da også anvendt jernbeton ved den nylig fuldførte forlængelse af vestre tværmole.

Opstillingen af et nøjagtigt overslag for en jernbetonmole kræver et nøje udarbejdet projekt med tilhørende arbejdsplan, og i virkeligheden må man undersøge flere projekter for at nå frem til den mest økonomiske konstruktion.

På et tidspunkt, hvor der ikke er taget stilling til, om havnen skal fuldføres, har udvalget derfor ikke ment at burde igangsætte det store projekteringsarbejde, som ville kræves, hvis man skulle kunne angive en nogenlunde sikker anlægsudgift. Da anlægsomkostningerne for molerne tillige afhænger af entreprenørens bedømmelse af risikomomentet, vil det forstås, at den »korrekte« anlægsudgift først vil blive oplyst gennem en licitation.

Udvalget er imidlertid af de ovenfor anførte årsager af den opfattelse, at den på basis af projektet af 1941 med priser ajourført pr. 1. oktober 1958 beregnede anlægsudgift antagelig vil kunne reduceres.

5.3. Sammenligning af anlægsudgiften ved udvalgets forslag til en fiskerihavn med tidligere overslag

Ifølge 1951-betænkningen kunne man opføre omkostningerne ved 1. udbygning af havnen (med i alt 1920 m nyttig kaj) efter 1941-projektet til 77 mill. kr. med de pr. 1. oktober 1950 gældende priser. Som følge af de siden 1948 udførte arbejder reduceres dette beløb til ca. 68 mill. kr., hvilket med de pr. 1. oktober 1958 gældende priser svarer til et beløb af ca. 101 mill. kr.

Opgjort på samme måde vil udvalgets forslag C i første udbygning (med i alt 1870 m nyttig kaj) koste ca. 59 mill. kr. Denne store forskel i anlægsudgiften skyldes først og fremmest tre forhold:

a. Modelforsøgene har vist, at havnens munding kan lægges 140 m nærmere land, end man tidligere har regnet med, hvorved man sparer den yderste og dyreste del af ydermolerne, samtidig med at østre tværmole bliver kortere.

b. Efter afgivelsen af betænkningen af 1951 er vandbygningsvæsenet kommet ind på at ville bygge den nye ydre del af vestmolen i læ af den eksisterende ruin (i stedet

for at istandsætte denne). Medens man tidligere havde påregnet en stor stenkastning langs ydersiden af vestmolen, er der nu enighed om, at en relativt beskedne bundsikring vil være tilstrækkelig. Bortfaldet af den store stenkastning har i øvrigt været forudsat ved modelforsøgene, idet denne ville have en ugunstig indflydelse på dybdeforholdene foran havnen.

c. Modelforsøgene har tillige vist, at havnens munding af hensyn til tilsandingen bør have en tilspidset form, hvorved ydermolerne længde yderligere formindskes noget.

5.4. Driftsoverslag for en fiskerihavn ved Hanstholm

For at få et indtryk af havnens rentabilitet set fra et statsfinansielt synspunkt er der søgt opstillet et overslag over de forventede årlige indtægter og udgifter efter 1. udbygning af en fiskerihavn i overensstemmelse med forslag C. Med hensyn til den samfundsøkonomiske rentabilitet henvises til nærværende betænkningens afsnit 6 og 8.

Driftsoverslag for Hanstholm havn

	1000 kr.
<i>Driftsindtægter</i>	
Havne og bropenge	.800
Lejeindtægter	.100
Andre indtægter (halleafgifter m. v.)	.200
	1.100
<i>Driftudgifter:</i>	
Lønninger, medhjælp m. v.	.100
Oprensning af sand i forhavn . . .	.50
Oprensning af slam, affald m.v. . .	.25
Vedligeholdelse af havneværker..	.150
Vedligeholdelse af pladser, veje, bygninger, fyr og inventar	.100
Havnens almindelige betjening . .	.100
Diverse udgifter.	.25
	550
<i>Driftsoverskud brutto</i>	550
<i>Forrentning</i> (4,5 % af 60 mill. kr.)	2.700
<i>Afskrivning</i> (2% af 60 mill. kr.) ..	1.200
	3.900
<i>Samlet driftsresultat.</i>	÷ 3.350

Om de enkelte poster skal anføres følgende:

Havne- og bropengeindtægten er baseret på forudsætningen om, at der i havnen landes fisk til en værdi af 30 mill. kr. årlig. Til sammenligning kan det anføres, at der i 1958 i Hirtshals landedes fisk til en værdi af 42 mill. kr.

Udgiften til oprensning af sand i forhavnen er beregnet på grundlag af resultatet af modellforsøgene, hvorefter den årlige tilsandingsmængde vil udgøre 15.000 m³. Oprensning i Hanstholm skal kun foretages med flere års mellemrum og kan derfor udføres billigere, end hvis årlige oprensninger var påkrævede. Man har regnet med en pris på 3 kr. pr. m³. Oprensning af slam, fiskeaffald m. v. i havnens bassiner skal ligeledes kun foretages med flere års mellemrum.

Udgiften til vedligeholdelse af havneværker er af laboratoriet for havnebygning anslået til 0,3 % af overslagssummen for disse værker.

Som det fremgår af overslaget, kan der påregnes et løbende driftsoverskud (brutto) af størrelsesordenen 500.000 kr. årlig, når den landede fangstværdi efter en vis overgangsperiode når op på 30 mill. kr. årlig. Ser man bort fra forrentning og afskrivning af tiet beløb på ca. 19 mill. kr., som hidtil er anvendt til anlæg af havnen, fremgår det af overslaget, at udgiften til forrentning og afskrivning med henholdsvis 4,5 % og 2 % årlig straks efter anlægget af havnen vil udgøre et beløb af knap 4 mill. kr. Forrentningsbeløbet vil imidlertid være aftagende, efterhånden som anlægget afskrives.

Nærværende overslag afviger væsentligt fra det i 1951-betænkningen opstillede overslag. For det første må havne- og bropengeindtægten nu vurderes væsentlig højere end i 1951 hovedsagelig som følge af den i de mellemliggende år indtrufne meget betydelige stigning i fiskeriets fangstværdi og forventningerne om en fortsat ekspansion. For det andet kan oprensningsudgiften på basis af modellforsøgene nu vurderes til kun en brøkdel af det beløb, man tidligere regnede med, og for det tredje må udgiften til vedligeholdelse af havneværker vurderes væsentlig lavere end tidligere antaget.

5.5. Merinvesteringen ved anlæg af en fiskerihavn ved Hanstholm i forhold til udvidelse af eksisterende fiskerihavne

På basis af oplysninger om anlægsudgiften ved den nylig gennemførte udvidelse af fiskerihavnen i Skagen, de igangværende ud-

videlser af fiskerihavnene i Esbjerg og Hirtshals samt overslag over mulige udvidelser af fiskerihavnene i Thyborøn og Hirtshals kan det skønnes, at udgiften ved udvidelse af de eksisterende fiskerihavne på Vestkysten gennemsnitlig kan ansættes til 8.000 kr. pr. m nyttig kaj eller 1,7 mill. kr. pr. ha samlet vandareal af inderhavnen. Sådanne gennemsnitstal må selvsagt behandles med forsigtighed, da foruden kajlængder og vandarealer tillige landareal, driftsmæssige fordele (eller mangler) med hensyn til fiskens behandling og havnens besejling, mulighederne for placering af industri i tilknytning til fiskeriet o.s.v. spiller ind.

På basis af de anførte gennemsnitstal kan størrelsesordenen af merinvesteringen ved anlæg af Hanstholm havn i forhold til tilsvarende udvidelser af de eksisterende havne opgøres som følger:

	Mill. kr.
<i>1. Udbygning</i>	
Anlægsudgift i Hanstholm	ca. 60
Normal pris for 1870 ra nyttig kaj	- 15
Merinvestering i Hanstholm	ca. 45
<i>2. Udbygning:</i>	
Anlægsudgift i Hanstholm	ca. 13
Normal pris for 1570 m nyttig kaj	- 13
Merinvestering i Hanstholm	ca. 0

Som det fremgår af oversigten, vil anlægsudgiften ved 1. udbygning af Hanstholm havn efter forslag C vurderet på grundlag af udvalgets overslagssum være ca. 4 gange så stor som en tilsvarende udvidelse i de eksisterende havne. Ved 2. udbygning af Hanstholm havn vil anlægsudgiften derimod ikke være større end ved tilsvarende udvidelse af eksisterende havne. Den store merinvestering ved 1. udbygning skyldes omkostningerne ved tilvejebringelse af de dækkende værker.

Såfremt det skulle vise sig muligt at reducere anlægsudgiften i Hanstholm ved anvendelse af jernbetonkonstruktioner, jfr. det tidligere herom anførte, vil merinvesteringen selvsagt kunne formindskes tilsvarende.

6. Udvalgets undersøgelse af det danske fiskeri i Nordsøen og Skagerak i året 1957*

6.1. Undersøgelsens formål

Som grundlag for sine overvejelser har udvalget fundet det nødvendigt selv at tilvejebringe et statistisk materiale til supplerung af de i de årlige Fiskeriberetninger indeholdte oplysninger om dansk fiskeri i Nordsøen og Skagerak. Udvalget har især ønsket en *kortlægning* af fiskeriet i de pågældende farvande, idet der ikke hidtil har foreligget talmæssige oplysninger om, på hvilke fiskepladser fiskeriet fra de forskellige havne og fiskerlejer langs den jyske vestkyst drives. I forbindelse med en sådan kortlægning har udvalget endvidere ønsket nærmere oplysninger om karakteren af det fiskeri, der drives på de forskellige fangstpladser. På denne baggrund besluttede udvalget at søge gennemført en undersøgelse for året 1957. Til gennemførelse af denne undersøgelse fik udvalget stillet en særlig bevilling til rådighed.

6.2. Undersøgelsens tilrettelæggelse og gennemførelse

Såvel af omkostningsmæssige som af tidsmæssige årsager er undersøgelsen tilrettelagt som en stikprøveundersøgelse baseret på fartøjerne, og idet stikprøven i øvrigt sammensattes således, at den med hensyn til fartøjernes hjemsted og størrelse svarede til den i havnene langs den jyske vest- og nordkyst hjemmehørende kutterflåde. Udvælgelsen af fartøjerne er foretaget på grundlag af fiskefartøjsregistrets oplysninger om de i de enkelte havne hjemmehørende fartøjer pr. 1. september 1956.

I undersøgelsen indgår fartøjer, hjemmehørende i følgende havne: Esbjerg, Hvide Sande, Thyborøn, Lemvig, Hirtshals, Skagen, Strandby, Frederikshavn og Østerby på Læsø. Den udvalgte stikprøve udgjorde 15 % af de i disse havne hjemmehørende fartøjer med en tonnage på mellem 10 og 50 BRT. Dels som følge af ændringer i fiskerflådens størrelse og sammensætning i lø-

bet af 1956-57, dels som følge af et mindre frafald blandt de udvalgte fartøjer udgjorde de faktisk deltagende fartøjer gennemgående en lidt mindre andel af den fiskerflåde, som var i aktivitet i 1957, end de nævnte 15 %• Dette forhold spiller navnlig en rolle for Esbjergflådens vedkommende som følge af den store tilgang af nye fartøjer i 1956-57. Antallet af udvalgte samt det samlede antal hjemmehørende fartøjer pr. 1. september 1957 inden for de enkelte størrelsesgrupper på de forskellige pladser fremgår af tabel 1 i bilag A, side 57.

Til belysning af kystfiskeriets forhold i fiskerlejerne omkring Hanstholm er der foretaget en specialundersøgelse, idet man har udvalgt en stikprøve omfattende halvdelen af fartøjerne med en tonnage på 5 BRT og derover, hjemmehørende på følgende pladser: Thorsminde, Agger, Nr. Vorupør, Klitmøller, Lildstrand og Thorupstrand. Som grundlag for en sammenligning af kystfiskeriets vilkår med vilkårene for fiskeriet fra en havn har man blandt de fartøjer, som er hjemmehørende i Hirtshals, udvalgt en stikprøve, ligeledes bestående af halvdelen af de små fartøjer på mellem 5 og 10 BRT.

Den udvalgte stikprøve repræsenterer således hele den søgående kutterflåde, hjemmehørende i havnene langs den jyske vest- og nordkyst samt østkysten til og med Frederikshavn. Uden for undersøgelsen falder inden for dette område kun fartøjer med en tonnage på under 10 BRT, bortset fra de fartøjer, som indgår i specialundersøgelsen, samt de dengang kun ganske fåtallige fartøjer på over 50 BRT.

Far tøj er, hjemmehørende i de indre danske farvande, omfattes ikke af undersøgelsen, som således ikke dækker det samlede danske Nordsøfiskeri, idet en del fartøjer, hjemmehørende i de indre farvande, har deltaget i fiskeriet i Nordsøen og Skagerak, især med havnene Skagen og Hirtshals som

*) Tabeller til dette afsnit findes i bilag A, side 55 ff.

basis. De oplysninger om totalfangstens størrelse, som fremgår af stikprøveundersøgelsen, kan således ikke umiddelbart sammenlignes med de oplysninger om den samlede danske fangst i Nordsøen og Skagerak, som er offentliggjort i Fiskeriberetningen for 1957.

For hver enkelt tur foretaget med de udvalgte fartøjer i året 1957 har man gennem interviewere på de enkelte pladser søgt oplysning om afsejlingshavn, fangstplads og **landingshavn** samt om aisejlings- og landingsdato. Endvidere har man gennem fiskeauktionerne og fiskeriministeriet indhentet oplysninger om mængde og værdi samt sammensætning på de vigtigste arter af hver enkelt landing i 1957 fra de af undersøgelsen omfattede fartøjer. Fangstoplysningerne er i et vist omfang suppleret med direkte oplysninger fra fabrikker og private eksportører og opkøbere.

Det således indsamlede materiale omfatter, som det fremgår af hosstående oversigt, oplysninger om 15.448 landinger, hvoraf 3.566 landinger vedrører fartøjer på mellem 5 og 10 BRT, som indgår i specialundersøgelsen.

Fartøjernes bruttotonnage	Antal landinger
5- 9,9	3.566
10-14,9	2.462
15-24,9	5.752
25-34,9	2.310
35-49,9	1.358
I alt	15.448

Oplysningerne omfatter principielt alle landinger, foretaget i havne og på kystpladser inden for undersøgelsesområdet (Nordsøen, Skagerak og det nordlige Kattegat), herunder også landinger i udenlandske (engelske) havne, og man har bl. a. ved at sammenholde interviewoplysninger med fangstoplysninger søgt at sikre sig, at materialet omfatter alle ture foretaget af de udvalgte fartøjer i løbet af undersøgelsesåret. Derimod foreligger der ikke oplysninger om landinger, foretaget af de udvalgte fartøjer i havne uden for undersøgelsesområdet, idet det her hovedsagelig drejer sig om landinger foretaget af fartøjer, som har deltaget i vinterfiskeriet efter laks i Østersøen.

Som grundlag for den kortlægning af fiskeriet, som har været undersøgelsens ho-

vedformål, har man foretaget en inddeling af Nordsøen, Skagerak og det nordlige Kattegat i i alt 94 felter. Inddelingen, som fremgår af *farvandskortet bagest i betænkningen*, er foretaget således, at det er muligt at isolere de farvandsområder, hvorfra man har den korteste afstand til de forskellige eksisterende fiskerihavne i Esbjerg, Thyborøn, Hirtshals og Skagen samt til en eventuel havn ved Hanstholm. F. eks. udgøres den sektor, inden for hvilken afstanden til Hanstholm er kortere end til havnene i henholdsvis Thyborøn og Hirtshals af felterne 1-4 og 29-39. Inddelingen er i øvrigt foretaget således, at de enkelte felters udstrækning er voksende med afstanden fra den danske kyst, idet man ikke har haft det samme behov for en stærkt specificeret farvandsopdeling i de fjernere havområder som i områderne nær kysten.

Ved bearbejdelsen af materialet er hver enkelt landing på grundlag af interviewoplysningerne om fangstpladsens beliggenhed henført til et af de 94 felter. Det har herigennem været muligt at tilvejebringe den ønskede oversigt over fiskeriets fordeling på de forskellige fiskepladser. Da man samtidig har registreret landingshavnen, har det endvidere været muligt for hver enkelt havn at belyse, hvorfra de landede fangster hidrører. På tilsvarende måde har man for hver enkelt fiskeplads kunnet opgøre, til hvilke havne fangsterne er indbragt. På basis af oplysning om afsejlings- og landingsdato har man for de forskellige fiskepladser kunnet opgøre turenes varighed i døgn, ligesom man har haft mulighed for at registrere fiskeriets forløb gennem året på de enkelte pladser. På basis af oplysning om de udvalgte fartøjers bruttotonnage har man haft mulighed for i fornødent omfang at gruppere de indhentede oplysninger efter fartøjsstørrelse. Man har i hovedundersøgelsen opereret med følgende gruppering:

Gruppe	Bruttoregister-tonnage
1.	10-14,9
2.	15-24,9
3.	25-34,9
4.	35-39,9
5.	40-44,9
6.	45-49,9

Endvidere har man som nævnt i specialundersøgelsen af kystfiskeriet arbejdet med fartøjer af størrelsen 5-9,9 BRT.

6.3. Undersøgelsens resultater

Når man på grundlag af undersøgelsesresultaterne søger at drage slutninger med hensyn til det danske Nordsøfiskeris struktur, må to forhold tages i betragtning. For det første er undersøgelsens resultater knyttet til året 1957 og er derfor præget af sådanne mere tilfældige omstændigheder med hensyn til vejrforhold, bestand af de enkelte fiskearter o.s.v., som har gjort sig gældende i dette år. Dansk fiskeri er endvidere, jfr. betænkningens afsnit 3, i disse år inde i en stærk udvikling, som i en række henseender må forventes at medføre ændringer af erhvervets struktur. Der kan i denne forbindelse især være anledning til at pege på den stigende anvendelse af stålcuttere og andre store fartøjer. Sådanne fartøjer er ikke repræsenteret i den udvalgte stikprøve, der kun omfatter fartøjer på indtil 50 BRT, idet der på tidspunktet for stikprøvens udtagelse endnu kun fandtes nogle ganske enkelte fartøjer med større tonnage.

For det andet må det stedse erindres, at undersøgelsens resultat bygger på en stikprøve omfattende knap 15 % af de i Vestkysthavnene hjemmehørende fartøjer. Når man på dette grundlag skal drage slutninger med hensyn til det samlede Nordsøfiskeri, vil konklusionerne selvsagt være behæftet med en vis statistisk usikkerhed. Denne usikkerhed gør sig især gældende med hensyn til de dele af undersøgelsen, hvor der kun har foreligget nogle enkelte iagttagelser, f. eks. ved bedømmelsen af fiskeriet i farvandsområder, hvorfra der kun er registreret nogle få landinger. Man har, hvor det har været muligt, sammenholdt resultaterne af nærværende undersøgelse med de i Fiskeriberetningen for 1957 indeholdte totalopgørelser af fangstens mængde og værdi samt antallet af landinger i de enkelte havne. Der har i det store og hele kunnet konstateres en tilfredsstillende overensstemmelse.

6.3.1. Fordelingen af årsfangst, antal landinger m. v. på fartøjsgrupper

Til belysning af karakteren af det fiskeri, som drives med fartøjer af forskellig størrelse, har man foretaget en opgørelse af mængde og værdi af den årlige fangst, antallet af landinger og døgn i søen m. v. for

hvert enkelt fartøj. Resultatet af denne opgørelse, grupperet efter fartøjsstørrelse og hjemsted, findes i bilagstabel 2, og på grundlag heraf har man udarbejdet hestående oversigt:

Fartøjsstørrelse i BRT	Antal fartøjer	Årsgennemsnit pr. fartøj				
		Fangstværdi 1000 kr.	Antal landinger	Antal døgn i søen	Antal døgn i søen pr. landing	Fangstværdi i kr. pr. døgn i søen
5-9,9	37	39	96	98	1,0	399
10-14,9	24	52	103	113	1,1	462
15-24,9	53	85	109	144	1,3	593
25-34,9	47	124	49	171	3,5	727
35-39,9	35	161	29	193	6,7	832
40-44,9	5	172	19	189	9,7	912
45-49,9	9	223	28	224	8,1	996

På grundlag af opgørelsen i bilagstabel 2 og det laktiske udvælgelsesforhold, jfr. bilagstabel 1, er der foretaget en beregning af den samlede årsfangst, som repræsenteres af de udvalgte fartøjer. Den samlede fangstværdi udgjorde efter denne beregning 149 mill. kr. Ifølge Fiskeriberetningen for 1957 var værdien af den samlede danske fangst i Nordsøen og Skagerak 156 mill. kr. Ved en sammenligning af disse to tal må det imidlertid tages i betragtning, at der i de 149 mill. kr. indgår fangster fra det nordlige Kattegat til en værdi af ca. 10 mill. kr., således at værdien af fangsterne fra Nordsøen og Skagerak udgør ca. 140 mill. kr. Dette tal angiver imidlertid kun fangstværdien for fartøjer hjemmehørende inden for undersøgelsesområdet, medens de 156 mill. kr. tillige omfatter fangster fra fartøjer hjemmehørende i de indre farvande samt sådanne småfartøjer, som ikke indgår i undersøgelsen. Da værdien af indvandsfiskernes og småfartøjernes fangster i Nordsøen og Skagerak ikke foreligger opgjort, er en endelig sammenligning mellem den officielle statistiks tal og resultatet af nærværende undersøgelse på dette punkt ikke mulig.

6.3.2. Fiskeriet på de enkelte fiskepladser

I bilagstabel 3 bringes en opgørelse af fangstens fordeling på de enkelte fiskepladser, idet man foruden fangstens mængde og

værdi har angivet antallet af landinger. Opgørelsen omfatter ikke specialundersøgelsen af kystfiskeriet, idet det har vist sig, at dette fiskeri så godt som udelukkende drives i de felter, som er beliggende umiddelbart ud for de pågældende fiskerlejer. Den samlede fangstværdi ved fiskeri fra fiskerlejerne langs den jyske vestkyst udgjorde i 1957 5-6 mill. kr. svarende til 3-4 % af værdien af den samlede danske fangst i Nordsøen og Skagerak. Alan har i bilagstabel 3 valgt at angive de direkte opgjorte tal uden opgøring bl. a. for at illustrere det antal observationer (antal landinger), som har foreligget for hver enkelt fiskeplads.

I bilagstabel 4 har man foretaget en opgørelse af, hvorledes fangstværdien for de enkelte fiskepladser fordeler sig efter landingshavn. Opgørelsen er dels foretaget for den samlede fangstværdi (bilagstabel 4.1), dels for fangsten af industrifisk (bilagstabel 1 2)

På basis af oplysningerne i tabel 4.1 har man for landingerne i havnene i Esbjerg, Hvide Sande, Thyborøn-Lemvig, Hirtshals og Skagen samt for de direkte landinger i engelsk havn foretaget en beregning af, hvorledes den samlede fangstværdi - såvel fra hjemmehørende fartøjer som fra fartøjer fra andre danske havne - fordeler sig efter fiskeplads. Da så godt som hele den danske fangst i Nordsøen og Skagerak landes i disse havne, giver beregningen den kortlægning af fiskeriet i disse farvande, som var undersøgelsens hovedformål. Af hosstående oversigt fremgår dels den landede fangstværdi i de pågældende havne ifølge bilagstabel 1, dels den samlede værdi af landinger fra danske fartøjer ifølge Fiskeriberetningen. Beregningen af denne samlede fangstværdis fordeling efter fiskeplads bygger på den forudsætning, at den samlede fangstværdi for hver enkelt landingshavn fordeler sig efter fiskeplads på samme måde som den på grundlag af stikprøveundersøgelsen i bilagstabel 4.1 opgjorte fangstværdi

Resultaterne af beregningen fremgår af bilagstabel 5, og der skal på grundlag heraf i det følgende gives en redegørelse for sammenhængen mellem de enkelte fiskepladser og landingshavne, idet der samtidig henvises til farvandskortet bagest i betænkningens

Landingshavn:	Fangstværdi i 1000 kr.:	
	Ifølge stikprøven	Ifølge Fiskeriberetningen
Skagen	3.129	31.234
Hirtshals	1.862	17.022
Thyborøn-Lemvig	3.424	24.363
Hvide Sande	909	7.855
Esbjerg	7.808	58.108
Engelsk havn	1.803	15.424
Tilsammen	18.935	154.006

Skagen: Fiskeriet fra Skagen er stærkt koncentreret i farvandene omkring Grenen, med tyngdepunkt i felterne 14, 19 og 23. Alene fra felt 14 landedes 25 % af den samlede fangstværdi, medens der fra felterne 19 og 23 landedes henholdsvis 12 % og 10 % fra felterne 10, 13, 14, 18, 19, 22 og 23 landedes i alt knap 70 % af den samlede fangstværdi. Næsten halvdelen af denne fangstværdi var industrifisk. Kun godt 10 % af fangstværdien hidrører fra det farvandsområde, for hvilket en havn ved Hanstholm ville være nærmeste havn (felterne 1-4 og 29-39).

Hirtshals: Også fiskeriet fra Hirtshals er stærkt koncentreret om farvandene i umiddelbar nærhed af havnen. Tyngdepunktet ligger i felterne 6, 9 og 10, hvorfra henholdsvis 27 %, 15 % og 20 % af fangstværdien hidrører. Bortset fra felt 10 er der en ret skarp skillelinje mellem fiskeriet fra havnene Hirtshals og Skagen, idet fiskeri fra Hirtshals kun i yderst begrænset omfang drives i felterne 13 og 14 eller øst herfor. Godt 15 % af fangstværdien hidrører fra Hanstholmsektoren (felterne 1-4 og 29-39). Fiskeriet fra Hirtshals i områderne vest og syd for Hanstholmsektoren, d. v. s. den egentlige Nordsø, er kun af ringe omfang.

Thyborøn-Lemvig: Fiskeriet fra disse to havne, der i denne sammenhæng betragtes under ét, drives i modsætning til fiskeriet fra Skagen og Hirtshals inden for et ret stort havområde, som med tyngdepunkt i felterne 42 og 43 strækker sig mod vest-sydvest til felterne 62 og 63. Af den samlede fangstværdi hidrører godt 30 % fra felterne 42, 43 og 44, 20 % fra felterne 52, 53 og 54 og 13 % fra felterne 62 og 63, således at i alt ca. to trediedele af den samlede fangstværdi landes fra disse områder. Fra Hanstholmsektoren (felterne 1-4 og 29-39) lande-

des kun fangster svarende til 3-4 % af den samlede værdi. Fiskerne fra Thyborøn og Lemvig synes således at have en klar præference for fiskepladser uden for Hanstholmsektoren til trods for, at disse foretrukne fiskepladser er beliggende i samme eller større afstand fra havnen end store områder af Hanstholmsektoren.

Fiskeriet i farvandet umiddelbart ud for Thyborøn kanal (felterne 40-41 og 49-50) var kun af beskedent omfang, knap 9 % af fangstværdien.

Hvide Sande: Fra denne havn drives fiskeriet ganske overvejende inden for et mindre område umiddelbart ud for Hvide Sande. Ikke mindre end 55 % af fangstværdien stammer således fra felterne 67 og 68, medens næsten hele den øvrige fangst landes fra de tilgrænsende felter, især felterne 58, 59 og 69. Fiskeriet fra denne havn, der i 1957 var et rent konsumfiskeri, minder således om fiskeriet fra Skagen og Hirtshals, for så vidt som fiskeriet også her er koncentreret inden for et ret skarpt afgrænset nær-fiskeriområde.

Esbjerg: Fiskeriet fra denne havn drives så godt som udelukkende på fiskepladser i betydelig afstand fra Esbjerg og foregår i øvrigt spredt over meget store områder i den mellemste og sydlige Nordsø mellem den danske og den engelske kyst. Esbjergfiskeriet er således i endnu højere grad end fiskeriet fra Thyborøn et egentligt havfiskeri over store afstande. Fiskeriet fra Esbjerg har dog ikke i 1957 været drevet med samme intensitet inden for alle dele af dette store havområde, men har i et vist omfang været koncentreret om bestemte felter. Fra felterne 83 og 84 i den vestlige Nordsø landedes således fangster, bestående næsten udelukkende af industrifisk, svarende til 17 % af den samlede fangstværdi. Fra felterne 71 og 72 landedes tilsvarende godt 12 % af fangstværdien, heraf ca. halvdelen industrifisk, medens felterne 62 og 82 hver tegnede sig for knap 6 % af værdien. I den nordlige del af Nordsøen havde fiskeriet fra Esbjerg kun et begrænset omfang, idet der i alt fra alle felter nord for sektoren 58-66 kun indbragtes ca. 7 % af den samlede fangstværdi. Esbjergfiskeriet har således i 1957 været klart orienteret mod vest fremfor mod nord.

Engelsk havn: En del fangster landedes direkte i engelsk havn, især Grimsby og Hull. Disse fangster, som udelukkende består af konsumfisk, stammer fra et stort område i den vestlige og mellemste Nordsø.

Søger man på denne baggrund at vurdere, hvilken betydning placeringen af de eksisterende store fiskerihavne har for udøvelsen af dansk fiskeri i Nordsøen og Skagerak, vil man se, at havnenes beliggenhed spiller en meget betydelig rolle for fiskeriets lokalisering. Denne binding til de eksisterende havne er især karakteristisk for Skagerak, hvor der, som det fremgår af tabel 5, drives et meget intensivt fiskeri i farvandede ud for Skagen og Hirtshals, og hvor intensiteten i fiskeriet er hurtigt aftagende med voksende afstand fra havn.

Ser man til sammenligning på fiskeriet i de farvande, hvor Hanstholm havn ville være nærmeste havn (felterne 1-4 og 31-39), er det iøjnefaldende, at aktiviteten her er langt mindre end i de tilgrænsende sektorer såvel i Skagerak som i Nordsøen. Værdien af det søgående fiskeri i Hanstholmsektoren udgjorde således i 1957 kun 4-5 % af det samlede danske fiskeri i Nordsøen og Skagerak. Hertil kommer fiskeriet fra fiskerlejerne langs Thykysten, som imidlertid kun indbragte ca. 3 mill. kr., d.v.s. ca. 2 % af den samlede fangstværdi. Da der, jfr. betænkningens afsnit 4, intet grundlag er for at tro, at fiskeforekomsterne i Hanstholmsektoren skulle være mindre værdifulde end forekomsterne i de farvande, hvor der i dag drives et intensivt dansk fiskeri, synes den svage aktivitet på fiskepladserne i Hanstholmsektoren kun at kunne forklares ved manglen på havnemuligheder.

I modsætning til Skagerak er fiskeriet i Nordsøen, bortset fra farvandet ud for Hvide Sande, ikke så stærkt bundet til de eksisterende havne, men drives spredt over store havområder med stærkt vekslende intensitet.

Til supplerung af oplysningerne om landingernes fordeling efter fangstplads i de enkelte havne har man foretaget en opgørelse af, hvorledes værdien af de landede fangster for fartøjer af forskellig størrelse fordeler sig efter fisketurernes varighed. Af denne opgørelse (bilagstabel 6) fremgår det bl. a., at der med hensyn til turens varig-

hed er tydelige strukturelle forskelle mellem fiskeriet fra de pågældende havne, idet disse falder i to klart adskilte grupper. Den ene omfatter Esbjerg og Thyborøn-Lemvig, hvor kun henholdsvis 1 % og 8% af fangstværdien hidrører fra ture af op til 2 døgn varighed, medens disse kortvarige ture i den anden gruppe af havne: Hirtshals, Skagen og Hvide Sande repræsenterer henholdsvis 70 %, 80 % og 90 % af fangstværdien. Denne forskel med hensyn til turlængderne afspejler klart den tidligere omtalte forskel med hensyn til fiskeriets bundethed af de foreliggende havnemuligheder og må i første række tilskrives den omstændighed, at fiskeriet fra de pågældende fem havne typisk drives med fartøjer af vidt forskellig størrelse, jfr. oversigten i bilagstabel 1 over de hjemmehørende fartøjers fordeling efter størrelse.

Ser man på landingernes fordeling efter de landende fartøjers størrelse i de fem havne, kan der, som det vil fremgå af bilagets tabel 6, for fartøjerne over 10 BRT konstateres en tilsvarende forskel mellem forholdene i Skagerakhavnene og de to store Nordsøhavne. I Skagen og Hirtshals landes således henholdsvis 65 % og 56 % af fangstværdien af fartøjer på under 25 BRT, medens disse mindre fartøjer i Thyborøn - Lemvig og Esbjerg kun bidrager med henholdsvis 21 % og 3 % af det samlede fangstudbytte. Såfremt de små fartøjer på under 10 BRT havde været inddraget i undersøgelsen, ville denne forskel være kommet endnu tydeligere frem, idet der i Skagen og Hirtshals findes en del af disse småfartøjer, medens de i Thyborøn og Esbjerg er uden nævneværdig betydning.

Til nærmere belysning af fiskeriets karakter på de forskellige fiskepladser har man for alle pladser, hvor det samlede fangstudbytte i 1957 - ifølge bilagstabel 5 - oversteg 2 mill. kr., foretaget en opgørelse dels af den gennemsnitlige turlængde i døgn for fartøjer af forskellig størrelse, dels af den andel af fangstværdien, som fiskes af fartøjer i de forskellige størrelsesgrupper. Endelig omfatter opgørelsen en oversigt over det beregnede fangstudbytte pr. påbegyndt døgn i søen for fartøjer af forskellig størrelse ved fiskeri på de nævnte pladser.

Af denne oversigt - tabelbilag 8 - frem-

går det, at fiskeriet i farvandene omkring Skagen og Hirtshals (felterne 6, 9, 10, 13, 14, 19 og 23) så godt som udelukkende er endagsture. Endvidere fremgår det, at de mindre fartøjer (10-24,9 BRT) i disse farvande tegner sig for 60-80 % af fangstværdien, medens fartøjer på 35 BRT og derover gennemgående fanger mindre end 10% af fangsterne.

I Nordsøen er turene, bortset fra endagsfiskeri fra Hvide Sande i området 67-68, som hovedregel af en varighed på ca. en uge eller mere.

Det må ved vurderingen af tallenes variation fra plads til plads erindres, at antallet af observationer for fartøjsgrupper, der kun repræsenterer en lille del af fangsten, på visse fiskepladser er ringe, således at de beregnede gennemsnitstal i disse tilfælde er behæftet med nogen usikkerhed.

Af oversigten i bilagstabel 8 ses det bl. a., at turenes varighed gennemgående er stærkt voksende med afstanden fra kysten. Der er dog ikke tale om nogen entydig sammenhæng, idet karakteren af det fiskeri, der drives på de enkelte pladser, er af væsentlig betydning for turenes længde. Det er således karakteristisk, at på en given fiskeplads er turene ved fiskeri efter industrifisk gennemgående væsentlig kortere end ved konsumfiskeri. Som eksempel kan man pege på felterne 83 og 84, hvor turenes varighed er relativt kort til trods for den lange afstand fra Esbjerg; fiskeriet i dette område er imidlertid et næsten rent industrifiskeri.

Værdien af fangstudbyttet pr. døgn i søen varierer en del fra fiskeplads til fiskeplads inden for hver fartøjsgruppe, men der synes ikke at være nogen klar tendens f. eks. i retning af højere udbytte på de fjernere-liggende pladser. Ved vurderingen af den iagttagne variation i udbyttet fra plads til plads må det i øvrigt tages i betragtning, at der er tale om gennemsnitstal for hele året, og at sæsonvariationerne er forskellige i de forskellige farvandsområder.

Som et led i analysen af fiskeriets struktur på de forskellige fangstpladser har man ved siden af de i det foregående beskrevne opgørelser tillige foretaget en beregning af de enkelte fiskearters procentvise andel af fangstudbyttet på alle fiskepladser, hvor den samlede årlige fangstværdi i 1957 oversteg 2 mill. kr. Af oversigten, der bringes

som tabel 7 i bilaget, fremgår det bl. a., at der også med hensyn til fiskeriets sammensætning på arter er tydelige forskelle mellem de to hovedfarvande: Nordsøen og Skagerak.

Det er således karakteristisk, at fiskeriet i Skagerak gennemgående er mere differentieret end i Nordsøen, idet der i Skagerak drives et ret omfattende fiskeri af stimefisk som sild, brisling og makrel til konsum, medens et sådant fiskeri stort set ikke forekommer i Nordsøen. I øvrigt er industrifiskeriet (her omfattende al fisk uanset art, der anvendes til produktion af fiskemel og -olie m. v.) af væsentlig betydning på næsten alle fiskepladser såvel i Nordsøen som i Skagerak. Mindst har industrifiskens andel været i områderne 42-43 (nordvest til nord for Thyborøn) og 67-68 (ud for Hvide Sande), størst i områderne 61, 83, 84 og 93. Det vigtigste fiskeri i Nordsøen - ved siden af industrifiskeriet - er rødspættefiskeriet, som er af betydeligt omfang på næsten alle pladser.

6.3.3. Fiskens sæsonvariation

Den tidligere omhandlede strukturforskel mellem fiskeriet i Skagerak og Nordsøen gør sig tillige gældende med hensyn til sæsonvariationerne. Som det allerede er omtalt i betænkningens afsnit 3.3., er den sæsonmæssige variation i landingerne af en ganske anden karakter i Esbjerg, Hvide Sande og Thyborøn end i Skagen og Hirtshals.

Fra de to sidstnævnte havne foregår fiskeriet nogenlunde jævnt året igennem, idet der her også drives et intensivt fiskeri i vintermånederne på fiskepladser i nærheden af havnene.

I modsætning hertil ligger fiskeriet fra de tre Nordsøhavne til dels stille i månederne december og januar. For Esbjergs og Thyborøns vedkommende skyldes dette, at vejrforholdene på denne tid af året som regel er for urolige til, at man — selv med de relativt store fartøjer - kan gå på fiskeri i den åbne Nordsø på de forholdsvis fjerntliggende pladser, hvor fiskeriet fra de to havne, som tidligere omtalt, normalt drives. Tilfældet Hvide Sande illustrerer, at nærfiskeri ikke er ensbetydende med et sæsonmæssigt stabilt fiskeri; men de meget stærke sæsonvariationer i fiskeriet fra den-

ne havn beror dog tildels på, at det betydelige tungefiskeri, hvori fartøjer fra næsten hele landet deltager, er koncentreret i månederne maj-juni.

6.4. Vurdering af betydningen for fiskeriet af en havn ved Hanstholm

Søger man på basis af den foretagne undersøgelse at vurdere betydningen for dansk fiskeri af en supplerende af de eksisterende fiskerihavne med en havn ved Hanstholm, står det klart, at en sådan ny havn vil komme til at ligge på tærsklen mellem to farvande: Nordsøen og Skagerak og mellem to grupper havne: Esbjerg-Thyborøn og Hirtshals-Skagen, hvor der i dag drives et fiskeri af vidt forskellig karakter. Disse forskelle gør sig som påvist gældende såvel med hensyn til fiskeriets fordeling på nær- og fjernfiskeri, sæsoner og arter som med hensyn til kutterflådens sammensætning. Det forekommer derfor sandsynligt, at man med basis i en havn ved Hanstholm vil kunne kombinere de forskellige muligheder, som foreligger for fiskeri i de to hovedområder, især ved en kombination af nær- og fjernfiskeri.

6.4.1. Nærfiskeriet

Der drives i dag - bortset fra nærfiskeriet fra åben strand - intet nærfiskeri (en- og todagesture) i Hanstholmsektoren (felterne 1-4 og 29-39), idet dette farvand ligger uden for det område, som kan nås på korte ture fra de eksisterende havne. Det må imidlertid forventes, at man fra en havn ved Hanstholm i området 1-3 og 31-33 vil drive nærfiskeri af samme karakter, som det der i dag drives i Skagens og Hirtshals nærområder. Ved vurderingen af den økonomiske betydning af et sådant nærfiskeri fra Hanstholm må der tages stilling til, om der her kan forventes opnået et større udbytte end ved en udvidelse af nærfiskeriet fra de eksisterende havne.

Som det vil fremgå af undersøgelsen, drives der i dag et meget intensivt fiskeri i de relativt små nærfiskeriområder ud for Skagen og Hirtshals. Da den »naturlige« fiskebestand i disse områder efter fiskerisagkyndiges udsagn ikke er større end i området ud for Hanstholm, må det forventes, at man ved en given indsats her vil opnå et større udbytte end i de områder, hvor fiske-

bestanden i forvejen udnyttes stærkt. Udvalget har søgt at finde talmæssigt udtryk for det merudbytte, som kan forventes opnået. På grundlag af en sammenligning af fangstudbyttet pr. dag ved det eksisterende kystfiskeri fra fiskerlejerne ved Hanstholm havns nærfiskeriområde (bilagstabel 2) og udbyttet ved nærfiskeriet fra Hirtshals og Skagen kan merudbyttet pr. dag i Hanstholmområdet ved nærfiskeri med fartøjer al samme størrelse anslås til 20-25 %.

Søger man på dette grundlag at vurdere den absolutte størrelse af merudbyttet ved nærfiskeri i Hanstholmområdet, kan man på basis af oplysningen om en fangstværdi i 1957 på ca. 16 mill. kr. i Hirtshals havns nærfiskeriområde (felterne 5-7 og 9-11), jfr. tabel 5, der er af nogenlunde samme udstrækning som nærfiskeriområdet ved Hanstholm, skønne, at såfremt fiskeriet i dette år havde været drevet med samme intensitet i Hanstholm havns nærområde, ville fangstværdien her have andraget ca. 20 mill. kr., svarende til et merudbytte på ca. 4 mill. kr.

6.4.2. Fjernfiskeriet

I modsætning til udbyttet ved nærfiskeriet foreligger der for fjernfiskeriets vedkom-

mende (fiskeri af længere varighed end 2 døgn) intet grundlag for at tro, at udbyttet ved fiskeri fra Hanstholm skulle blive større end ved tilsvarende fiskeri fra andre havne. Hanstholms beliggenhed gør det imidlertid - som allerede tidligere omtalt - nærliggende at vente, at der ved en kombination af nær- og fjernfiskeri også for de større fartøjers vedkommende kan forventes opnået et merudbytte, idet man ved at udnytte mulighederne for nærfiskeri i de perioder af året, hvor fiskeri på fjernere pladser på grund af vejrforholdene ikke er muligt, vil kunne opnå en bedre udnyttelse af såvel fartøjer som arbejdskraft. Denne mulighed for en kombination af nær- og fjernfiskeri vil foruden af fartøjer hjemmehørende i Hanstholm havn tillige kunne udnyttes af fartøjer fra bl. a. Esbjerg og Thyborøn, som i øjeblikket kun udnyttes i ringe omfang i vintermånederne, idet disse fartøjer på denne tid af året med basis i Hanstholm havn vil kunne drive fiskeri af kortere varighed som supplement til det normale fjernfiskeri fra hjemhavnene. Udvalget har ikke ment at kunne give nogen talmæssig vurdering af det merudbytte, som kan forventes opnået ved denne kombination af nær- og fjernfiskeriet.

7. Den lokaløkonomiske og beskæftigelsesmæssige virkning af anlæg af en fiskerihavn ved Hanstholm

7.1. Den hidtidige befolkningsmæssige og økonomiske udvikling og nuværende struktur i Thisted amt

7.1.1. Sammenligner man befolkningsudviklingen i Thisted amt siden 1801 med udviklingen i det øvrige land, fremgår det, at frem til omkring 1870 steg amtets folketal fuldt ud i samme takt som folketallet i den øvrige del af landet.

Tabel 7.1.
Stigningen i folketallet siden 1801

1801 = 100	Hele landet (ekskl. Sønderjylland)	Thisted amt	Hjørring amt	Ringkøbing amt	Ribe amt
1840	139	148	144	137	133
1870	192	202	204	188	190
1890	234	231	243	245	228
1911	297	254	287	325	328
1930	363	279	330	387	415
1950	439	294	373	463	494
1957	459	293 ¹⁾	384	491 ¹⁾	521

¹⁾ Thyborøn by, som i 1954 overførtes fra Thisted til Ringkøbing amt, er her henregnet til Thisted amt.

Efter dette tidspunkt har væksten i Thisted amt derimod årti efter årti været svæ-

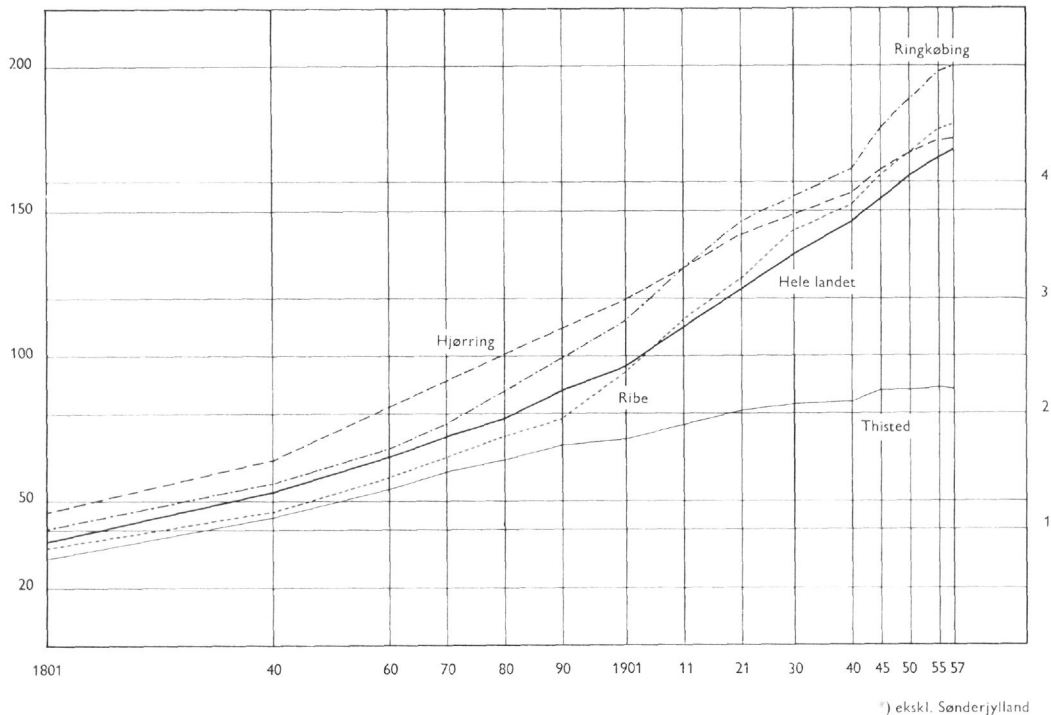
gere end i det øvrige land. Folketallet er fra 1870 til 1957 kun steget med 45 %, medens hele befolkningen (eksklusive Sønderjylland) i denne periode er vokset med 139 %. Det er således ikke noget nyt fænomen, at befolkningsudviklingen i Thisted amt ikke holder trit med udviklingen i det øvrige land, men dette forhold kan tværtimod føres helt tilbage til den periode, da industrialiseringen og den stærke urbanisering begyndte her i landet. I andre vestkystamter som Ringkøbing og Ribe har befolkningstilvæksten siden 1870-80 derimod været stærkere end i landet som helhed, i Hjørring amt noget svagere, men dog væsentlig stærkere end i Thisted amt.

Landbrugets omlægning og begyndende industrialisering i perioden omkring 1870 frigjorde arbejdskraft i landbruget, og der var flere steder i perioden fra 1870 til århundredskiftet tale om en formelig folkeflugt især på de gode jorder, hvor der fra gammel tid havde været en tæt bondebefolkning. Derimod forøgedes folketallet i de gamle midt- og vestjyske hededistrikter, som hidtil havde været tyndt befolket, og hvor Hedeselskabets virksomhed nu skabte nye erhvervsmuligheder.

Store dele af Thisted amt hører til de frugtbare landbrugsarealer i Danmark,

Tabel 7.2.
Amter med svag stigning i folketallet siden 1870

1870 = 100	Holbæk	Præsto	Maribo	Svendborg	Assens	Bornholm	Thisted	Hele landet (ekskl. Sønderjylland)
1880	106	104	107	103	101	111	105	110
1890	107	104	111	106	104	122	114	122
1901	111	107	116	112	112	128	117	137
1911	122	112	127	120	122	134	126	154
1921	134	119	142	125	127	139	133	174
1930	139	122	148	126	133	143	138	189
1940	136	120	146	124	132	146	139	205
1950	143	127	149	131	139	151	145	228
1957	144	127	148	131	139	153	145	239

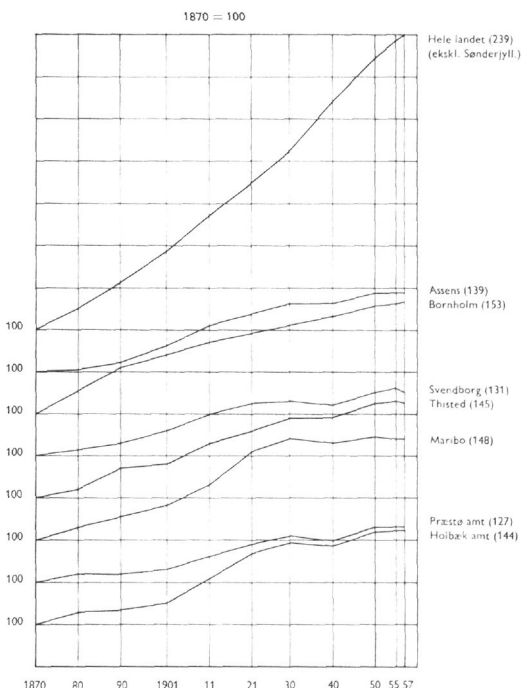

og den ringe befolkningsforøgelse har derfor væsentligt samme forklaring som befolkningsudviklingen i en række andre i hovedsagen frugtbare egne, der tidligere havde relativ stor befolkningstæthed. Det gælder således Holbæk, Præstø, Maribo, Svendborg, Assens og Bornholms amter, hvor udviklingen i denne periode stort set har været sammenfaldende med udviklingen i Thisted amt, jfr. tabel 7.2.

I de pågældende 7 amter boede i 1870 30 % af landets befolkning mod kun 17 % i 1957 (begge år eksklusive Sønderjylland). Folketallet i disse amter, med undtagelse af Bornholm, har siden 1930 været stagnerende bortset fra krigsårene. Den svage vækst i folketal i Thisted amt kan således næppe alene forklares ved amtets afsides beliggenhed, idet en række mere centralt beliggende amter har haft en ganske tilsvarende udvikling.

7.1.2. Thisted amt har i hele den her omhandlede periode haft et betydeligt fødselsoverskud, men den overvejende del af dette overskud er vandret bort fra amtet.

Bevolkningsudviklingen 1870–1957
(hele landet og områder m. ringe tilvækst)

Tabel 7.3.
Thisted amt: Fødselsoverskud og bortvandring 1890-1955

	Årsgennemsnit			
	Fødsler	Fødselsoverskud	Bortvandring	Stigning i folketal
1890-1901	2140	965	795	170
1901-1911	2200	1110	610	500
1911-1921	2100	1060	600	460
1921-1930	2120	950	640	310
1930-1940	1700	790	710	80
1940-1950	1980	1130	770	360
1950-1955	1665	900	800	100

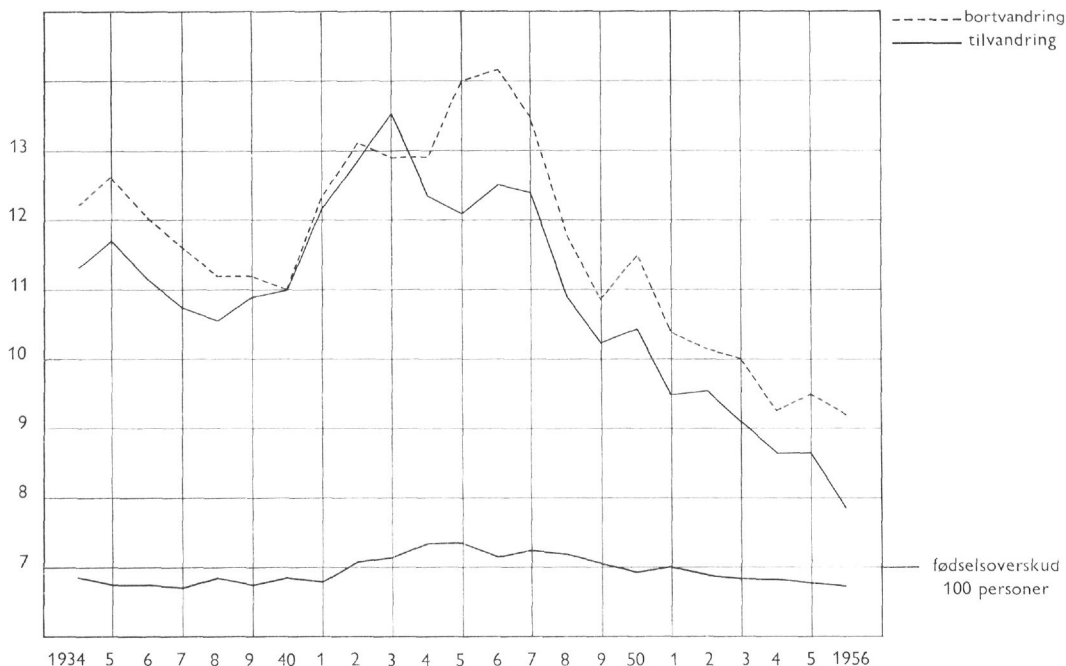
I perioden fra 1930-40 havde man i Thisted amt et fødselsoverskud på 7.900 personer. I samme periode vandrede 7.100 personer (netto) bort fra amtet, således at befolkningsfremgangen i dette tiår kun udgjorde 800 personer. Krigen medførte ændringer i dette billede på to punkter. For det første steg fødselsoverskuddet fra knap 800 om året til 1.200 om året i perioden 1942-49, og for det andet faldt bortvan-

dringen fra godt 700 om året i 1930 til knap 100 om året i perioden 1940-44 (i 1943 havde man en *tilvandring* på 5-600 personer). I treåret 1945-47 var bortvandringen til gengæld ekstraordinært stor, nemlig godt 1.500 personer årlig, hvilket vil sige, at størstedelen af den ekstraordinære tilgang af arbejdskraft, som krigsårenes særlige forhold betingede, atter forlod amtet. Herefter er vandringerne atter stabiliseret med en nettobortvandring på gennemsnitlig 800 personer om året i perioden 1950-55. I de seneste år synes bortvandringen atter at være tiltagende, og det må forventes, at denne udvikling vil fortsætte i de kommende år, efterhånden som 1940'ernes store fødselsårge når den alder, hvor bortvandringen normalt finder sted.

7.1.3. Selv om størstedelen af den naturlige tilgang til arbejdsmarkedet i Thisted amt således som følge af bortvandringen er blevet ledet andre steder hen, har arbejdskraftens mobilitet dog ikke været tilstrækkelig til at hindre en relativt betydelig arbejdsløshed i amtet, og beskæftigelsesstatistikken for de ovenfor nævnte amter,

Vandringer
1000 personer

Thisted amt - vandringer 1934-56

der ligeledes har **haft** ringe befolkningsforøgelse, tyder på, at tilsvarende store hindringer **for** en udligning af beskæftigelsen mellem disse amter og de øvrige landsdele ikke har eksisteret.

De ufaglærte udgør i Thisted amt ikke mindre end 57% **af** samtlige medlemmer af arbejdsløsheds-kasserne mod kun 37% i landet som helhed. Langt den overvejende del af arbejdsmændene i Thisted amt er endvidere beskæftiget inden for særligt sæsonfølsomme erhvervsområder: landbrug, **skovbrug**, bygge- og anlægsvirksomhed, tegl- og kalkværker m. v. Den gennemsnitlige ledighed blandt de **arbejdsløshedsforsikrede** i Thisted **amt** er derfor allerede som følge af den betydelige sæsonledighed, som amtets særlige erhvervsstruktur medfører, relativt stor og ligger væsentligt over gennemsnittet **såvel** for landet som helhed som **for** Jylland. Til den betydelige sæsonledighed kommer yderligere en vis strukturel arbejdsløshed (arbejdsløshedsøer), som imidlertid **er af** mindre omfang end i

Hjørring og Ålborg amter. Arbejdsløshedsproblemet er ligesom i de øvrige nord- og vestjyske amter i overvejende grad et arbejdsmandsproblem, **idet** ledigheden blandt de øvrige arbejdsløshedsforsikrede ikke er væsentlig større end i **de** øvrige jyske amter.

Det absolutte antal ledige arbejdsmænd er imidlertid ret beskedent, og ledigheden er forholdsvis jævnt fordelt over amtet, idet dog kommuner med bymæssig bebyggelse har en væsentlig større ledighed end **de** rene landkommuner. Det gennemsnitlige antal ledige arbejdsmænd i de enkelte sognekommuner i Thisted amt i årene 1956-57 og 1957-58 er anført i bilagstabellen side 48.

Nedgangen i landbrugets **efterspørgsel** efter arbejdskraft er en faktor af væsentlig betydning ved **vurderingen** af udviklingen på arbejdsmarkedet i Thisted amt. Som det fremgår af tabel 7.4, har nedgangen i antallet af såvel kvindelige som mandlige faste medhjælpere siden 1945 været meget betydelig, ikke mindst i femåret 1945-50.

Tabel 7.4.
Thisted amt: Antal faste medhjælpere¹⁾ i landbruget 1945-57²⁾

	Mænd			Kvinder		
	Antal	i alt	Nedgang pr. år	Antal	i alt	Nedgang pr. år
1945	5570			3465		
1950	4570	1000	200	2230	1235	250
1957	3785	785	110	1830	400	60

¹⁾ Fast og fremmed medhjælp + børn og slægtninge over 14 år.

²⁾ Julitællingerne.

7.1 *f* Søger man at analysere årsagerne til den meget beskedne økonomiske vækst i Thisted amt gennem **de** sidste 80-90 år, kan en grov opdeling af erhvervene i 2 grupper være hensigtsmæssig:

- 1) **Erhverv**, hvis aktivitet er bestemt af den efterspørgsel, der udgår fra områdets egen befolkning og erhvervsliv, d. v. s. detailhandel **og** til dels engroshandel, **håndværk** og reparationsvirksomhed, bygge- og anlægsvirksomhed, liberale erhverv og administration.
- 2) **Erhverv**, hvis produktion er bestemt af efterspørgsel uden for amtet, d. v. s. landbrug og fiskeri, industri, skibsfart, turisme og til dels engroshandel.

Den økonomiske udvikling inden for området bestemmes i hovedsagen af væksten i produktion og beskæftigelse inden for erhvervene i gruppe 2, dels direkte, dels via den aktivitet, som skabes i erhverv i gruppe 1, på grundlag af indkomsterne fra gruppe 2. I Thisted amt har udviklingen inden for erhvervene i gruppe 2 været meget beskedent, og den samlede økonomiske udvikling har som følge heraf ligeledes været ringe. Landbrugets realindkomst har ganske vist været stigende, hvilket har medført en vis stigning i aktiviteten inden for **erhverv** i gruppe 1, men samtidig har landbruget som følge af mekaniseringen m. v. kun kunnet beskæftige en aftagende arbejdsstyrke. Også fiskeriet i Thisted amt har

været præget af stagnation i klar modsætning til erhvervets udvikling i de øvrige Vestkystamter (bortset fra Tønder amt). Udviklingen inden for landbruget i Thisted amt adskiller sig imidlertid ikke væsentligt fra landbrugsudviklingen inden for landets øvrige amter, og den svage økonomiske vækst må derfor tilskrives den manglende industrielle udvikling af amtet. Thisted amt er i dag, igen bortset fra Tønder amt, det svagest industrialiserede her i landet, og de få industrivirksomheder, som findes, er gennemgående ret små.

Medens årsagen til fiskeriets stagnation i Thisted amt uden tvivl er manglen på havne som basis for havfiskeriet i forbindelse med manglende ekspansionsmuligheder for fjordfiskeriet, hvor fiskebestanden er meget begrænset, er årsagerne til den manglende industrielle ekspansion vanskeligere at udrede, bl. a. fordi mere tilfældige omstændigheder utvivlsomt spiller en vis rolle i forbindelse med industri-lokaliseringen. Det er dog formentlig ikke helt tilfældigt, at de egne af landet, der har været mest afsides beliggende i forhold til de vigtigste hjemlige markeder og i forhold til vigtigere trafikhavne, hører til de mindst industrialiserede, f. eks. Thisted og Tønder amter. På den anden side har det også vist sig, at egne med en næsten lige så dårlig beliggenhed har kunnet opvise en stærk industriel udvikling, f. eks. Herning og omegn, hvor der formentlig er tale om en oprindelig historisk betinget erhvervs-mæssig specialisering (tekstilindustri). Uanset forklaringen af den svage industrialisering i Thisted amt, står det imidlertid fast, at såfremt den økonomiske vækst i denne del af landet skal fremmes på længere sigt, må der enten ske en industrialisering af amtet, eller der må ved anlæg af en havn ved Hanstholm skabes grundlag for en udvikling af fiskeriet, som i sig selv utvivlsomt vil medføre en vis industriel udvikling dels i forbindelse med fangstens bearbejdning, dels ved fremstilling af driftsmidler til fiskeriet.

7.2 Skøn over de lokale økonomiske og beskæftigelsesmæssige virkninger af anlæg af en fiskerihavn ved Hanstholm

7.2.1. Søger man at foretage en vurdering af størrelsen af den lokale indkomst og be-

skæftigelse, som udviklingen af et havfiskeri med basis i Hanstholm havn vil muliggøre, må der som udgangspunkt gøres visse forudsætninger dels med hensyn til mængde og værdi af den landede fangst, dels med hensyn til antallet af bosatte fiskere i Hanstholm. Ud fra disse forudsætninger kan der herefter foretages en beregning af størrelsesordenen af den samlede beskæftigelse og indkomst i det bysamfund, som vil vokse op i tilknytning til havnen. Da det ikke på forhånd er muligt at sige noget bestemt om, hvor hurtigt den landede fangstmængde vil vokse, eller i hvilken takt tilflytningen af fiskerfamilier vil ske efter anlægget af en havn, siger det sig selv, at de følgende beregninger må have karakter af illustrationer.

7.2.2. Til belysning af, hvor hurtigt udviklingen vil forløbe efter havnens åbning, vil erfaringerne fra de øvrige fiskerihavne på Vestkysten formentlig kun være af meget begrænset værdi, idet vækstraten i de forskellige havne har været meget forskellig gennem tiden og først og fremmest har været bestemt af konjunkturerne for fiskerierhvervet i almindelighed. Der er grund til at tro, at stigningen i den landede fiske-mængde i Hanstholm, i hvert fald i første omgang, i nogen grad vil ske på bekostning af Skagen og Hirtshals, idet en del af det fiskeri, som i dag drives fra disse havne, såvel med hjemmehørende som med fremmede fartøjer, med fordel vil kunne drives fra Hanstholm, idet denne havn ligger nærmere ved de pågældende fiskepladser, jfr. betænkningens afsnit 6. Hvorvidt anlæg af en havn ved Hanstholm også på længere sigt vil medføre tilbagegang for andre fiskerihavne er derimod tvivlsomt. Man må snarere regne med, at vækstraten i de øvrige havne vil blive noget mindre, end den ellers ville været blevet. Åbningen af Hirtshals havn har således ikke medført nogen standsning af væksten i Skagen, til trods for, at der i Hirtshals landes betydelige mængder fisk, også fra fartøjer hjemmehørende i Skagen, fangster som utvivlsomt ellers ville være blevet landet i Skagen.

7.2.3. Forudsætter man, at der i Hanstholm havn landes fangster til en første-håndsværdi af 25 mill. kr. årlig, og at den

hjemmehørende kutterflåde vil bestå af 150 mellemstore fartøjer, kan der opstilles skøn over størrelsen og strukturen af det hertil svarende bysamfund.

De ovennævnte forudsætninger svarer til **en årsfangst** pr. hjemmehørende kutter på 167.000 kr. Imidlertid må der regnes med, at en del af fangsten landes af fartøjer fra andre danske havne eller fra udlandet (Sverige). Forudsætter man, at Hanstholm havn på samme måde som Hirtshals vil blive basis for et betydeligt fiskeri med fartøjer fra andre danske havne, kan man på grundlag af erfaringerne fra Hirtshals skønne, at ca. 40% af årsfangsten, d. v. s. ca. 10 mill. kr. vil blive landet af ikke-hjemmehørende fartøjer. Den gennemsnitlige årsfangst pr. hjemmehørende fartøj bliver herefter 100.000 kr., hvilket stemmer nogenlunde med erfaringerne fra fiskeriundersøgelsen (jfr. bilag A, tabel 2) for fartøjsgrupperne 2 og 3 (15-25 og 25-35 BRT).

På grundlag af de foreliggende oplysninger om antallet af hjemmehørende kuttere og fiskere i de forskellige havne (jfr. bilag A, tabel 1 og bilag B, tabel 1) kan man svarende til de 150 mellemstore kuttere i Hanstholm beregne antallet af hjemmehørende fiskere til 525 og den samlede fiskerbefolkning (erhvervsudøvere + hustruer og børn) til i alt 1300 personer. Uanset at de 150 fartøjer er forudsat hjemmehørende i Hanstholm, kan man ikke regne med, at også hele fiskerbefolkningen vil være bosat i en kommende Hanstholm by eller umiddelbart her omkring, idet det må forudses, at en del af de fiskere, som i givet fald vil benytte havnen som fast basis, endnu i en lang årrække vil blive boende i de fiskerlejer langs Thykysten, hvor de i dag er bosat. I det følgende er det dog forudsat, at hele fiskerbefolkningen vil være bosiddende i Hanstholm.

I tilknytning til fiskeriet og fiskerbefolkningen vil en række andre erhverv udvikle sig. Arbejder man med den i bilag B anvendte gruppering af disse andre erhverv, kan man for erhverv, som er umiddelbart knyttet til fiskeriet (grupperne 1-3: Handel, bearbejdning og omsætning af fisk samt fremstilling og vedligeholdelse af materiel og fartøjer) gå ud fra, at beskæftigelsen i disse erhverv afhænger af størrel-

sen af den landede fangst. Der er imidlertid langt fra tale om nogen entydig sammenhæng, idet beskæftigelsen i disse erhverv dels vil afhænge af sammensætningen af den landede fangst (industri-kontra konsumfisk, jfr. bl. a. bilag B, s. 79), dels af i hvilket omfang den industrielle bearbejdning m. v. af den landede fangst vil finde sted i Hanstholm. Forholdet mellem beskæftigelsen i disse erhverv og den landede fangst i de eksisterende havne er da også ret stærkt varierende. Går man ud fra, at fangstens sammensætning i Hanstholm nogenlunde vil svare til de nuværende forhold i Skagen og Hirtshals, og forudsætter man endvidere, at bearbejdningen af de landede fangster vil finde sted i Hanstholm, samt at der vil opstå reparationsvirksomheder m. v. i tilknytning til fiskeriet i samme omfang som i disse to havne, kan der i erhvervene 1-3 regnes med en beskæftigelse på ca. 400 personer svarende til en samlet befolkning på ca. 1000 personer.

For de øvrige erhvervs vedkommende (efter opdelingen i bilag B, grupperne 4-10) er fiskeriets direkte betydning for beskæftigelsen formentlig mindre udpræget. Det afgørende er her dels omfanget af de oplandsfunktioner bysamfundet har og endelig spørgsmålet om forekomsten af andre primære erhverv end fiskeriet (industri med markeder uden for egnen, turisme o. lign.). Ser man på forholdene i de eksisterende fiskeribyer, fremgår det af bilag B, at beskæftigelsen i disse erhverv regnet pr. indbygger i Skagen og Hirtshals er praktisk taget den samme, hvorimod tallene for Thyborøn og Hvide Sande er en del lavere. Forklaringen herpå er utvivlsomt, at medens de to sidstnævnte byer intet opland har, men tværtimod er så små, at en del af de normale byfunktioner i stedet udøves af andre byer, har Skagen og Hirtshals en del oplandsfunktioner, herunder en vis godsomsætning over havnen, hvortil kommer turisme m. v. Derimod er der i disse byer ingen industri bortset fra den, der direkte knytter sig til fiskeriet.

Det må formodes, at erhvervsstrukturen i Hanstholm dels på grund af byens beliggenhed (opland), dels fordi bysamfundet bliver relativt stort, vil komme til at svare nogenlunde til strukturen i Skagen og

Hirtshals. Man forudsætter derfor, at antallet af personer (beskæftigede & hustru og børn) i erhvervene 4-10 bliver det samme pr. 100 indbygger som i Skagen og Hirtshals, d. v. s. 41. Endelig forudsættes det, at gruppen: personer ude af erhverv, d. v. s. gamle, invalider m. fl. vil udgøre en lidt mindre andel af det samlede folketal end i de to nævnte byer, idet Hanstholm vil være en by i meget stærk vækst, hvorfor der vil være relativt mange i de produktive aldersklasser og tilsvarende få gamle, jfr. Thyborøn og Hvide Sande. Man forudsætter, at denne gruppe vil udgøre 7% af det samlede folketal.

Ud fra de nævnte forudsætninger kan folketallet i Hanstholm herefter beregnes

at ville udgøre *i alt* 4425 personer, som fordeles sig som følger:

Erhverv	Personer i alt	Heraf beskæftigede
Fiskeri	1.300	525
Grupperne 1-3 ..	1.000	400
Grupperne 4-10 ..	1.815	725
lilde af erhverv _____	310	
Tilsammen	4.425	1.650

På grundlag af erfaringerne fra Skagen og Hirtshals i perioden siden 1940 kan det skønnes, at der mindst vil gå 10 år og højst 30 år, før bysamfundet ved Hanstholm har nået det ovenfor angivne indbyggertal, men man har på indeværende tidspunkt ingen mulighed for at vurdere dette nærmere.

Bilag til afsnit 7

Gennemsnitligt antal ledige arbejdsmænd i sognekommunerne i Thisted amt 1956-57 og 1957-58

	1956-57	1957-58		1956-57	1957-58
Alsted-Bjergby	9	8	Skyum Hørdum	11	17
Bested-Grurup	12	16	Snedsted	20	23
Boddum-Ydby	8	14	Solbjerg-Sundby Mors	20	24
Dragstrup-Skallerup	2	3	Sønderbjerg Odby	9	9
Fjerritslev	29	37	Sønderhå-Hørsted	3	4
Flade-Sdr. Dråby	19	21	Thisted landsogn	7	7
Frøslev-Møllerup	5	5	Tilsted	1	2
Galstrup-Ø. Jølby	5	8	Torup Klim	1«	24
Harring-Stagstrup	9	14	Tæbring-Outrup-Rakkeby	9	10
Hassing-Villerslev	4	3	Tødsø-Erslev	10	14
Hellingsø-Gettrup	1	8	Tømmerby-Lild	1 5	16
Hillerslev-Kåstrup	3	6	Vang (med Tvorup)	5	4
Hjardemål	1	3	Vejerslev-Blistrup	7	10
Hjortdal	1	3	Vester Vandet-Øster Vandet	6	10
Hundborg-Jannerup	24	31	Vestervig Agger	28	45
Hunstrup	1	3	Visby-Heltborg		8
Hurup	15	20	Vust	1	1
Hvidbjerg-Lyngs	22	25	Øsløs Vesløs Atup	15	19
Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg	6	9	Øster Assels-Vester Assels	13	17
Jegindø	2	4	Østerild		10
Karby-Hvidbjerg-Redsted	22	29			
Kettrup-Gøttrup	12	15	Tilsammen	•197	(D)«S
Ljørslev-Ørding	12	17			
Lødderup-Elsø	7	11			
Nors-Tved	3	6			
Nørhå	9	11			
Røhr Hansted-Vigso	9	23			
Sejerslev-Ejerslev-Jordsby	18	13			
Sennels	2	3			
Sjørring-Torsted	7	11			
Skinnerup	—	—			
Skjoldborg-Kallerup	3	4			

Kilde: Arbejdsministeriets månedlige op-
gørelse af ledigheden. De anførte tal er de
»reducerede« tal, d. v. s. samtlige ledige
med undtagelse af kortvarigt ledige (6 dage
og derunder), personer med over 800 ledige
arbejdsdage i de sidste tre år, personer over
60 år, personer med landbrug og andet bi-
erhverv samt deltagere i dagkursus.

8. Konklusion

8.1. Udvalgets opgaver og problemstilling

Det har været udvalgets opgave at foretage en fornyet undersøgelse af de økonomiske og erhvervsmæssige forhold, som står i forbindelse med bygning af en *fiskerihavn* ved Hanstholm, og de foretagne undersøgelser, for hvilke der er redegjort i de foregående afsnit 3 til 7, tilsigter at belyse følgende *hovedspørgsmål*, der efter udvalgets opfattelse er afgørende for vurderingen af Hanstholmprojektets betydning:

A. Behovet for en fortsat udbygning af den samlede fiskerihavnskapacitet ved de vest- og nordjyske kyster på grundlag af en beskrivelse og analyse af udviklingstendenserne inden for fiskerierhvervet.

B. Forskellen mellem på den ene side den nødvendige investering i en færdigbygning af Hanstholm havn - efter et projekt, der tager hensyn til resultaterne af de udførte modellforsøg og fiskeriets behov - og på den anden side den investering, som ville være nødvendig for en tilsvarende udvidelse af de eksisterende havnes kapacitet.

C. De særlige økonomiske fordele, som anlæg af en Hanstholm havn kunne tænkes at medføre for det danske fiskerierhverv. Sådanne fordele kunne tænkes opnået, såfremt

- a) sejltiden til fiskepladser inden for et nogenlunde stort havområde vil være væsentlig kortere fra den nye havn end fra nogen af de allerede eksisterende havne, og
- b) såfremt der *endvidere* må antages at kunne opnås større fangster pr. time eller døgn på disse fangstpladser end på fangstpladser, som er beliggende i samme afstand fra andre havne ved fiskeri med fartøjer af samme type, *eller*
- c) såfremt anlæg af den nye havn kan forventes at øge tilgangen af arbejdskraft og kapital til fiskerierhvervet.

D. Den økonomiske og befolkningsmæs-

sige udvikling i Thisted amt som følge af anlæg af en fiskerihavn ved Hanstholm.

Ved en egentlig økonomisk vurdering af havneanlæggets betydning må problemet være at afveje merinvesteringen ved en Hanstholm havn mod de særlige driftsøkonomiske fordele, som havnen byder fiskeriet (beliggenhedsværdien), således at man når frem til et udtryk for merinvesteringens rentabilitet.

Det under D nævnte spørgsmål om et havneanlægs betydning for egnsudviklingen i Hanstholm vil ikke på samme måde kunne indgå i en økonomisk vurdering af havneanlæggets særlige betydning, da en investering af et tilsvarende omfang et andet sted i landet også vil betyde en påvirkning af den økonomiske udvikling i den pågældende egn.

8.2. Behovet for udbygning af den samlede fiskerihavnskapacitet på vestkysten

På grundlag af de foreliggende oplysninger om afsætningsforholdene for fiskeprodukter, bestanden af de forskellige fiskearter samt den igangværende tekniske udvikling går udvalget ud fra, at der, såvel i de nærmest kommende år som på længere sigt, vil være basis for en fortsat ekspansion inden for dansk fiskeri, jfr. betænkningens afsnit 3 og 4. Det må således anses for sandsynligt, at erhvervets økonomi og den aflønning, der kan bydes produktionsfaktorerne, vil betinge en fortsat tilgang af arbejdskraft og kapital til erhvervet, selv om de seneste års voldsomme stigningstakt ikke kan forventes opretholdt på længere sigt. Det må endvidere antages, at hele stigningen i erhvervets produktion må hentes i farvandede uden for Skagen, idet der i de indre farvande som helhed næppe vil være mulighed for at forøge intensiteten af fiskeriet nævneværdigt.

En fortsat stigning i antallet og størrelsen af de fartøjer, som deltager i fiskeriet i

farvandene uden for Skagen, vil på længere sigt nødvendiggøre en fortsat udbygning af den samlede fiskerihavnskapacitet på Jyllands vestkyst fra Skagen til Esbjerg ud over de allerede igangværende udvidelser af havnene i Hirtshals og Esbjerg.

8.3. Investeringen ved alternative udbygninger af fiskerihavnskapaciteten

Udvalget har gennemgået de foreliggende muligheder for en udvidelse af den samlede fiskerihavnskapacitet på Vestkysten dels ved udbygning af de eksisterende store fiskerihavne i Esbjerg, Thyborøn, Hirtshals og Skagen, dels ved anlæg af en ny fiskerihavn ved Hanstholm, idet udvalget i denne forbindelse har ment at kunne se bort fra eksisterende og planlagte mindre havne, som kun kan eller vil kunne besejles af mindre fartøjer.

Selv om der i forholdet: Anlæg af Hanstholm havn kontra udbygning af de eksisterende havne, ikke vil være tale om et enten-eller, er det dog udvalgets opfattelse, at der til en vis grad er tale om alternativer, idet f. eks. anlæg af en havn ved Hanstholm utvivlsomt vil reducere behovet for udbygning af de eksisterende havne. Udvalget har derfor fundet det rigtigt at vurdere behovet for fremtidige fiskerihavnsanlæg på Vestkysten ud fra en helhedsbetragtning.

På grundlag af de for udvalget foreliggende oplysninger om omkostningerne ved færdigbygning af havnen ved Hanstholm efter et skitseforslag, baseret på resultaterne af de foretagne modelforsøg og fiskeriets behov (afsnit 5, figur C), sammenholdt med oplysninger om omkostningerne ved udvidelse af de eksisterende havne må det, jfr. betænkningens afsnit 5, antages, at anlæg af havnen ved Hanstholm vil være væsentlig mere bekostelig end tilvejebringelse af en tilsvarende forøgelse af den samlede havnekapacitet ved udbygning af de eksisterende havne.

En fuldførelse af Hanstholm havn vil - for en ren fiskerihavn med plads til 250 kuttere - ud over de hidtil foretagne investeringer i 1. udbygning kræve en investering af størrelsesordenen 60 mill. kr. En tilsvarende udbygning af de eksisterende fiskerihavne vil kræve en investering af

størrelsesordenen 15 mill. kr. Ved denne udbygning af Hanstholm havn kan merinvesteringen således anslås til 45 mill. kr. Ved senere udbygninger af fiskerihavnen i Hanstholm vil investeringen derimod være af samme størrelsesorden som i de øvrige fiskerihavne. Medens en havn ved Hanstholm af tekniske årsager må have en relativt betydelig minimumstørrelse, vil der ved udvidelser af de eksisterende fiskerihavne være mulighed for en mere smidig tilpasning af havnekapaciteten til det gradvis voksende behov.

I forhold til tidligere overslag betyder en investering, der ved 1. udbygning af Hanstholm havn forventes højst at udgøre 60 mill. kr., en væsentlig reduktion, jfr. betænkningens afsnit 5.2 og 5.3.

Foruden merinvesteringen på 45 mill. kr. i selve havneanlægget kan der i Hanstholm blive tale om merudgifter ved udbygning af trafikforbindelserne og måske tillige at visse offentlige tjenester. Derimod må behovet for bygning af boliger, fabrikker og andre virksomheder med tilknytning til fiskeriet formodes at blive de samme i Hanstholm som i de eksisterende fiskeribyer, idet der her som følge af de senere års stærke ekspansion ikke findes ledig kapacitet på disse områder. I en overgangsperiode må det antages, at investeringer på dette område vil være billigere i Hanstholm end i de eksisterende fiskeribyer som følge af lokale forskelle i løn- og avance-niveauet. Betydningen af dette forhold vil dog bl. a. bero på, hvor stærkt byggeaktiviteten forceres, såfremt havnen anlægges.

Ud fra et byplanmæssigt synspunkt vil anlæg af et nyt bysamfund ved Hanstholm antagelig være at foretrække frem for en udbygning af de eksisterende fiskeribyer, og specielt vil en byudvikling i Hanstholm være at foretrække frem for en fortsat udbygning af Thyborøn som følge af denne bys placering på spidsen af en sandtange, vanskelighederne i forbindelse med ierskvandsforsyningen og nødvendigheden af at tilvejebringe yderligere arealer ved indpumpning af sand på lavvandede fjordarealer.

Endelig er det ud fra en rent statsfinansiell betragtning af værdi, at staten ejer de arealer, på hvilke en byudvikling ved Hanstholm vil finde sted.

8.4. Økonomisk vurdering af Hanstholm havns beliggenhedsforhold

Udvalget har på grundlag af alle tilgængelige oplysninger samt den af udvalget foretagne fiskeriundersøgelse søgt at foretage en vurdering af den betydning, det vil have for fiskeriet, om den fremtidige udvikling alene baseres på de eksisterende havne, eller om der tillige anlægges en havn ved Hanstholm, jfr. betænkningens afsnit 6.

Værdien af en havn ved Hanstholm vil umiddelbart bero på, at afstanden mellem fangstplads og havn for en række fiskepladser vedkommende vil kunne reduceres ved anlæg af den nye havn, hvilket vil muliggøre en bedre udnyttelse af de derværende fiskeforekomster.

Det havområde, for hvilket Hanstholm ville være nærmeste havn, består af felterne 1-4 og 29-39 på oversigtskortet, idet områdeinddelingen er foretaget med henblik på at afgrænse de sektorer, inden for hvilke henholdsvis Hanstholm og de forskellige eksisterende havne ville være nærmeste havn. Som det vil være fremgået af redegørelsen for fiskeriundersøgelsens resultater, er dette område i dag kun i meget ringe grad udnyttet af dansk fiskeri.

Betydningen af den beliggenhedsfordel, som Hanstholm har inden for denne sektor, fremgår af hosstående oversigt over distancerne fra midtpunktet af en række felter til henholdsvis Hanstholm og den nærmeste eksisterende havn (Thyborøn eller Hirtshals).

Afstande i sømil fra midtpunktet af felter til havn

	Felt nr.										
	fra:	31	32	33	34	35	36	1	2	3	4
til:											
Hanstholm		9	18	36	61	91	125	12	15	31	54
Thyborøn		22	29	44	68	96	130	—	—	—	—
Hirtshals		—	—	—	—	—	—	41	44	53	68
Beliggenhedsfordel for Hanstholm		13	11	8	7	5	5	29	29	22	14

Regner man med, at en moderne kutter gennemsnitlig gør ca. 6 sømil i timen (de nyeste stålkuttere har en hastighed op til 9-10 sømil i timen), vil Hanstholms beliggenhedsfordel for de lidt fjernere fiskepladser som f. eks. felterne 35 og 36, der bl. a. omfatter de vigtigste fiskepladser på Egersundbankerne, indebære en besparelse i sejltid på knap en time i forhold til en samlet sejltid på henholdsvis ca. 15 timer og ca. 20 timer. For turene ud og hjem tilsammen fordobles disse tal, således at der i alt bliver tale om besparelser på knap et par timer på ture, hvor alene sejltiden udgør omkring 1½ døgn. For fiskepladserne nærmere Hanstholm er det derimod åbenbart, at besparelsen i sejltid såvel absolut som relativt bliver væsentlig større, således at Hanstholm i relation til felterne 1, 2 og 3 samt 31 og 32 vil have en klar og ret betydelig beliggenhedsfordel. I disse felter må der regnes med dagfiskeri fra en eventuel havn ved Hanstholm, sml. f. eks. felterne 5, 6, og 7 samt 9, 10 og 11, hvor der, som det fremgår af redegørelsen for fiskeri-

undersøgelsen, tabellerne 5 og 8 i bilag A, i dag så godt som udelukkende drives dagfiskeri med Hirtshals og, især for felt 10's vedkommende, Skagen som basis.

Afgørende for vurderingen af Hanstholm havns beliggenhedsfordel må det herefter være, om en given indsats af fartøjer og mandskab inden for havnens nærfiskeriområde (felterne 1-3 og 31-33) kan antages at give et større fangstudbytte end den tilsvarende indsats inden for de eksisterende havnes nærfiskeriområder. Det drejer sig her om et eventuelt merudbytte dels for fartøjer, som hele året ville fiske med Hanstholm som fast basis, dels for fartøjer, som normalt fisker fra andre havne, men som på grund af et eventuelt merudbytte i forbindelse med de sæsonmæssige variationer i fiskeforekomsterne og vejrforholdene i visse perioder med fordel i stedet ville kunne fiske fra Hanstholm.

Ved vurderingen af dette forhold har udvalget lagt vægt på to karakteristiske træk i det danske vestkystfiskeris struktur jfr. betænkningens afsnit 6. For det første en af-

gørende forskel mellem fangstuddyttets fordeling efter turlængde i havnene Skagen og Hirtshals, hvor 70-80% af fangstværdien hidrører fra ture af 1-2 dages varighed, og havnene Thyborøn - Lemvig og Esbjerg, hvor henholdsvis 90 % og 99 % af fangstværdien er fanget på ture af længere varighed end 2 døgn, overvejende ture, som varer knap en uge eller mere, og som kræver større fartøjer. For det andet en væsentlig forskel mellem sæsonvariationerne i fiskeriet fra de to grupper af havne, specielt det betydelige vinterfiskeri fra Skagen og Hirtshals i modsætning til stilstanden i vintermånederne i Thyborøn og Esbjerg. Dette forhold afspejler til dels den førstnævnte forskel med hensyn til turlængderne, men er tillige selvstændigt begrundet i sæsonmæssige forskelle i fiskeforekomsterne.

Af de to nævnte forhold drager udvalget for tiet første den konklusion, at mindre fartøjer, som hovedsagelig er henvist til ture af kortere varighed, dagfiskeri, har deres naturlige basis i havne som Skagen, Hirtshals og en eventuel Hanstholm havn, som ved sin beliggenhed vil give mulighed for et nærfiskeri af samme karakter som i de to førstnævnte havne. For det andet, at fartøjer fra Esbjerg og Thyborøn samt fra indvandene i vintermånederne vil have mulighed for ved fiskeri fra Skagen, Hirtshals eller Hanstholm at opnå et merudbytte. Endelig må også større fartøjer hjemmehørende i disse tre havne antages at opnå fordele ved at kunne kombinere nærfiskeri og fjernfiskeri.

På grundlag af resultaterne af den af udvalget foretagne fiskeriundersøgelse kan merudbyttet ved dagfiskeri i Hansthols nærfiskeriområde opgøres til 20-25% i forhold til et tilsvarende fiskeri i Hirtshals og Skagens nærfiskeriområder, idet det dog skal fremhæves, at en sådan talmæssig vurdering i vidt omfang må have karakter af et skøn. Den samlede værdi af fangsten i Hirtshals' nærfiskeriområde (felterne 5-6-7-9-10-11), som er af nogenlunde samme udstrækning som Hansthols nærfiskeriområde, udgjorde i 1957 ca. 16 mill. kr. Såfremt fiskeriet i dette år havde været drevet med samme intensitet i Hanstholsområdet som i Hirtshalsområdet, kan fangstværdien i Hanstholsområdet herefter anslås til ca.

20 mill. kr., svarende til et merudbytte på ca. 4 mill. kr. årlig.

Dette merudbytte refererer til en situation, hvor fiskeriet i Hansthols nærområde er meget begrænset, medens der drives et intensivt fiskeri i Hirtshals nærområde. Såfremt der med basis i Hansthols udvikles et betydeligt fiskeri i denne havns nærområde, må det derfor antages, at der fremover vil ske en udligning af udbytterne ved fiskeri i de forskellige områder, efterhånden som fiskeriet drives med samme intensitet i hele kystbæltet. Det ovennævnte årlige merudbytte, som kan opnås i Hanstholsområdet ved en indsats af mandskab og materiel svarende til en årlig fangstværdi på ca. 20 mill. kr. kan formodentlig ikke ventes forøget ved en yderligere udvidelse af fiskeriets omfang her.

8.5. Hanstholm havns betydning for væksten i det samlede danske Nordsøfiskeri og beskæftigelsen i Thisted amt

Ud over det under punkt 8.4. nævnte, som i sig selv indebærer en forøgelse af vækstraten i det danske fiskeris produktion, er det udvalgets opfattelse, at anlæg af en havn ved Hanstholm tillige kan bidrage til en øget tilgang af arbejdskraft og kapital til fiskerierhvervet, idet den bedring af den lokale fiskerbefolknings erhvervsmuligheder, som havnen vil medføre, kan forventes at udløse nyt lokalt initiativ.

Der kan særlig her henvises til, at kystfiskerne i Hanstholm, Klitmøller, Vorupør, Lildstrand og Torupstrand ved at benytte den nye havn vil få mulighed for at deltage i den almindelige udvikling i retning af udskiftning af mindre kuttere med større. Samtidig vil de gode muligheder for dagfiskeri fra Hanstholm havn betyde, at der her skaffes arbejdsplads for en række mindre kuttere, som i de større fiskerbyer udskiftes med større fartøjer.

Foruden havnens betydning for fiskerierhvervet finder udvalget anledning til at pege på, at anlæg af en havn på dette sted vil være et virksomt middel til at fremme beskæftigelsen i de tilgrænsende dele af Thisted amt, hvor ledigheden, især den langvarige ledighed, gennem en årrække har været relativt meget betydelig. Udvalget har i betænkningens afsnit 7.2 søgt at belyse omfanget af den byudvikling, som må forventes i tilknytning til havnen.

Det er sandsynligt, at anlæg af en havn ved Hanstholm ville give udviklingen af det samlede fiskeri og egnsudviklingen i Nord- og Vestjylland en stærkere vækst, end tilfældet ville være, hvis man kun udvidede de eksisterende havne.

8.6. Sammenfatning

Ved en økonomisk afgørelse af, om Hanstholm havn skal bygges færdig eller ej, må der lægges vægt på, at merinvesteringen i havneanlæg ved Hanstholm - sammenlignet med omkostningerne ved en tilsvarende udvidelse af fiskerihavnskapaciteten gennem udbygning af eksisterende havne - på grund af Hanstholm havns særlige økonomiske fordele for fiskeriet (beliggenhedsværdien) må antages at være rentabel.

Såfremt der mod al forventning ikke i de kommende år skulle blive behov for en udbygning af den samlede fiskerihavnskapaci-

tet, må hele udgiften til udbygning af Hanstholm havn ses i forhold til beliggenhedsværdien. Efter de af udvalget foretagne beregninger skulle investeringen også i dette tilfælde kunne forrentes.

Endvidere anser udvalget det for sandsynligt, at væksten i dansk Nordsøfiskeri ved et nyt havneanlæg påvirkes positivt.

Udvalget mener herefter at kunne sammenfatte den økonomiske vurdering derhen, at en færdigbygning af Hanstholm havn efter de retningslinjer, som modelforsøgene har angivet, synes særdeles rentabel set fra et økonomisk synspunkt.

Herudover ønsker udvalget at pege på, at der ved havneanlægget ydes et bidrag til løsning af beskæftigelsesproblemet i Thisted amt. Endvidere vil havnen få værdi som nødhavn for fiskeri og skibsfart og vil øge mulighederne for fiskeri under isvintre.

København, den 25. september 1959.

Niels Banke   Oluf Ingvarsten

H. Lundgren

Vagn Madsen   Claus Sørensen
formand

J. L. Halek   P. Melbye

Bilag A

Tabeller til betænkningens afsnit 6

INDHOLDSFORTEGNELSE

- Tabel 1. Lidvalgte fartøjer og hjemmehørende fartøjer i alt, fordelt efter hjemsted og størrelse.
- Tabel 2. Fordelingen af årsfangst, antal landinger m. v. på fartøjsgrupper.
- Tabel 3. Årsfangstens fordeling på fiskepladser (fartøjer over 10 BRT) Direkte opgørelse uden opregning.
- Tabel 4.1. Sammenhængen mellem fiskeplads og landingshavn (fartøjer over 10 BRT). Samlet fangstværdi i 1000 kr. (uden opregning).
- Tabel 4.2. Sammenhængen mellem fiskeplads og landingshavn (fartøjer over 10 **BRT**). Industrifisk. Fangstværdi i 1000 kr. (uden opregning).
- Tabel 1.3. Samlet fangstværdi i 1000 kr. fordelt på landingshavne for fartøjer over 10 BRT (uden opregning).
- Tabel 5. Samlet fangstværdi fordelt efter fiskeplads og landingshavn. Beregnede tal i 1000 kr. for alle fartøjer.
- Tabel 6. Fangstværdiens procentvise fordeling efter turlængde for fartøjer af forskellig størrelse (over 10 BRT). Esbjerg, Hvide Sande, Thyborøn, Hirtshals og Skagen.
- Tabel 7. Fangstværdiens procentvise fordeling på de vigtigste fiskearter (fiskepladser med samlet årlig opregnet fangstværdi på over 2 mill. kr.).
- Fabel 8. Gennemsnitlig turlængde og fangstværdi pr. døgn samt procentvis fordeling af fangstværdien for fartøjer af forskellig størrelse (fiskepladser med samlet årlig opregnet fangstværdi på over 2 mill. kr.).

Tabel 1.
Udvalgte fartøjer og hjemmehørende fartøjer
i alt, fordelt efter hjemsted og størrelse

Hjemsted	Størrelse i BRT	Hjemme- hørende fartøjer pr. 1/9-57	Antal fartøjer i stikprøven
Esbjerg	10-14,9	10	2
	15-24,9	29	4
	25-34,9	96	15
	35-39,9	156	23
	40-44,9	43	5
	45-49,9	85	9
Hvide Sande	10-14,9	33	5
	15-24,9	53	7
Thorsminde	5- 9,9	11	5
	10-14,9	10	1
Agger	5- 9,9	2	1
	10-14,9	4	1
	15-24,9	8	1
Thyborøn	15-24,9	34	5
	25-34,9	75	11
	35-49,9	25	3
Lemvig	15-24,9	7	1
	25-34,9	13	2
	35-49,9	4	1
Nr. Vorupør	5- 9,9	18	9
	10-14,9	7	1
Klitmøller	5- 9,9	8	4
	10-14,9	8	1
Lildstrand	5- 9,9	10	5
Thorupstrand	5- 9,9	10	4
Hirtshals	5- 9,9	22	9
	10-14,9	14	2
	15-24,9	49	6
	25-34,9	20	2
	35-49,9	10	1
Skagen	10-14,9	26	4
	15-24,9	149	22
	25-34,9	76	11
	35-49,9	27	4
Strandby	10-14,9	15	2
	15-24,9	23	3
	25-34,9	6	1
Frederikshavn	10-14,9	16	3
	15-24,9	23	3
	25-34,9	31	5
	35-49,9	20	3
Østerby	10-14,9	8	2
	15-24,9	9	1

Tabel 2.

Fordelingen af årsfangst, antal landinger m. v. på fartøjsgrupper

A. Specialundersøgelse for kystfiskeriet (fartøjer på 5-9,9 BRT)

Hjemsted	Antal fartøjer		Antal landinger		Antal døgn i søen		Fangstmængde i tons		Fangstværdi i 1000 kr.		Gennemsnitlig antal døgn i søen pr. landing		Fangstværdi i kr. pr. døgn i landing		Fangstens værdi i øre pr. kg		Industrifisk i % af fangstmængde		Beregnet årsfangst i alt i 1000 kr. (BRT)
	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. landing	I alt	pr. døgn	I alt	pr. kg	I alt	pr. %	
Thorsminde	5	441	88	490	98	132	26	299,4	59,9	611	1,1	679	227	5	659				
Agger	1	45	45	46	46	54	54	13,0	13,0	1,0	290	283	24	89	26				
Vorupør	9	720	80	721	80	579	64	333,9	37,1	1,0	464	463	58	65	668				
Klitmøller	4	459	115	464	116	173	43	174,2	43,5	1,0	379	375	101	19	348				
Lildstrand	5	588	118	588	118	511	102	291,7	58,3	1,0	496	496	57	78	593				
Thorupstrand	4	466	116	468	117	412	103	134,9	33,7	1,0	290	288	33	83	337				
Hirtshals	9	847	94	862	96	616	68	204,8	22,8	1,0	242	238	33	74	500				
Tilsammen	37	3566	96	3639	98	2477	67	1452,0	39,2	1,0	407	399	59	67	3131				

B. Hovedundersøgelsen

Gruppe 1. (10-14,9 BRT)

Esbjerg	2	33	17	110	55	62	310	31,0	15,5	3,3	939	282	50	89	155				
Hvide Sande	5	431	86	461	92	163	326	280,4	56,1	1,1	651	608	172	1	1851				
Thorsminde	1	62	62	103	103	28	285	67,9	67,9	1,7	1096	660	238	-	679				
Agger	1	73	73	74	74	98	98,4	54,2	54,2	1,0	742	733	55	75	217				
Vorupør	1	63	63	64	64	95	94,7	33,8	33,8	1,0	537	529	36	67	237				
Klitmøller	1	113	113	130	130	38	384	68,2	68,2	1,2	604	525	178	9	546				
Hirtshals	2	217	109	242	121	353	176,5	116,3	58,1	1,1	536	481	33	85	81,4				
Skagen	4	543	136	543	136	156	389	188,1	47,0	1,0	346	346	121	30	1222				
Strandby	2	354	177	357	179	356	177,9	243,3	121,6	1,0	687	681	68	84	1824				
Frederikshavn	3	349	116	361	120	66	219	80,2	26,7	1,0	230	222	122	15	427				
Østerby på Læsø	2	224	112	260	130	37	184	85,1	42,6	1,2	380	327	231	10	340				
Tilsammen	24	2462	103	2705	113	1452	605	1248,6	52,0	1,1	507	462	86	59	3312				

Gruppe 2. (15-24,9 BRT)

Esbjerg	4	122	31	493	123	124	31	171,9	43,0	4,0	1409	349	138	13	1247				
Hvide Sande	7	562	80	686	98	351	50	580,2	82,9	1,2	1032	846	165	-	4392				
Thyborøn	5	187	37	640	128	384	77	419,1	83,8	3,4	2241	655	109	41	2850				
Lenwieg	1	11	11	147	147	41	41	86,8	86,8	13,4	7891	590	214	-	608				
Agger	1	49	49	68	68	141	141	62,9	62,9	1,4	1283	925	44	58	503				
Hirtshals	6	811	135	906	151	1142	190	540,7	90,1	1,1	667	597	47	74	4418				
Skagen	22	2930	133	3480	158	5149	234	2133,5	97,0	1,2	728	613	41	85	14444				
Strandby	3	473	158	547	182	859	286	237,6	79,2	1,2	502	434	28	93	1822				
Frederikshavn	3	436	145	499	166	1040	347	239,7	79,9	1,1	550	480	23	93	1839				
Østerby	1	171	171	171	171	251	251	54,6	54,6	1,0	320	320	22	75	492				
Tilsammen	53	5752	109	7637	144	9482	179	4527,3	87,4	1,3	787	593	48	78	32615				

Hjemsted	Antal fartøjer	Antal landinger		Antal døgn i søen		Fangstmængde i tons		Fangstværdi i 1000 kr.		Gennemsnitligt antal døgn i søen pr. landing	Fangstværdi i kr. pr.		Fangstens værdi i øre pr. kg	Industrifisk i % af fangstmængde	Beregnet årsfangst i alt i 1000 kr.1)
		I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj	I alt	pr. fartøj		landing	døgn i søen			
<i>Gruppe 3. (25–34,9 BRT)</i>															
Esbjerg	15	300	20	2547	170	2735	182	1899,4	126,6	8,5	6331	746	69	63	12156
Thyborøn	11	246	22	1799	164	1201	109	1579,4	143,6	7,3	6420	878	131	44	10771
Lemvig	2	34	17	309	155	427	214	218,7	109,4	9,1	6434	708	51	80	1422
Hirtshals	2	149	75	393	197	972	486	267,0	133,5	2,6	1792	679	27	84	2670
Skagen	11	1113	101	1877	171	3219	293	1094,8	99,5	1,7	984	583	34	83	7565
Strandby	1	158	158	191	191	250	250	60,2	60,2	1,2	381	315	24	96	361
Frederikshavn	5	310	62	917	183	1124	225	722,8	144,6	3,0	2332	788	64	76	4482
Tilsammen	47	2310	49	8033	171	9929	211	5842,4	124,3	3,5	2529	727	59	72	39427
<i>Gruppe 4. (35–39,9 BRT)</i>															
Esbjerg	23	549	24	4411	192	11023	479	3701,5	160,9	8,0	6742	839	34	90	25096
Thyborøn	3	50	17	556	185	769	256	460,2	153,4	11,1	9205	828	60	69	3834
Lemvig	1	12	12	170	170	47	47	101,8	101,8	14,2	8481	599	217	–	407
Hirtshals	1	26	26	197	197	734	734	177,4	177,4	7,6	6823	901	24	96	1774
Skagen	4	291	73	754	188	1488	372	553,1	138,3	2,6	1901	733	37	87	3733
Frederikshavn	3	85	28	679	226	952	317	633,5	211,2	8,0	7454	933	67	60	4226
Tilsammen	35	1013	29	6767	193	15014	429	5627,6	160,8	6,7	5555	832	37	87	39070
<i>Gruppe 5. (40–44,9 BRT)</i>															
Esbjerg	5	97	19	944	189	2046	409	861,3	172,3	9,7	8880	912	42	86	7407
<i>Gruppe 6. (45–49,9 BRT)</i>															
Esbjerg	9	248	28	2016	224	8969	996	2008,3	223,1	8,1	8098	996	22	98	18958

1) Beregnet på grundlag af den opgjorte fangstværdi og udvælgelsesforholdet, jfr. bilagstabel 1.

Tabel 3.
Årsfangstens fordeling på fiskepladser
 (fartøjer over 10 BRT)
 Direkte opgørelse uden opregning

Fiskeplads	Antal landinger	Mængde i tons	Værdi i 1000 kr.	Fiskeplads	Antal landinger	Mængde i tons	Værdi i 1000 kr.
1	15	15	15	50	40	94	59
2	30	44	37	51	33	385	131
3	75	323	171	52	55	424	323
4	50	172	108	53	67	944	373
5	67	73	31	54	33	369	281
6	625	1.811	560	55	25	548	315
7	103	289	116	56	8	255	79
8	11	21	15	57	9	107	167
9	470	747	296	58	138	81	93
10	923	2.071	644	59	133	154	176
11	30	86	33	60	63	788	264
12	2	5	1	61	53	978	280
13	467	508	205	62	124	2.427	829
14	1.208	1.931	815	63	60	795	519
16	60	90	50	64	42	840	484
17	5	5	12	65	7	45	96
18	328	69	108	66	9	132	159
19	650	795	368	67	331	182	236
20	142	211	149	68	321	331	362
21	20	25	43	69	89	228	198
22	582	671	345	70	24	404	126
23	639	1.127	336	71	64	1.191	479
24	7	14	4	72	81	1.647	850
25	968	1.179	343	73	37	564	441
26	604	1.087	263	74	11	175	121
27	210	131	80	75	9	169	111
28	75	167	131	76	95	145	97
29	2	4	2	77	142	695	255
31	97	62	66	78	113	699	368
32	37	88	53	79	53	731	298
33	27	134	96	80	45	695	245
34	12	99	34	81	55	936	495
35	28	252	90	82	60	1.035	615
36	31	410	146	83	96	3.223	718
37	3	73	17	84	94	3.532	684
40	70	87	46	85	24	247	84
41	35	62	65	86	69	1.087	350
42	87	308	476	87	24	562	165
43	48	258	434	89	1	10	8
44	31	294	256	90	8	195	40
45	6	39	51	91	8	134	55
46	9	217	88	92	6	131	59
47	10	235	61	93	54	1.809	430
48	3	77	55	94	4	168	34
49	163	236	148				
Ialt	11.882	46.793	20.015				

Tabel 4.1.
Sammenhængen mellem fiskeplads og landingshavn
 (fartøjer over 10 BRT)
 Samlet fangstværdi i 1000 kr. (uden opregning)

Fiskeplads	Fangstværdi i alt	Landingshavn								
		Hirtshals	Skagen	Frederikshavn	Strandby	Østerby	Thyborøn-Lemvig	Klitmøller	Vorupør	Kattegatshavne syd for Frederikshavn
1	15	7	-	-	-	-	5	0	3	-
2	37	13	-	-	-	-	10	14	-	-
3	171	86	71	-	-	-	7	7	-	-
4	108	8	100	-	-	-	-	-	-	-
5	31	31	-	-	-	-	-	-	-	-
6	560	496	58	-	1	-	5	-	-	-
7	116	79	37	-	-	-	-	-	-	-
8	15	-	15	-	-	-	-	-	-	-
9	296	275	20	0	1	-	-	-	-	-
10	644	383	260	-	1	-	-	-	-	-
11	33	17	16	-	-	-	-	-	-	-
12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
13	205	42	163	-	0	-	-	-	-	-
14	815	31	783	0	1	-	-	-	-	-
16	50	7	43	-	-	-	-	-	-	-
17	12	11	1	-	-	-	-	-	-	-
18	108	-	108	-	-	-	-	-	-	-
19	368	-	367	-	1	-	-	-	-	-
20	149	1	148	-	-	-	-	-	-	-
21	43	11	32	-	-	-	-	-	-	-
22	345	-	147	16	182	0	-	-	-	-
23	336	1	315	1	18	1	-	-	-	-
24	4	-	2	-	2	-	-	-	-	-
25	343	-	60	204	78	1	-	-	-	-
26	263	-	65	35	135	28	-	-	-	-
27	80	-	0	14	1	65	-	-	-	-
28	131	-	4	94	5	13	-	-	-	15

(Tabellen fortsættes næste side)

Fiskeplads	Fangstværdi i alt	Landingshavn							
		Hirtshals	Skagen	Thyborøn-Lemvig	Esbjerg	England	Klitmøller	Vorupør	Thorsminde
29	12	12	0	—	—	—	—	—	—
31	66	2	—	22	—	—	32	10	—
32	53	17	—	21	3	—	3	9	—
33	96	34	14	36	—	—	11	1	—
34	34	—	23	11	—	—	—	—	—
35	90	35	55	—	—	—	—	—	—
36	146	72	64	—	10	—	—	—	—
37	17	6	2	—	9	—	—	—	—
40	46	—	—	44	—	—	0	2	—
41	65	—	—	65	—	—	—	—	—
42	476	—	—	468	8	—	—	—	—
43	434	14	—	390	—	22	—	—	8
44	256	38	9	199	10	—	—	—	—
45	51	4	—	47	—	—	—	—	—
46	88	4	7	26	28	23	—	—	—
47	61	6	6	8	41	—	—	—	—
48	55	—	—	—	10	45	—	—	—
49	148	—	—	127	—	—	0	—	21
50	59	—	—	59	—	—	—	—	—
51	131	—	—	118	5	—	2	—	6
52	323	12	—	289	17	—	—	—	5
53	373	36	2	260	75	—	—	—	—
54	281	—	—	156	105	20	—	—	—
55*)	315	—	—	19	154	130	—	—	—

*) Endvidere er der herfra landet for 12.000 kr. i Frederikshavn.

(Tabellen fortsættes næste side)

Landingshavn									
Fiskeplads	Fangstværði i alt	Hirtshals	Skagen	Thyborøn-Lemvig	Esbjerg	England	Thorsminde	Hvide Sande	
56	79	-	-	-	62	17	-	-	
57	167	-	-	26	4	137	-	-	
58	93	-	-	14	-	-	14	65	
59	176	-	-	50	15	-	57	104	
60	264	20	-	85	127	-	-	32	
61	280	8	-	99	164	9	-	-	
62	829	1	0	304	439	65	-	-	
63	519	2	-	145	319	53	-	-	
64	484	5	36	88	201	154	-	-	
65	96	-	-	-	92	74	-	-	
66	159	-	6	-	19	134	-	-	
67	236	-	-	9	8	-	-	219	
68	362	-	-	8	79	-	-	275	
69	198	22	-	-	114	-	-	62	
70	126	5	3	-	118	-	-	-	
71	479	6	-	6	411	23	-	33	
72	850	-	-	56	558	236	-	-	
73	441	-	19	53	166	203	-	-	
74	121	-	29	-	24	68	-	-	
75	111	-	38	22	26	25	-	-	
76	97	-	-	-	41	-	-	56	
77	255	5	-	10	227	-	-	13	
78	368	-	-	-	368	-	-	-	
79	298	-	-	-	296	-	-	2	
80	245	-	-	-	245	-	-	-	
81	495	-	-	23	318	154	-	-	

Landingshavn									
Fiskeplads	Fangstværði i alt	Hirtshals	Thyborøn-Lemvig	Esbjerg	England	Hvide Sande			
82	615	-	1	465	150	-	-	-	
83	718	-	17	640	61	-	-	-	
84	684	-	8	676	-	-	-	-	
85	84	-	-	84	-	-	-	-	
86	350	7	-	343	-	-	-	-	
87	165	-	9	156	-	-	-	-	
89	8	-	-	8	-	-	-	-	
90	40	-	-	40	-	-	-	-	
91	55	-	-	55	-	-	-	-	
92	59	-	-	59	-	-	-	48	
93	430	-	-	382	-	-	-	-	
94	34	-	-	34	-	-	-	-	

Tabel 4.2.
Sammenhængen mellem fiskeplads
og landingshavn
(fartøjer over 10 BRT).
Industrifisk

	Fangstværdi i 1000 kr. (uden opregning).					
	Værdi i alt	Landingshavn				
		Hirtshals	Skagen	Frederikshavn	Strandby	Østerby
1	0	0	—	—	—	—
2	8	8	—	—	—	—
3	65	51	7	—	—	7
4	27	7	20	—	—	—
5	13	13	—	—	—	—
6	353	305	42	—	1	5
7	48	35	13	—	—	—
8	3	3	3	—	—	—
9	119	109	10	0	—	—
10	391	248	142	—	1	—
11	14	7	7	—	—	—
12	1	1	1	—	—	—
13	98	28	70	—	—	—
14	352	14	338	0	0	—
16	16	3	13	—	—	—
17	0	—	0	—	—	—
18	3	—	3	—	—	—
19	143	—	142	—	1	—
20	33	—	33	—	—	—
21	2	—	2	—	—	—
22	113	—	73	12	28	0
23	237	1	224	0	12	—
24	4	—	2	92	39	0
25	178	—	47	9	122	8
26	179	—	40	3	3	18
27	22	—	0	7	5	0
28	15	—	2	—	—	—

Fiskeplads	Værdi i alt	Landingshavn			Esbjerg
		Hirtshals	Skagen	Thyborøn-Lemvig	
29	0	0	0	—	—
31	3	2	—	1	—
32	16	14	—	2	—
33	21	20	1	—	—
34	24	—	13	11	—
35	49	30	19	—	—
36	87	59	18	—	10
37	15	4	2	—	9
40	9	—	—	9	—
41	5	—	—	5	—
42	20	—	—	12	8
43	16	13	—	3	10
44	52	37	2	3	18
45	2	2	6	13	41
46	40	3	2	8	10
47	54	3	—	—	—
48	10	—	—	—	—
49	26	—	—	26	—
50	8	—	—	8	—
51	99	—	—	94	5
52	66	—	—	37	17
53	154	29	—	60	65

	Fiskeplads	Værdi i alt	Landingshavn			Esbjerg
			Hirtshals	Skagen	Thyborøn-Lemvig	
54	54	—	—	—	54	
55	106	—	—	—	106	
56	53	—	—	—	53	
57	4	—	—	—	4	
58	5	—	—	5	—	
59	13	—	—	3	10	
60	199	20	—	57	122	
61	231	8	—	84	139	
62	527	1	0	129	397	
63	141	2	—	—	139	
64	144	—	—	26	118	
66	19	—	—	—	19	
67	8	—	—	—	8	
68	32	—	—	—	32	
69	33	22	—	—	11	
70	94	5	—	—	89	
71	247	6	—	6	235	
72	300	—	—	20	280	
73	82	—	—	5	77	
74	29	—	—	—	24	
75	29	—	—	—	26	
76	14	—	—	—	14	
77	104	5	—	10	89	
78	105	—	—	—	105	
79	125	—	—	—	125	
80	134	—	—	—	134	
81	177	—	—	12	165	
82	185	—	—	17	185	
83	614	—	—	—	597	
84	680	—	—	—	672	
85	41	—	—	—	41	
86	200	7	—	—	193	
87	106	—	—	9	97	
90	40	—	—	—	40	
91	25	—	—	—	25	
92	23	—	—	—	23	
93	351	—	—	—	351	
94	34	—	—	—	34	

Tabel 4.3.
Samlet fangstværdi i 1000 kr. fordelt på
landingshavne for fartøjer over 10 BRT
(uden opregning)

	Totalfangst	Heraf industrifisk
Esbjerg	7808	5026
Hvide Sande	909	—
Thorsminde	61	—
Thyborøn-Lemvig	3424	695
Vorupør	25	—
Klitmøller	69	—
Hirtshals	1862	1133
Skagen	3129	1305
Strandby	426	212
Frederikshavn	376	123
Østerby	108	26
Øvrige havne ved Kattegat	15	1
Engelsk havn	1803	—
Tilsammen	29015	8821

Tabel 5.
Samlet fangstværdi fordelt efter fiskeplads og landingshavn
 Beregnede tal i 1000 kr. for alle fartøjer

Fiskeplads	Fangstværdi i alt	Hirtshals	Skagen	Thyborøn- Lemvig	Hvide Sande	Esbjerg	England
1	101	65	—	36	—	—	—
2	190	119	—	71	—	—	—
3	1544	786	709	49	—	—	—
4	1072	73	999	—	—	—	—
5	283	283	—	—	—	—	—
6	5149	4535	578	46	—	—	—
7	1090	722	368	—	—	—	—
8	150	—	150	—	—	—	—
9	2714	2514	200	—	—	—	—
10	6097	3501	2596	—	—	—	—
11	314	155	159	—	—	—	—
12	9	—	9	—	—	—	—
13	2012	385	1627	—	—	—	—
14	8098	283	7815	—	—	—	—
16	493	65	428	—	—	—	—
17	109	100	9	—	—	—	—
18	1078	—	1078	—	—	—	—
19	3664	—	3664	—	—	—	—
20	1485	8	1477	—	—	—	—
21	419	100	319	—	—	—	—
22	1468	—	1468	—	—	—	—
23	3153	8	3145	—	—	—	—
24	19	—	19	—	—	—	—
25	600	—	600	—	—	—	—
26	650	—	650	—	—	—	—
27	—	—	—	—	—	—	—
28	41	—	41	—	—	—	—
29	19	19	—	—	—	—	—
31	175	19	—	156	—	—	—
32	327	155	—	149	—	23	—
33	708	311	141	256	—	—	—
34	315	—	237	78	—	—	—
35	870	320	550	—	—	—	—
36	1375	659	640	—	—	76	—
37	137	54	19	—	—	64	—
40	312	—	—	312	—	—	—
41	463	—	—	463	—	—	—
42	3388	—	—	3330	—	58	—
43	3091	128	—	2775	—	—	188
44	1929	347	91	1415	—	76	—
45	370	36	—	334	—	—	—
46	696	36	69	185	—	209	197
47	477	54	59	56	—	308	—
48	462	—	—	—	—	76	386
49	904	—	—	904	—	—	—
50	419	—	—	419	—	—	—
51	876	—	—	841	—	35	—
52	2293	109	—	2056	—	128	—
53	2755	329	19	1849	—	558	—
54	2060	—	—	1111	—	778	171
55	2391	—	—	134	—	1145	1112
56	604	—	—	—	—	459	145
57	1386	—	—	185	—	29	1172
58	662	—	—	100	562	—	—
59	1364	—	—	356	898	110	—
60	2009	182	—	604	276	947	—
61	2074	73	—	704	—	1220	77
62	6144	8	—	2163	—	3416	557
63	3873	19	—	1031	—	2370	453

(Tabellen fortsættes næste side)

(Tabel 5 fortsat)

Fiskeplads	Fangstværdi i alt	Hirtshals	Skagen	Thyborøn- Lemvig	Hvide Sande	Esbjerg	England
64	3841	46	359	626	-	1493	1317
65	794	-	-	-	-	162	632
66	1344	-	59	-	-	139	1146
67	2013	-	-	63	1892	58	-
68	3019	-	-	56	2376	587	-
69	1585	201	-	-	536	848	-
70	954	46	31	-	-	877	-
71	3636	54	-	44	285	3056	197
72	6573	-	-	400	-	4154	2019
73	3543	-	191	378	-	1237	1737
74	1051	-	290	-	-	180	581
75	940	-	378	156	-	192	214
76	792	-	-	-	484	308	-
77	1920	46	-	71	112	1691	-
78	2736	-	-	-	-	2736	-
79	2219	-	-	-	17	2202	-
80	1824	-	-	-	-	1824	-
81	3845	-	-	163	-	2365	1317
82	4740	-	-	-	-	3457	1283
83	5407	-	-	122	-	4764	521
84	5081	-	-	56	-	5025	-
85	627	-	-	-	-	627	-
86	2616	65	-	-	-	2551	-
87	1225	-	-	63	-	1162	-
89	58	-	-	-	-	58	-
90	296	-	-	-	-	296	-
91	412	-	-	-	-	412	-
92	442	-	-	-	-	442	-
93	3256	-	-	-	415	2841	-
94	256	-	-	-	-	256	-
I alt	153975	17018	31241	24356	7853	58085	15422

Tabel 6

Fangstværdiens procentvise fordeling efter turlængde for fartøjer af forskellig størrelse (over 10 BRT)

ESBJERG						THYBORØN - LEMVIG					
Turlængde i døgn	Fartøjsgruppe				Til- sammen	Turlængde i døgn	Fartøjsgruppe				Til- sammen
	10-24,9 t	25-34,9 t	35-44,9 t	45-49,9 t			10-24,9 t	25-34,9 t	35-44,9 t	45-49,9 t	
indtil 1	4	1	0	-	0	indtil 1	23	2	-	-	6
1-2	9	0	1	2	1	1-2	9	1	-	-	2
3-5	60	16	14	10	14	3-5	17	15	1	-	12
6-10	23	38	56	72	55	6-10	22	38	29	100	34
11 og derover	4	45	29	17	29	11 og derover	29	45	70	-	46
I alt	100	100	100	100		I alt	100	100	100	100	
Procent af fangstværdi ialt	3	20	53	25	100	Procent af fangstværdi ialt	21	59	19	1	100

(Tabellen fortsættes næste side)

(Tabel 6 fortsat)

HVIDE SANDE

Turlængde i døgn	Fartøjsgruppe 10-24,9 t
indtil 1	84
1-2	7
3-5	5
6-10	4
11 og derover	-
	100

HIRTSHALS

Turlængde i døgn	Fartøjsgruppe			Til- sammen
	10-24,9 t	25-34,9 t	35-44,9 t	
indtil 1	85	47	23	64
1-2	7	13	3	8
3-5	5	19	10	10
6-10	2	21	46	15
11 og derover ..	1	-	18	4
ialt	100	100	100	
Procent af fangstværdi ialt ..	56	26	18	100

SKAGEN

Turlængde i døgn	Fartøjsgruppe			Til- sammen
	10-24,9 t	25-34,9 t	35-44,9 t	
indtil 1	84	65	43	76
1-2	4	4	2	4
3-5	9	10	10	9
6-10	2	12	15	5
11 og derover ..	1	9	30	6
ialt	100	100	100	
Procent af fangstværdi ialt ..	65	26	9	100

Tabel 7.

Fangstværdiens procentvise fordeling paa de vigtigste fiskearter
(fiskepladser med samlet årlig opregnet fangstværdi på over 2 mill. kr.)

Fiskeplads	Procent af samlet fangstværdi på fiskepladsen							
	Konsumfisk							Industri- fisk ¹⁾
	Rød- spætter	Torsk	Sild	Bris- ling	Kuller	Makrel	Andre arter	
6	10	2	2	2	0	12	9	63
9	44	3	3	0	0	3	7	40
10	3	2	6	2	0	10	16	61
13	17	5	5	8	0	2	15	48
14	2	2	10	0	0	4	38 ²⁾	44
19	9	2	5	2	0	3	40 ²⁾	39
23	3	5	6	3	0	2	9	72
42	77	5	0	0	0	0	14	4
43	79	4	0	0	0	0	13	4
52	63	4	2	0	1	0	9	21
53	33	5	11	0	0	2	8	41
54	50	15	0	0	3	0	13	19
55	31	28	0	0	1	0	7	33
60	20	0	0	0	0	0	5	75
61	15	0	0	0	0	0	2	83
62	27	5	0	0	0	0	4	64
63	39	21	0	0	0	0	13	27
64	55	21	0	0	0	0	0	26
67	56	15	0	0	0	0	26 ³⁾	3
68	54	4	0	0	0	0	33 ³⁾	9
71	29	7	0	0	0	0	12	52
72	46	13	0	0	0	0	6	35
73	53	16	0	0	0	0	12	19
78	59	2	0	0	0	0	10	29
79	44	2	0	0	0	0	12	42
81	45	15	0	0	0	0	4	36
82	53	10	0	0	0	0	7	30
83	11	1	0	0	0	0	0	89
84	2	0	0	0	0	0	1	97
86	36	1	0	0	0	0	13	52
93	18	0	0	0	0	0	0	82

¹⁾ Omfatter al industrifisk nævnt art

²⁾ Især dybvandshummer og dybvandsrejer.

³⁾ Især søtunger

Tabel 8.
Gennemsnitlig turlængde og fangstværdi pr. døgn samt procentvis fordeling¹⁾ af fangst-
værdien for fartøjer af forskellig størrelse
 (fiskepladser med samlet årlig opregnet fangstværdi på over 2 mill. kr.)

Fiskeplads	Fartøjsstørrelse i BRT											
	10-24,9			25-34,9			35-44,9			45-49,9		
	Gnstl. turlængde i døgn	Gnstl. fangstværdi i 100 kr. pr. døgn	Procent af fangstværdi	Gnstl. turlængde i døgn	Gnstl. fangstværdi i 100 kr. pr. døgn	Procent af fangstværdi	Gnstl. turlængde i døgn	Gnstl. fangstværdi i 100 kr. pr. døgn	Procent af fangstværdi	Gnstl. turlængde i døgn	Gnstl. fangstværdi i 100 kr. pr. døgn	Procent af fangstværdi
6	1,1	7	62	1,2	10	24	2,0	12	13	-	-	-
9	1,0	6	88	1,1	6	9	1,1	17	2	-	-	-
10	1,1	6	62	1,2	6	31	1,1	9	7	-	-	-
13	1,0	4	77	1,0	5	18	1,1	10	4	-	-	-
14	1,0	7	63	1,1	6	30	1,1	6	6	-	-	-
19	1,0	5	80	1,0	7	18	1,0	6	2	-	-	-
23	1,0	5	69	1,0	5	21	1,0	7	9	-	-	-
42	5,1	6	15	6,3	10	79	15,0	9	3	7,0	12	4
43	7,0	7	7	9,1	11	81	12,5	7	12	-	-	-
52	5,4	5	12	8,0	7	61	9,4	12	27	-	-	-
53	7,8	7	7	7,8	5	49	10,3	8	31	10,7	7	12
54	10,3	5	7	12,8	8	56	10,1	8	31	11,5	7	6
55	-	-	-	12,3	10	32	11,7	11	52	9,3	14	16
60	2,2	7	16	5,3	9	34	7,1	11	41	7,7	10	9
61	4,8	6	5	6,5	7	28	7,5	9	53	8,5	7	14
62	8,7	5	4	8,9	7	33	8,6	8	44	7,5	12	19
63	15,9	6	13	13,0	6	29	9,5	9	48	9,0	15	10
64	18,3	9	11	14,1	8	27	13,8	8	41	9,2	12	21
67	1,0	7	92	5,7	8	6	7,0	8	1	-	-	-
68	1,2	8	83	6,2	6	6	5,6	6	10	9,0	6	1
71	9,3	8	7	10,3	9	30	8,8	7	41	7,7	9	22
72	17,0	4	1	14,7	8	23	11,5	9	57	9,0	10	20
73	16,0	8	6	13,6	8	34	13,6	10	54	7,3	13	6
78	5,0	4	11	6,1	6	30	5,4	7	44	4,5	9	14
79	5,4	5	6	6,8	8	24	6,7	9	53	6,7	12	17
81	-	-	-	11,3	7	24	10,9	10	66	8,1	9	10
82	-	-	-	12,6	7	29	11,6	9	57	9,1	14	14
83	-	-	-	10,4	8	14	8,8	7	49	10,0	9	38
84	-	-	-	6,9	6	5	8,0	8	48	7,8	11	47
86	4,7	3	3	6,7	8	30	6,5	9	57	5,8	10	10
93	-	-	-	10,8	9	9	8,3	10	68	8,4	10	23

¹⁾ Fordelingen angiver den pågældende fartøjsgruppes andel af fangstværdien for hver enkelt fiskeplads.

Bilag B

K. Antonsen

Erhvervsstrukturen i de vestjyske
fiskeribyer

Erhvervsstrukturen i de vestjyske fiskeribyer

Bebyggelsen langs den jyske vestkyst, såvel som i størstedelen af Vestjylland, afviger på mange punkter fra den, man finder andre steder i landet. Såvel manglen på naturlige havne som de udbredte områder med dårlig landbrugsjord havde i lang tid en retarderende indflydelse på erhvervslivets udvikling. Byerne langs hele kysten fra Skagen til Esbjerg er udviklet temmelig sent og ganske overvejende i tilknytning til de dér foretagne havneanlæg.

Esbjerg adskiller sig ved sin nuværende erhvervsstruktur klart fra de andre havnebyer ved Vestkysten: Skagen, Hirtshals, Thyborøn og Hvide Sande. Esbjergs oplandsmæssige betydning afspejler sig i, at en særlig stor andel af befolkningen lever af handel, dens industri omfatter en del virksomheder, der ikke direkte har tilknytning til det lokale fiskerierhverv, og transportsek-

toren er ligeledes af meget større betydning end i de øvrige byer.

Den følgende gennemgang af erhvervsstrukturen i Vestkystens byer er udelukkende foretaget med den hensigt at fremskaffe et grundlag for en vurdering af de konsekvenser, anlægget af en fiskerihavn i Hanstholm vil kunne få for den videre udvikling af denne lokalitet. Der er derfor ikke lagt synderlig vægt på at beskrive byernes særpræg.

Ved bedømmelsen af fiskeribyernes erhvervsliv kan man naturligt dele erhvervene i to grupper, nemlig 1) det egentlige fiskerierhverv og 2) de på land forekomne erhverv, uanset om de er tilknyttet fiskeriet eller ej.

Antallet af fiskere hjemmehørende i fiskeribyerne på Jyllands vestkyst har været en del varierende gennem de sidste 20 år, men med en stærkt stigende tendens.

Tabel 1.
Antal fiskere¹⁾

	1935	1941	1946	1951	1957
Skagen		750	863	1.120	1.165
Hirtshals	144	171	310	411	413
Thyborøn ²⁾	334	434	533	525	
Hvide Sande ³⁾				338	351
Esbjerg	1.325	1.429	2.147	1.521	1.679

¹⁾ Antallet af fiskere er opgjort som antallet af erhvervsfiskere plus halvdelen af lejlighedsfiskerne.

²⁾ Omlatter Thyborøn, Harboøre og Lemvig.

³⁾ Inklusive enkelte fiskere med anden bopæl.

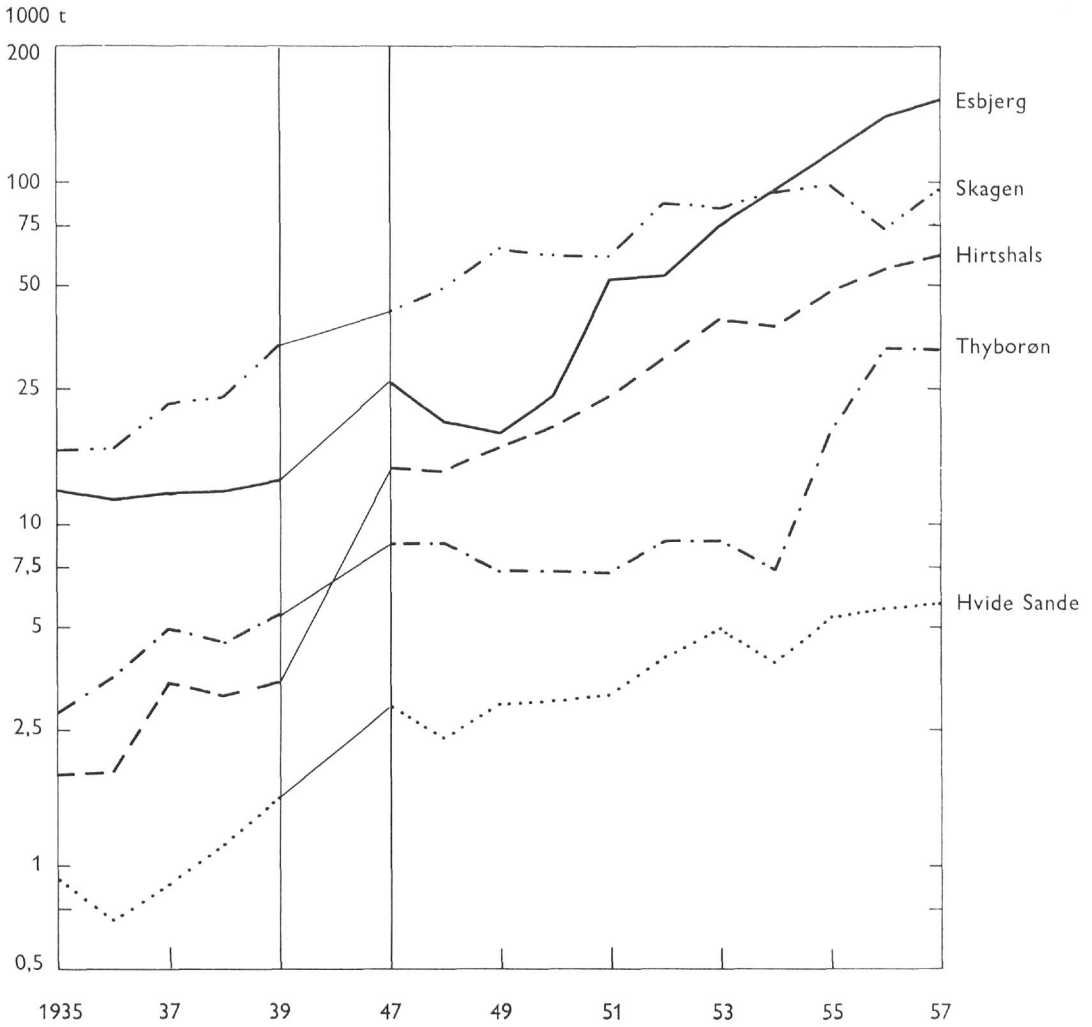
Hovedårsagen hertil er, at fiskerbefolkningen har forladt de mindre fiskeribebyggelser ved Vestkysten og foretrukket at flytte for at anvende de store fiskerihavne som base. Til de enkelte havne indbringes en del fisk af både, der er hjemmehørende i andre danske havne samt af udenlandske fartøjer, ligesom især Esbjerg-fiskerne lander en del af fangsten i udenlandsk (engelsk) havn. Antallet af hjemmehørende fiskere i en by giver derfor ikke noget fuldstændigt udtryk

for det antal fiskere, der lander fisk i den pågældende havn og dermed bidrager til omsætningen i den.

De efterfølgende to diagrammer viser landingerne fra 1935 til 1957, opgjort efter henholdsvis vægt og værdi.

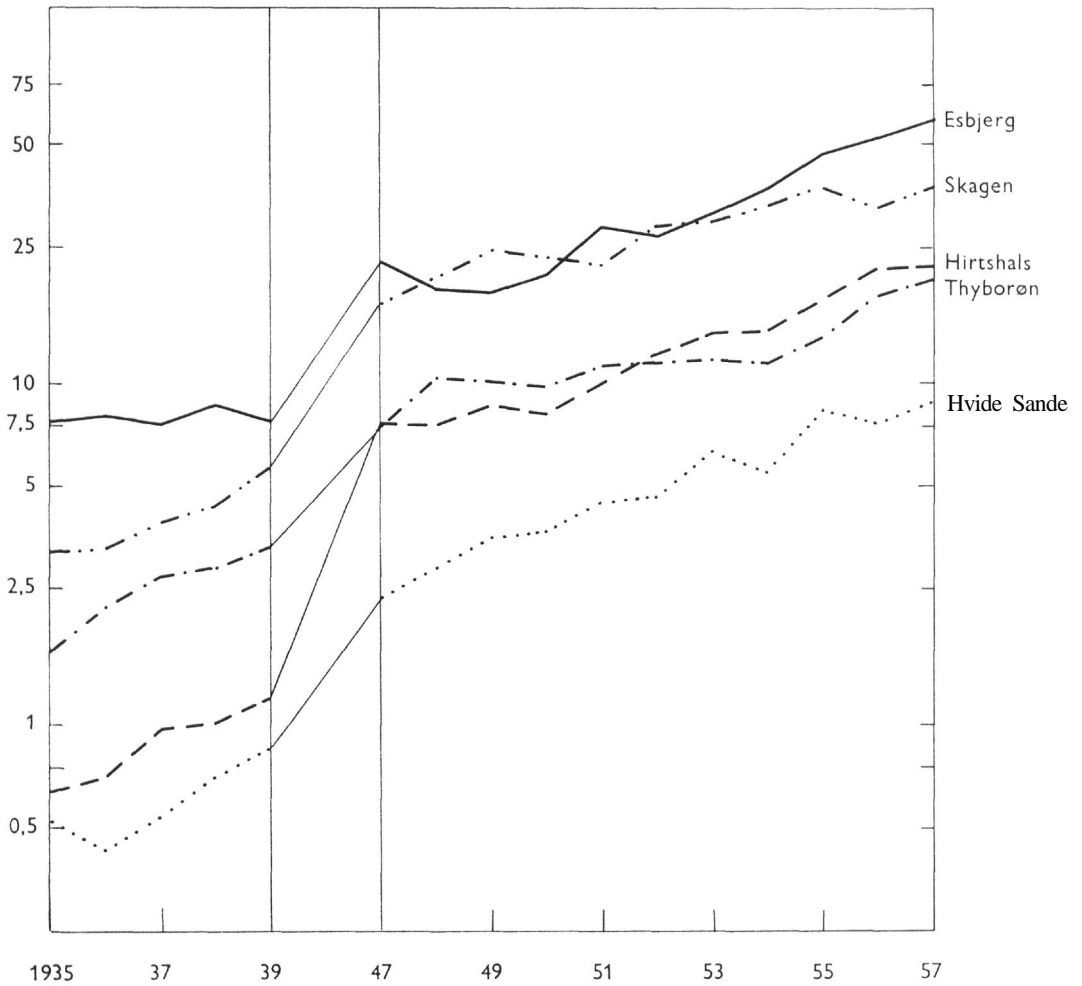
Den stærke stigning i vægten af landet fisk er særlig karakteristisk for Esbjerg, Hirtshals og Thyborøn, lidt mindre udpræget for Skagen og ikke af væsentlig betydning for Hvide Sande. Den samtidige ud-

Landing 1935-57

Landinger 1935-57

1000 kr.

vikling af fangstens værdi - som fremgår af det andet diagram - viser et langt mere ensartet forløb, omend de havne, der har et særlig stort fiskeri af industrifisk, også har den største tilvækst i landingernes værdi.

Når man yderligere tager i betragtning, at erhvervs sammensætningen i de fem her behandlede fiskeribyer varierer, må man forvente temmelig store forskelle i fiskeriets betydning for de enkelte byer. Dette forhold belyses i nedenstående tabel.

Tabel 2.

	1.	2.
1955	Antal fiskere ¹⁾ i procent af befolkningen %	Værdien af landet fisk pr. indbygger kr.
Esbjerg	2,9	900
Skagen	12,1	4.100
Hirtshals	13,1	5.600
Hvide Sande	26,4	6.600
Thyborøn	27,9	7.300

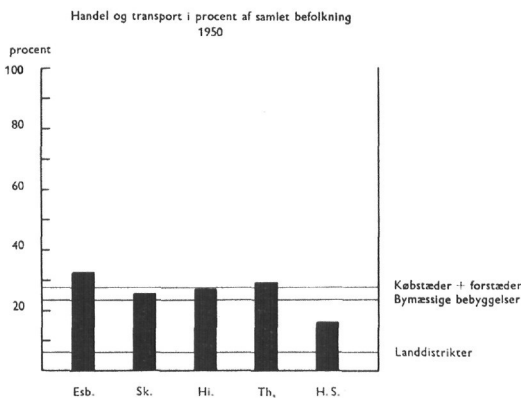
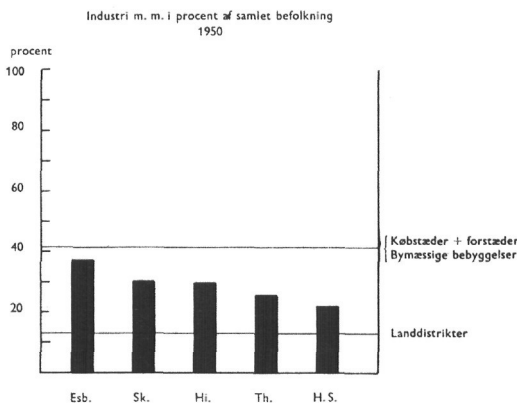
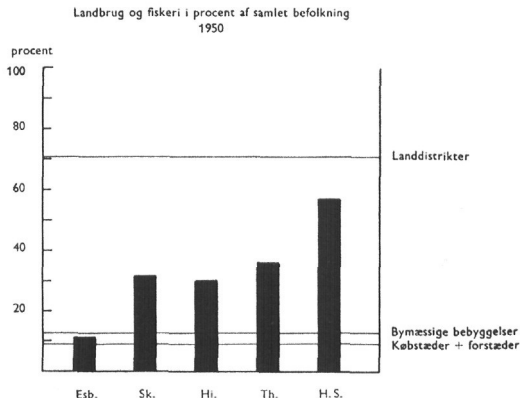
Kilde: Fiskeristatistikken og folketællingen 1955.

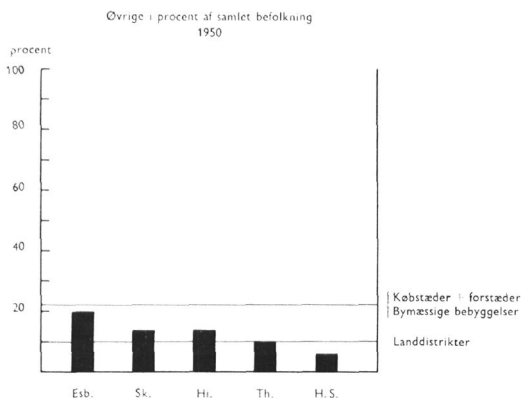
¹⁾ Se tabel 1.

Sammenligner man landingerne med indbyggertallene i de respektive bebyggelser, viser det sig, at fiskeriets betydning er af nogenlunde samme størrelsesorden i Skagen, Hirtshals, Thyborøn og Hvide Sande, medens det i Esbjerg ganske afgjort er af langt mindre betydning end i de andre byer. Med henblik på bedømmelsen af erhvervsudviklingen i Hanstholm - såfremt der her anlægges en fiskerihavn - må det derfor være naturligt at udelukke Esbjerg af undersøgelsesmateriale, idet dens erhvervsliv ikke i udpræget grad er forbundet med fiskeriets udvikling.

Den i 1950 afholdte folketælling giver visse muligheder for at sammenligne erhvervsstrukturen i Vestkystens fiskeribyer og andre byer i den samme region. Den i statistikken anvendte erhvervsinddeling er ikke særlig udførlig, men der sondres dog mellem fire væsentlige grupper, nemlig 1) landbrug og fiskeri m. v., 2) industri og håndværk samt bygge- og anlægsvirksomhed, 3) handel og transport og 4) liberale erhverv, rentenydere m. m. Befolkningens procentvise fordeling på de fire erhvervsgrupper er beregnet for hver af de fem byer og afbildet i de følgende fire diagrammer. Til sammenligning er anført (ved vandrette

tynde linier) de pågældende erhvervs gennemsnitlige andel af befolkningen i købstæderne (inkl. forstæder), stationsbyerne og de rene landdistrikter for amterne: Hjørring, Thisted, Ringkøbing og Ribe.

Fiskerbefolkningens andel af den samlede befolkning er naturligvis så stor, at de fire mindste byers erhvervsfordeling afviger fra amternes gennemsnitlige. Kun for Esbjergs vedkommende kan man tale om lighed med købstædernes sædvanlige fordeling. Fiskerbefolkningen er i øvrigt relativt mindst i Skagen og Hirtshals (ca. 30 o/o), lidt større i Thyborøn og næsten dobbelt så stor i Hvide Sande (57 o/o).

Med hensyn til de primære erhvervs betydning kan man således fastslå, at fiskeribyerne i udpræget grad indtager en mellemstilling i forhold til henholdsvis købstæder og landdistrikter.

Af de øvrige erhverv er det især håndværk, industri samt bygge- og anlægsvirksomhed, der er svagt udviklet i fiskeribyerne. Medens gennemsnittet for disse erhverv i købstæder og stationsbyer i de fire sammenligningsamter er 41 o/o, når Esbjerg kun 37 o/o, medens de øvrige ligger lavere, Hvide Sande har kun 22 o/o. Alene dette forhold indikerer, at branchesammensætningen inden for industri og håndværk ikke kan være så alsidig som i de andre egne byer. Dette understreges kraftigt af de senere beskrevne detailundersøgelser.

Handels- og transportsektoren er særlig veludviklet i Esbjerg, men i øvrigt også betydelig i Skagen, Hirtshals og Thyborøn, det er kun i Hvide Sande, at den er væsentlig lavere end sædvanligt for stationsbyerne. Blandt årsagerne til dette høje niveau kan anføres de relativt store indtægter for fiskerierhvervets udøvere, manglen på lokalt producerede næringsmidler (modsat landdistrikterne) og det store transportbehov i forbindelse med fiskefangsten.

Da den forhåndenværende statistik (folketællinger og erhvervstællinger) i øvrigt ikke giver mulighed for en mere tilbuds-gående analyse af erhvervsammensætningen i de her omhandlede kommuner, er der til belysning af de til fiskeriet knyttede erhverv blevet foretaget en speciel optælling på basis af folketællingsskemaerne fra 1955, suppleret med en kontrolundersøgelse af folke-registeret i en af byerne (sommeren 1958).

Fremgangsmåden ved denne undersøgelse har været at optælle antallet af beskæftigede (aktive) og forsørgede (passive) i de erhverv, der helt eller delvis er baseret på fiskeriets eksistens. Af undersøgelsen er således udeladt personer, der er uden for erhverv. De enkelte erhverv er rubriceret således, at de, der er nævnt først, er uundværlige for fiskeriets udøvelse, medens de følgende i stigende omfang er eller kan være uden tilknytning til fiskeriet. På forhånd kan man ikke forvente, at en sådan undersøgelse skal vise fuldstændig ensartet erhvervsfordeling, alene som følge af de forholdsvis små enheder (Thyborøn og Hvide Sande har begge færre end 2.000 indbyggere).

Den anvendte erhvervsopdeling består af 10 hovedgrupper, hver af dem har en række undergrupper, hovedtrækkene af inddelingen er således:

- 1) *Handel, pakning, havnearbejde etc. med fersk fisk*, heri er medtaget samtlige de personer, der beskæftiges, fra fisken losses og til den enten undergives industriel forarbejdning på stedet eller videresendes, d. v. s. følgende erhverv: havnearbejdere, beskæftigede ved fiskeauktion, beskæftigede ved handel med fisk, herunder fiskeeksport, samt beskæftigede i isfabrikker, kølehuse og fryserier.
- 2) *Bearbejdning eller anden anvendelse af fersk fisk* omfatter følgende former for erhvervsmæssig virksomhed: fiskeemel- og fiskeoliefabrikker, filetfabrikker, fiskekonservesfabrikker, røgerier, pelsdyavl.
- 3) *Fremstilling og reparation af fiskerimateriel* kan ikke helt nøjagtigt afgrænses over for nærliggende aktivitet i relation til andre erhverv, her er det taget i sin mest omfattende betydning og inkluderer følgende brancher: skibsværfter, bådebyggerier, sejlmagerier, vodbinderier, fremstilling af emballage (fiskekasser),

maskinværksteder og -fabrikker, støberier, smedier, fremstilling af uspecificerede liskeriartikler.

- 4) *Offentlig og privat transportvirksomhed, telekommunikation, post- og toldvæsen*, gruppen omfatter ansatte inden for jernbanedrift (inkl. eventuelle automobilafdelinger), private vognmænd (men ikke transportarbejdere på havnen, samt ansatte hos firmaer, der handler med eller bearbejder fisk som f. eks. fiskeeksportører eller fiskemelsfabrikker); det må bemærkes, at en del personer ansat inden for radiovæsenet også er beskæftiget med forbindelse med handelsskibe.

ad 1-4. Det er især inden for disse fire grupper, man finder personer med direkte tilknytning til fiskerierhvervet.

- 5) *Havnevæsen, bygge- og anlægsvirksomhed, offentlige værker, kommunal administration m. m.* er en blanding af erhverv med direkte og indirekte tilknytning til fiskeriet. På grundlag af folketællingsskemaerne lader det sig ikke gøre at adskille de ved havnebygning og havnevedligeholdelse beskæftigede personer fra de ved anden anlægsvirksomhed beskæftigede, ligesom man heller ikke kan sondre mellem beskæftigelse ved boligbyggeri og erhvervsbyggeri. For de offentlige værker og den kommunale administration (herunder skoler, vejvæsen m. v.) samt politi og sundhedsvæsen er en sondring også umulig.
- 6) *Serviceprægede håndværk* omfatter især frisører, vaskerier, syersker, skræddere samt autoværksteder, herunder er også inkluderet bogtryk.
- 7) *Handel med daglige konsumvarer*, her til henregnes: købmænd, skibsproviantering, bagere, slagtere, viktualiehandlere,

mejeriudsalg, grønthandlere, handel med tobak og sæbe.

- 8) *Handel med konsumvarer* (ekskl. gruppe 9) omfatter følgende varer: tækstiler, sko, bøger, papir, isenkram, radio, cykler, farver, møbler og enkelte andre.
- 9) *Handel med grove varer* omfatter varer som trælast, brændsel og gødning, i denne gruppe er inkluderet uspecificeret handel, hvoraf formentlig en del er produktion.
- 10) *Pengeinstitutter, liotel- og restaurationsvirksomhed samt andre liberale erhverv* omfatter den resterende erhvervsaktive del af befolkningen. Bank, sparekasse, revisor samt hotel, restaurant, kro og pensionat findes i alle de fire byer. I de større findes desuden sagfører, arkitekt, ingeniør og andre udøvere af liberal virksomhed.

Efterfølgende tabel 3 giver en oversigt over antallet af personer i erhvervsgrupperne 1-10 i forhold til antallet af indbyggere. Det bør anføres, at den erhvervsudøvende del af befolkningen her omfatter alle personer med hel eller delvis beskæftigelse uden for fiskeri og landbrug, inklusive kvinder med beskæftigelse uden for hjemmet. Da en betydelig del af arbejdskraften inden for fiskekonservesindustrien er gifte kvinder, der som følge af sæsonsvingningerne ikke er helårsbeskæftigede, viser beskæftigelsestallene ikke antallet af fuldt beskæftigede. Hertil kommer, at erhvervsoplysningerne på skemaerne ikke er så gode, som man kunne ønske det. En kontrolundersøgelse har vist, at en del af de yngre kvinder, der har opgivet husligt arbejde som eneste beskæftigelse, derudover også har haft arbejde i forbindelse med fiskerierhvervet (f. eks. ved behandling af fisk og beredning af fiskemateriel).

Tabel 3.
Beskæftigede og forsørgede i erhverv uden for fiskeri og landbrug i 1955.

	Aktive		Aktive +	passive
	antal personer i erhverv 1-10	i procent af samlet befolkn.	antal personer i erhverv 1-10	i procent af samlet befolkn.
Skagen	2.268	25	5.401	59
Hirtshals	803	26	2.023	64
Thyborøn	380	20	1.062	57
Hvide Sande	206	16	528	42

Kilder: Bilagstabel II, folkemængden 1955

Antallet af aktive + passive pr. aktiv er lavest i Skagen (2,4), derefter følger Hirtshals (2,5), Hvide Sande (2,6) og sluttelig Thyborøn (2,8). Denne rækkefølge kan forklares ud fra, at Skagen og Hirtshals på to punkter adskiller sig fra Thyborøn og Hvide Sande, nemlig derved at de under 15-årige udgør en mindre del af den samlede befolkning og desuden ved, at gifte kvinder med erhvervsarbejde udgør en større del.

Antallet af aktive i forhold til antallet af indbyggere varierer mellem 26 % (Hirtshals) og 16 00 (Hvide Sande). Tre forhold er af væsentlig betydning for denne variation, nemlig dels erhvervsstrukturen, specielt omfanget af de under 1-10 nævnte erhverv sammenlignet med alle erhverv, dels kvindebeskæftigelsen i de udvalgte erhvervsgrupper og dels den ovenfor nævnte variation i befolkningens aldersfordeling.

Efter denne grove opdeling at dømme synes det, som om Skagen og Hirtshals har

den samme erhvervsstruktur, som er forskellig fra den, der findes i Thyborøn og Hvide Sande. Den relativt store forskel på de aktives andel af befolkningen i henholdsvis Thyborøn og Hvide Sande kan forklares ud fra to omstændigheder, dels ved at der findes noget landbrug ved Hvide Sande, men næsten intet i Thyborøn, dels ved at en del fiskere fra de vestlige Limfjordsegne arbejder med Thyborøn som fast base og derfor bidrager til udviklingen af de sekundære erhverv uden at bidrage til en forøgelse af den befolkningsandel, der udøver primære erhverv.

En fuldstændig opdeling af befolkningen inden for de tidligere nævnte 10 erhvervsgrupper (se s. 79) er anført i bilagstabel II; for at lette sammenligninger byerne imellem giver bilagstabel III de tilsvarende relative tal. For specielt at belyse fiskeriets samlede effekt på byerhvervene og dermed også på byernes indbyggertal er der i efterfølgende tabel 4 foretaget et sammendrag af de nævnte bilagstabeller.

Tabel 4.
Erhvervsfordeling¹⁾ 1955, relative tal

	Skagen		Hirtshals		Thyborøn		Hvide Sande	
	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive
I Erhverv helt afhængige af fiskeriet (1-3)	34	35	34	34	40	45	26	27
II Erhverv med væsentlig tilknytning til fiskeriet (4-5)	36	38	36	40	37	39	43	48
III Erhverv med ringe eller ingen tilknytning til fiskeriet (6-10)	30	27	30	26	23	16	31	25
Tilsammen	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁾ I erhvervsgrupperingen som bilagstabel II.

Fælles for alle fire byer gælder det, at grupperne I og II omfatter en mindre del af de aktive end af de aktive + passive. Dette skyldes udelukkende, at børnetallet pr. familie i gruppe I og gruppe II er betydeligt større end i gruppe III. Det talmæssige udtryk for det større antal børn er endog svækket ved, at gifte kvinder, der har arbejde uden for hjemmet og derfor er medregnet under de aktive, især findes inden for disse erhvervsgrupper (I og II).

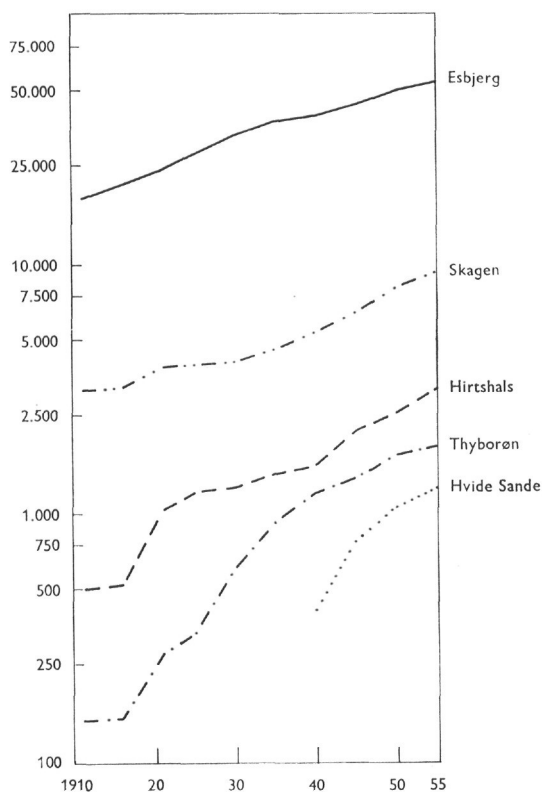
Det er endvidere bemærkelsesværdigt, at fordelingen på en enkelt procent nær er den samme i Skagen som i Hirtshals. På for-

hånd måtte man nok forvente, at gruppe III skulle være mere udviklet i Skagen end i Hirtshals, dels som følge af at Skagen har visse oplandsfunktioner og dels som følge af Skagens turistmæssige betydning. Med hensyn til oplandsfunktionerne må man - på grundlag af den detaljerede erhvervsopdeling i bilagstabel III - gå ud fra, at de er meget ubetydelige, på nogle områder formentlig mindre end i Hirtshals. Dette sidste opvejes af en kraftigere udbygning af de udprægede servicehåndværk. Turisterhvervenes betydning har været relativt lille som følge af, at materialet er indsamlet

uden for turistsæsonen, idet folketællingen fandt sted den 1. oktober 1955.

For Thyborøn og Hvide Sande stiller sagen sig noget anderledes. Formentlig er Hvide Sande et mere typisk eksempel på den mindre fiskeriby, end Thyborøn er det. Hvide Sande har relativt færre personer i gruppe I, d. v. s. i erhverv der er helt afhængige af fiskeriet, hvilket er i god overensstemmelse med, at der på dette tidspunkt næsten ikke foregik nogen industriel behandling af den landede fisk. Modsvarende var et relativt større antal personer beskæftiget i gruppe II, der bl. a. omfatter transport samt bygge- og anlægsvirksomhed, herunder vandbygningsvæsenet.

Antal indbyggere 1911-55

Skagen.

Byens indbyggertal har været i stadig vækst gennem de sidste 100 år, i 1901 var det 2.438, og efter havneanlægget 1904/07 blev stigningstempoet hurtigere, så befolkningen

i 1911 udgjorde 3.137, svarende til 30 %'s tilvækst på 10 år. Siden da har befolknings-tilvæksten været meget ujævn og periodevis ubetydelig, dette sidste gælder således perioden 1921 til 1930. Fra 1930 har væksten været meget betydelig, fra 1945 til 1955 steg indbyggerantallet fra 6.446 til 9.225, kun få kommuner har haft en tilsvarende stor tilvækst.

Fiskeriets aktuelle omfang fremgår af nedenstående tabel for de øvrige erhvervs vedkommende henvises til bilagstabel II.

Tabel 5.

	1955	1956	1957
Antal fiskere ¹⁾	1.120	1.120	1.165
Landinger ²⁾ 1.000 ts	98,5	73,3	94,2
- ²⁾ mill. kr.	37,9	32,9	37,3
Antal landinger ²⁾	51.989	51.621	53.137

¹⁾ Inkl. lejlighedsfiskere

²⁾ Inkl. udenlandske fiskefartøjer.

Hirtshals.

Hirtshals fiskerleje er beliggende i Horne-Asdal kommune, Hjørring amt. Kommunens indbyggertal har været stadig stigende gennem de sidste 100 år. Hirtshals havde i 1911 kun 498 indbyggere, men folketallet steg til mere end det dobbelte i løbet af de følgende 10 år (1921: 1.039). Derefter var stigningen langsom, og i 1930 - da havnen blev taget i brug - havde byen 1.287 beboere. 1930'erne bragte kun en moderat stigning i befolkningen, der i 1940 nåede 1.546. Fra det tidspunkt begyndte tilvæksten at få meget større omfang, og i 1955 viste folketællingen 3.144 indbyggere, svarende til mere end en fordobling på 15 år.

Fiskeriets aktuelle omfang fremgår af nedenstående opstilling, med hensyn til de øvrige erhverv henvises til bilagstabel II.

Tabel 6.

	1955	1956	1957
Antal fiskere ¹⁾	411	398	413
Landinger ²⁾ 1.000 ts	48,0	55,7	60,1
- ²⁾ mill. kr.	17,7	21,8	22,0
Antal landinger ²⁾	21.359	18.686	22.139

¹⁾ Inkl. lejlighedsfiskere.

²⁾ Inkl. udenlandske fiskefartøjer.

Thyborøn.

Thyborøn udgør nu en særlig kommune under Ringkøbing amt, men var indtil 1.

april 1954 en del af Vestervig-Agget kommune i Thisted amt. I 1911 var der kun 147 indbyggere i Thyborøn, den første større tilvækst kom under havnebygningen (1915-18) og i 1921 var indbyggertallet næsten fordoblet (277). Fra 1925 kom der yderligere skred i udviklingen, 1930: 607, 1940: 1.208, 1955: 1.880 indbyggere.

De følgende tal belyser fiskeriets aktuelle omfang, vedrørende de øvrige erhverv se bilagstabel II.

Tabel 7.

	1955	1956	1957
Antal fiskere ¹⁾	525	517	558
Landinge ²⁾ 1.000 ts . .	18,6	32,4	32,1
2) mill. kr.	13,8	18,1	20,0
Antal landinger ²⁾ . . .	7.059	6.592	7.121

¹⁾ Inkl. lejlighedsfiskere

²⁾ Inkl. udenlandske fiskefartøjer.

Hvide Sande.

Hvide Sande fiskerleje ligger i Holmsland kommune, Ringkøbing amt. Kommunens indbyggertal var konstant fra slutningen af 1800-tallet og indtil 1930. Den siden da stedfundne stigning (fra 2.403 til 3.471 indbyggere i 1955) falder hovedsagelig på bebyggelsen ved Hvide Sande. Holmsland Klits sogn, der omfatter hele tangen mellem Nordsøen og Ringkøbing Fjord, havde i 1930: 1.029 indbyggere og i 1955: 2.032; denne periode er nogenlunde den samme, i hvilken kanalen ved Hvide Sande har været i brug (den blev åbnet i 1931). For selve Hvide Sande by findes der kun indbyggertal fra 1940 og fremefter, i den tid er befolkningen steget fra 409 personer til 1.273.

Fiskeriets aktuelle omfang ses af følgende opstilling, medens omfanget af de øvrige erhverv fremgår af bilagstabel II.

Tabel 8.

	1955	1956	1037
Antal fiskere ¹⁾	338	335	351
Landinge ²⁾ 1.000 ts . .	5,3	5,6	5,9
2) mill. kr.	8,4	7,6	8,8
Antal landinger ²⁾ . . .	13.474	13.160	16.249

¹⁾ Inkl. lejlighedsfiskere.

²⁾ Inkl. udenlandske fiskefartøjer.

Esbjerg.

Det er allerede gentagne gange nævnt, at erhvervsstrukturen i Esbjerg afviger så me-

get fra den, der findes i de øvrige fiskerihavne, at byen ikke i samme forstand som de andre byer kan betegnes som fiskerib). Da fiskeriet ikke er den dominerende årsag til byens vækst, kan man ikke med rette foretage nogen sammenligning mellem fiskeriets udvikling og stigningen i indbyggertallet.

Til belysning af fiskeriets omfang kan anføres følgende oplysninger:

Tabel 9.

	1955	1956	1957
Antal fiskere ¹⁾	1.521	1.559	1.679
Landinge ²⁾ 1.000 ts . .	120,4	155,4	174,5
2) mill. kr	46,7	52,3	58,6
Antal landinger ²⁾	11.512	12.302	12.457

¹⁾ Inkl. Itjlighedsfiskere.

²⁾ Inkl. udenlandske fiskefartøjer.

For Esbjergs vedkommende foreligger der en kommunal opgørelse¹⁾, der viser antal skatteydere og deres indkomst fordelt på forskellige erhvervsgrupper; den sidst offentliggjorte beretning vedrører kalenderåret 1954, og herfra stammer de følgende tal:

Tabel 10.

	Antal skatteydere	Samlet ansat indkomst	Gennemsnitlig ansat indkomst
		1.000 kr.	kr.
1954			
Fiskeskippere og partsfiskere	1.419	17.070	12.029
Fiskepakkere og arbejdere ved andre erhverv baseret på fiskeriet	458	3.410	7.446
Alle skatteydere	22.378	155.696	6.975

Såvel fiskerne som de til fiskerierhvervet direkte knyttede personer har således en ansat indkomst, der ligger betydelig over byens gennemsnit. De 7.446 kr., der i gennemsnit er ansat som indkomst for fiskepakkere m. fl., ligger lidt højere end den gennemsnitlige indkomst for arbejdere i håndværk og industri, 7.139 kr., samt lidt lavere end funktionærernes gennemsnitsindkomst, 8.027 kr.

¹⁾ Esbjerg. By- og erhvervsøkonomiske oversigter januar 1956.

Beskæftigelse og omkostninger ved handel og bearbejdning af fisk.

Den langst, der indgår til fiskerihavnene, kan under hensyn til den videre behandling, som den undergives, deles i to kategorier. En del fisk fanges udelukkende med henblik på anvendelse som råstof i fiskemel- og fiskeoliefabrikationen; denne fangst, der især omfatter sild, brisling og tobis, afsættes som regel direkte til de pågældende virksomheder og gøres således ikke til genstand for anden behandling end den industrielle. Den beskæftigelse, industrifisken giver anledning til på land, findes altså alene ved industrivirksomhederne. Langt den overvejende del af den øvrige fangst bliver videresolgt gennem fiskerihavnens auktioner. Som følge af, at landingerne foregår uregelmæssigt, må også beskæftigelsen i forbindelse med losning, pakning og omsætning blive stærkt svingende fra dag til dag. En gennemgang af folketællingslisterne for 1955 for Skagen, Hirtshals og Thyborøn har vist, at der for hver årlig landing på 8-13 ts fisk (ekskl. industrifisk) har været beskæftigelse svarende til 1 helårsarbejder i de nævnte funktioner. Det tilsvarende tal for Esbjerg kan anslås til 7.

På grundlag af oplysninger fra virksomheder i Esbjerg kan man opstille følgende beskæftigelsestal for omsætningsleddene på land. Beskæftigelse ved arbejde med fiskene fra kaj (båd) til eksportør: 8 (10) mand pr. 10.000 kg fisk. Herved beskæftiges brutto ca. 120 mand, svarende til ca. 60 helårsbeskæftigede. Fiskeeksportørerne i Esbjerg beskæftiger ca. 150 fiskepakkere, hvoraf størstedelen har konstant beskæftigelse. De pågældende virksomheder handler dog også med fersk fisk tilført fra andre fiskepladser, den nævnte beskæftigelse er således ikke alene baseret på den fiskemængde, der landes i Esbjerg.

Omkostningerne ved auktionen (inkl. alle afgifter) varierer fra mellem 5 og 6 % ved »høje priser« til op mod 8 % ved »lave priser«, hvoraf arbejds løn til de ved auktionen løst ansatte er 2,20 kr. pr. 100 kg, og kommissionen er 1,4 % (heri medregnet lønninger til fast personale). For fiskeeksportørernes vedkommende foreligger der ikke mulighed for en nøjagtig opgørelse af omkostningerne ved handel med fersk fisk,

men det er oplyst, at differencen mellem indkøbspris og udsalgspris varierer mellem 20 og 30 øre pr. kg. Arbejds lønnen til fiskepakkere andrager 4,00 kr. i timen.

Videreforsendelsen af fersk fisk foregår nu kun for en mindre del med automobil. For Esbjergs vedkommende opgives det, at kun 12-15 % af vognmændenes transporter består af fersk fisk. I efteråret 1958 fandtes der i Esbjerg 40-45 kølevogne (inkl. eksportørernes), hvoraf højst $\frac{1}{3}$ til tider kørte med fisk.

Den industrielle bearbejdning af fersk fisk har fået stigende betydning i de senere år. Fiskefilet fremstilles nu i så store mængder, at det i væsentlig grad har ændret handelsforholdene for fersk fisk.

Tabel 11.
Produktion af fiskefilet

	1.000 kg	1.000 kr.
1950	3.359	7.146
1951	5.469	13.968
1952	5.767	13.785
1953	8.300	19.000
1954	10.200	27.800
1955	13.300	43.400
1956	11.700	37.600
1957	14.000	43.200

Kilde: Fiskeriberetningerne.

Fra produktionsstatistikken er uddraget følgende oplysninger angående fiskefiletfabrikkerne i Nord- og Vestjylland i 1956:

Råvareforbrug:	4.659.000 kg
:	5.352.000 kr.
Værditilvækst:	2.402.000 kr.
Beskæftigelse:	327.000 timer
Værditilvækst pr. ton råfisk:	515 kr.
Beskæftigelse - - - :	70 timer

For de virksomheder, der er beliggende i den øvrige del af landet, er der ikke mulighed for at foretage tilsvarende beregninger.

Hermetik og halvkonserves samt enkelte andre fiskeprodukter fremstilles af såvel danske råvarer som af importerede halvfabrikata: de førstnævnte har langt den største betydning. Da de fleste virksomheder inden for denne gruppe fremstiller meget forskelligartede produkter og anvender råvarer af meget varierende værdi, kan råvaremængden ikke anvendes til karakterisering af forædlingsværdiens omfang.

Produktionen af dåsevarer med fisk i Nord- og Vestjylland i 1956:

Råvareforbrug: 8.412.000 kr
 Værditilvækst: 9.493.000 kr.
 Beskæftigelse: 1.425.000 timer

Så vidt det foreligger oplyst, er fremstillingen af dåsevarer med fisk i Nord- og Vestjylland i større omfang baseret på frisk tilført fisk, end tilfældet er i resten af landet.

Langt den overvejende del af den danske produktion af fiskemel og fiskeolie foregår

på specialfabrikker i Nord- og Vestjylland. De følgende tal refererer udelukkende til disse virksomheders forhold i 1956, da de anvendte 89 % af branchens forbrug af fisk og fiskeaffald.

Produktion af fiskemel og fiskeolie i Nord- og Vestjylland i 1956:

Råvareforbrug: 224.383 tons
 : 51.906.000 kr.
 Værditilvækst: 13.660.000 kr.
 Beskæftigelse: 484.000 timer
 Værdi tilvækst pr. ton råfisk 61 kr.
 Beskæftigelse - - - : 2,2 timer

Bilagstabel I.
Erhvervsfordeling 1950

	Erhverv							
	Folke- tal	Landbrug og fiskeri m. m.	Industri, håndværk og byggeri	Handel	Trans- port	Liberale erhverv og admi- nistration	Formue, rente o. lign.	Uangivet
Absolutte tal								
Total for 4 amter ¹⁾ :								
Byer og forstæder	190.284	16.837	78.610	33.556	19.226	16.607	22.237	3.211
Bymæssige bebyggelse.	109.694	13.918	45.514	15.317	10.402	7.139	15.627	1.777
Landdistrikter	315.102	223.739	40.942	9.980	9.071	7.665	21.002	2.703
Esbjerg	48.205	5.355	17.803	9.052	6.555	3.840	4.891	709
Skagen	8.020	2.514	2.418	1.281	735	438	552	82
Hirtshals	2.532	763	750	444	237	121	160	57
Thyborøn	1.708	612	435	353	140	53	69	46
Hvide Sande	1.072	609	234	124	46	21	33	5

¹⁾ Hjørring, Thisted, Ringkøbing og Ribe.
 Kilde: Erhvervsgeografisk materialesamling, folketællingen 1950.

	Relative tal							
	Folke- tal	Landbrug og fiskeri m. m.	Industri, håndværk og byggeri	Handel	Trans- port	Liberale erhverv og admi- nistration	Formue, rente o. lign.	Uangivet
Relative tal								
Total for 4 amter ¹⁾ :								
Byer og forstæder	100,0	8,9	41,3	17,6	10,1	8,7	11,7	1,7
Bymæssige bebyggelser	100,0	12,7	41,5	14,0	9,5	6,5	14,2	1,6
Landdistrikter	100,0	70,9	13,0	3,2	2,9	2,4	6,7	0,9
Esbjerg	100,0	11,1	37,0	18,7	13,6	8,0	10,1	1,5
Skagen	100,0	31,3	30,1	16,0	9,2	5,5	6,9	1,0
Hirtshals	100,0	30,1	29,6	17,5	9,4	4,8	6,3	2,3
Thyborøn	100,0	35,8	25,5	20,7	8,2	3,1	4,0	2,7
Hvide Sande	100,0	56,8	21,8	11,5	4,3	2,0	3,1	0,5

¹⁾ Hjørring, Thisted, Ringkøbing og Ribe.
 Kilde: Erhvervsgeografisk materialesamling, folketællingen 1950.

Bilagstabel II.
Erhvervsfordeling 1955.

	Skagen		Hirtshals		Thyborøn		Hvide Sande	
	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive
1. Handel, pakning, havnearbejde etc. med fersk fisk	215	672	113	337	113	373	25	70
2. Bearbejdning eller anden anvendelse af fisk	279	620	88	183	4	8	6	15
3. Fremstilling og reparation af fiskerimateriel	267	609	74	165	35	93	23	56
4. Offentlig og privat transport, telekomm., postv., toldv.	211	544	74	201	20	53	19	54
5. Havnevesen, bygge- og anlægsvirk., off. værker, komm. adm.	607	1.528	216	609	122	360	69	201
6. Serviceprægede håndværk	117	221	29	51	16	28	4	7
7. Handel med daglige konsumvarer	229	488	75	150	41	87	35	72
8. Handel med andre konsumvarer	93	193	37	80	13	24	6	17
9. Handel med grove varer	74	177	43	131	7	13	3	12
10. Pengeinst., hotel- og restaurationsvirksomhed, andre liberale erhverv	176	349	54	116	9	23	16	24
1-10. Tilsammen	2.268	5.401	803	2.023	380	1.062	206	528

Kilde: folketællingsskemaerne 1955.

Bilagstabel III.
Erhvervsfordeling 1955 (relative tal)

	Skagen		Hirtshals		Thyborøn		Hvide Sande	
	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive	aktive	aktive + passive
1. Handel, pakning, havnearbejde etc. med fersk fisk	9,5	12,4	14,1	16,7	29,7	35,1	12,1	13,3
2. Bearbejdning eller anden anvendelse af fisk	12,3	11,5	11,9	9,0	1,1	0,8	2,9	2,8
3. Fremstilling og reparation af fiskerimateriel	11,8	11,3	9,2	8,2	9,2	8,8	11,2	10,6
4. Offentlig og privat transport, telekomm., postv., toldv.	9,3	10,0	9,2	9,9	5,3	4,9	9,2	10,2
5. Havnevesen, bygge- og anlægsvirk., off. værker, komm. adm.	26,8	28,3	26,9	30,1	32,1	33,9	33,5	38,1
6. Serviceprægede håndværk	5,1	4,1	3,6	2,5	4,2	2,6	1,9	1,3
7. Handel med daglige konsumvarer	10,1	9,0	9,3	7,4	10,8	8,2	17,0	13,6
8. Handel med andre konsumvarer	4,1	3,6	4,6	4,0	3,4	2,3	2,9	3,2
9. Handel med grove varer	3,3	3,3	5,4	6,5	1,8	1,2	1,5	2,3
10. Pengeinst., hotel- og restaurationsvirksomhed, andre liberale erhverv	7,7	6,5	6,7	5,7	2,4	2,2	7,8	4,6
1-10. Tilsammen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Kilde: bilagstabel II.

Bilagstabel IV.
Indbyggertal 1911-55

	Skagen	Hirtshals	Thyborøn	Holmsland Klit	Hvide Sande	Esbjerg ¹⁾
1911	3.137	498	147	..	..	18.208
1916	3.212	516	151	..	..	20.915
1921	3.854	1.039	277	..	..	23.721
1925	3.943	1.219	331	1.037	..	27.849
1930	4.048	1.287	607	1.029	..	32.608
1935	4.590	1.438	927	1.117	..	37.032
1940	5.358	1.546	1.208	1.372	409	39.385
1945	6.446	2.133	1.400	1.556	783	43.803
1950	8.020	2.532	1.708	1.844	1.072	49.506
1955	9.225	3.144	1.880	2.032	1.273	52.877

¹⁾ 1911 ekskl. forstæder, de øvrige år inklusive forstæder.
Kilde: folkemængden, diverse årgange.

